

Rapport 2024/08 | For Oppdal kommune

Utredning om trasévalg for skiløype i Gjevillvassdalen

Konsekvenser for næringsliv og fritidsinnbyggere lokalt

Rasmus Bøgh Holmen, Hanne Toftdahl og Sarah Eidsmo

Bakgrunnsinformasjon

Dokumentasjonsdetaljer

Tittel	Utredning om trasévalg for skiløype i Gjevillvassdalen
Rapportnummer	Rapport 2024/08
Forfattere	Rasmus Bøgh Holmen, Hanne Toftdahl og Sarah Eidsmo
ISBN	978-82-8126-670-4
Prosjektnummer	23-RBH-05
Prosjektleder	Rasmus Bøgh Holmen
Kvalitetssikrer	Haakon Vennemo
Oppdragsgiver	Oppdal kommune
Dato for ferdigstilling	Fredag 8. mars 2024
Kilde forsidefoto	Oppdal kommune
Tilgjengelighet	Offentlig
Nøkkelord	Reiseliv; konsekvensutredning; næringsliv; fritidsinnbyggere

Om Vista Analyse

Vista Analyse AS er et samfunnsfaglig analyseselskap med hovedvekt på økonomisk utredning, evaluering, rådgivning og forskning. Vi utfører oppdrag med høy faglig kvalitet, uavhengighet og integritet. Våre sentrale temaområder er klima, energi, samferdsel, næringsutvikling, byutvikling, reiseliv og velferd.

Våre medarbeidere har meget høy akademisk kompetanse og bred erfaring innenfor konsulentvirksomhet. Ved behov benytter vi et velutviklet nettverk med selskaper og ressurspersoner nasjonalt og internasjonalt. Selskapet er i sin helhet eiet av medarbeiderne.

Forord

I denne rapporten utreder Vista Analyse konsekvenser av trasévalget for skiløypa i Gjevillvassdalen for fritidsinnbyggere og næringslivet utenom landbruk i dalen og kommunen ellers. Seks alternative nye skitraséer ses opp mot en videreføring av dagens situasjon.

Oppdraget er gjennomført på vegne av Oppdal kommune. Rasmus Bøgh Holmen har vært prosjektleder og Hanne Toftdahl og Sarah Eidsmo har vært medarbeidere. Intervjuer, samtaler og befaring er gjennomført fysisk på Oppdal. Oppdraget er gjennomført i perioden september 2023 til mars 2024.

Marte Kleveland Dørum har vært prosjektansvarlig på vegne av kommunen. Vi har også hatt en del kontakt med Ane Hoel. Kommunens representanter har vært behjelpelige med tilrettelegging for informasjonsinnsamlingen uten å blande seg inn i utvelgelsen av informanter. De har heller ikke lagt føringer for våre resultater og vurderinger. Vi ønsker å takke Oppdal kommune for et godt samarbeid.

Mange informanter har gitt sine innspill gjennom intervjuer og skriftlig innspill. Vi takker dem alle for deres deltakelse.

Torsdag 2. mai 2024

Rasmus Bøgh Holmen

Prosjektleder
Vista Analyse AS

Innhold

- Bakgrunnsinformasjon2
- Forord.....3
- Innhold4
- Sammendrag og konklusjoner6
 - Utgangspunktet for oppdraget7
 - Informantenes vurdering av traséalternativer7
 - Effekter for næringslivet og fritidsinnbyggere11
 - Veien videre16
- 1 Innledning17
 - 1.1 Spesifisering av oppdraget17
 - 1.2 Bakgrunn18
- 2 Trasévalget20
 - 2.1 Traséalternativene20
 - 2.2 Andre løypenett21
- 3 Oversikt over aktørene25
 - 3.1 Aktører og interessegrupper25
 - 3.2 Samlet aktøroversikt30
- 4 Analysegrunnlag33
 - 4.1 Datatilfang33
 - 4.2 Metode37
- 5 Traséalternativenes egnethet41
 - 5.1 Overordnede betraktninger om attraktive særtrekk ved Gjevillvassdalen41
 - 5.2 Informantenes vurderinger av de ulike traséene41
 - 5.3 Supplerende betraktninger fra informantene62
- 6 Virkninger på næringsinteresser og fritidsinnbyggere64
 - 6.1 Fritidsinnbyggere64
 - 6.2 Overnattingsbransjen70
 - 6.3 Servering77
 - 6.4 Handelsnæringen80
 - 6.5 Eiendomstjenester, bygg og anlegg87
 - 6.6 Andre næringer96
 - 6.7 Oppsummering av funn for fritidsinnbyggere og næringsliv102
- Referanser105
- A. Appendiks: Utbrodering av sakskomplekset109
 - A.1 Historikken og fremtidsutsikter knyttet til skiløypa i Gjevillvassdalen109
 - A.2 Dagens regulatoriske begrensinger i Gjevillvassdalens utviklingsmuligheter112
 - A.3 Fellesgodeproblematikk i reiselivsdestinasjonen Oppdal114
 - A.4 Sikring av langrennstilbudet ved andre skidestinasjoner116

A.5	Langrennsproduktet i Oppdal	118
B.	Appendiks: Inndelinger	120
B.1	Regioninndeling	120
B.2	Næringsinndeling	120
C.	Appendiks: Skisserte spørreundersøkelsesskjema	122
C.1	Spørreundersøkelsesskjema rettet mot de lokale fritidsboligene	122
C.2	Spørreundersøkelsesskjema rettet mot de lokale grunneierne	124

Sammendrag og konklusjoner

Siden vintersesongen 2015/2016 har Gjevillvassvegen blitt brøytet. Dermed forsvant den populære skiløypa som inntil da hadde blitt preparert på Gjevillvassvegen fra Osen til Gjevilvasshytta i kommunal regi. Med mål om å regulere en ny skiløype har kommunen utarbeidet et planprogram med forslag til seks alternative skitraséer gjennom dalen inkludert den tidligere veiløypa. I denne utredningen analyserer vi konsekvenser av de alternative skitraséene for fritidsinnbyggere og næringslivet utenom landbruk i dalen og i resten av kommunen.

Gjennom samtaleintervjuer undersøker vi egnetheten av de alternative traséene for en ny skiløype. Egnetheten for nye traséer måles mot et nullalternativ definert som en videreføring av dagens situasjon med sporadisk brøytet vei, ingen skiløype i kommunal regi og begrenset preparering av skiløyper i privat regi. I tillegg har vi sammenliknet de alternative traséene med et løypefritt scenario. Utover samtaleintervjuene har vi i utredningen benyttet oss av statistiske analyser, dokumentgjennomgang og inspeksjon.

Resultatene viser at den tidligere veiløypa er best egnet som skiløype av traséene i Oppdal kommunes planprogram, blant annet fordi den er velegnet som tidligskiløype og lavterskeltilbud med flotte landskapsopplevelser. Samtidig vil flere av de foreslåtte løypene innebære en viss forbedring i turmulighetene på ski, sammenliknet med nullalternativet. Mens skigåere med utgangspunkt fra Grøtsetra allerede har et velutbygd løypenett lokalt, har skigåere med utgangspunkt fra Osen og innover i Gjevillvassdalen få lokale alternativer i dagens situasjon. Dermed vil også turgåere på ski med utgangspunkt i Osen og innover Gjevillvassdalen utgjøre brukergruppene med størst nyttegevinst av en ny preparert skiløype i dalen. Dette taler for å velge en av de nedre traséene i dalen fremfor en av de øvre traséene. Samtidig dokumenterer utredningen flere utfordringer ved de nedre terrengløypene i planprogrammet. Det handler om behov for gange på bena langs veien, kryssing av vei på ski, usikker is, utsetting for vind og forringet landskapsopplevelse på grunn av trafikk på veien. I det store og det hele har det vist seg utfordrende å finne fullgode alternativer til løypa som tidligere ble preparert på veien i kommunal regi.

Med unntak av foretakene knyttet til utbyggingsprosjektet på Solgrenda har de største virksomhetene med tilknytning til Gjevillvassdalen hatt et omsetningsfall etter at skiløypa gjennom dalen ble borte. Gjevilvasshytta vil utgjøre et viktig turmål uansett turutgangspunktet, men tilbudet ved hytta avhenger av løypenettets egnethet. Dagens økonomiske aktivitet tilknyttet dalen er beskeden, og potensialet for videre utvikling begrenses av kommuneplanens arealdel og landskapsvern. Negative impulser på antall gjestedøgn og reiselivsrelatert forbruk rammer også til en viss grad næringslivet i Oppdal ellers, uten at utslagene i den økonomiske statistikken fremstår som dramatiske.

I denne utredningen undersøker vi konsekvenser av trasévalget for skiløypa i Gjevillvassdalen for fritidsinnbyggere og næringslivet utenom landbruk i dalen og kommunen for øvrig. Seks alternative nye skitraséer ses opp mot en videreføring av dagens situasjon med periodevis brøytet vei og oppkjøring av løyper i privat regi, samt et løypefritt scenario. Vi gjengir våre informanters vurderinger av traséenes egnethet på tvers av utvalgte målkriterier. Deretter behandler vi de bredere effektene av trasévalget gjennom våre informanters vurderinger og ved å foreta empiriske undersøker av konsekvensene av bortfallet av den tidligere løypa i dalen.

Utgangspunktet for oppdraget

Oppdal er en helårsdestinasjon for naturbaserte opplevelser med flere hytter enn boliger. Reise- og livsaktiviteten genererer store inntekter for kommunen og sikrer befolkningen et bedre tjenestetilbud enn det den ellers ville ha hatt. Langrennsløyper spiller en sentral rolle i Oppdals reiselivsprodukt som vinterdestinasjon og sikres gjennom et samarbeid mellom kommunen og lokale næringsaktører.

Skiløypa på Gjevillvassvegen i Gjevillvassdalen utgjorde en hyppig besøkt skiløype i kommunen, inntil veien for første gang ble brøytet vintersesongen 2015/2016. Den tidligere løypa ble både benyttet som en tidligskiløype og som et lavterskeltilbud med Gjevillvasshytta som turmål. Gjevillvassdalen betraktes ellers som forholdsvis uberørt av relevante plandokumenter og våre informanter. Det er ingen kommunale planer om vesentlige videre utbygginger, og indre deler av dalen er vernet. Vernet og arealplanen legger begrensinger på Gjevillvassdalens kommersielle potensial.

I 2023 utformet Oppdal kommune et eget planprogram for skiløyper i Gjevillvassdalen og spesifiserte der et utredningsprosjekt med alternative løypetraséer for å komme videre i saken. Vår utredning vedrører konsekvenser av trasévalget for fritidsinnbyggere og næringslivet utenom landbruk. Den utgjør en av flere delutredninger i utredningsprosjektet om ny skiløype i dalen.

Informantenes vurdering av traséalternativer

I vår utredning har vi innhentet vurderinger av de ulike traséene fra 43 informanter gjennom 19 intervjuer, supplert med enkelte skriftlige innspill. Informantene uttalte seg om egenheten av seks alternative trasévalg, sett opp mot et **nullalternativ**. En av disse traséene sammenfaller med løypa som tidligere ble kjørt opp i kommunal regi på Gjevillvassvegen. Nullalternativet reflekterer en videreføring av dagens situasjon uten skiløype i kommunal regi og periodevis oppkjørte skiløyper i regi av Gjevillvassdalen Skiløypeforening, særlig etter vinterferien. I tråd med vanlig utredningspraksis representerer nullalternativet den mest sannsynlige utviklingsbanen når det ikke kjøres opp noe skiløype i kommunal regi.

For å belyse mulighetsrommet knyttet til et mer pessimistisk fremtidsscenario uten preparerte skiløyper i dalen har vi i samråd med kommunen også inkludert et **løypefritt scenario** som en alternativ referanse for tiltaksalternativene. I dette scenariet vil det ikke være noen løyper i Gjevillvassdalen, men løypenettet utenfor dalen forutsettes upåvirket.

Det er informantene som har vurdert traséene, mens vi har sammenstilt informasjonen fra intervjuene. Deretter har vi systematisert informasjonen i en multikriterieanalyse med åtte målkriterier for løypenes egnethet; egnethet på tvers av brukergrupper, eksponering for gode værforhold, tilgjengelighet, topografisk brukervennlighet, egenhet som tidligskiløype, egnethet som lavterskeltilbud, sikkerhet og opplevelseskvalitet ved landskapet. Når det gjelder tilgjengelighet, har vi i tillegg skilt mellom tilgjengelighet fra Osen, innover dalen og fra Grøtsetra.

Blant de seks alternative traséene er fire terrengløyper og to veiløyper. Traséene sprer seg over hele dalen med Grøtsetra eller Osen som utgangspunkt, men alle ender ved Gjevillvasshytta. Av terrengløypene går én like under Bårdsfjellet, én skrå ned fra Risset og går videre innover mellom Gjevillvatnet og Gjevillvassvegen og to går på nedsiden av Gjevillvassvegen. Den ene av veiløypene sammenfaller med løypa som ble preparert i kommunal regi frem til 2015/2016-sesongen. Det andre veialternativet går forbi det nye hyttefeltet på Solgrenda og deretter innover Gjevillvassvegen. Vurderinger av historiske traséer, Gjevillvassdalen Skiløypeforenings enkelte

traséer eller andre tenkelig traséer faller utenfor vårt mandat. De seks traséene under utredning er spesifisert nærmere i det følgende og vist på kartet i Figur S.1:

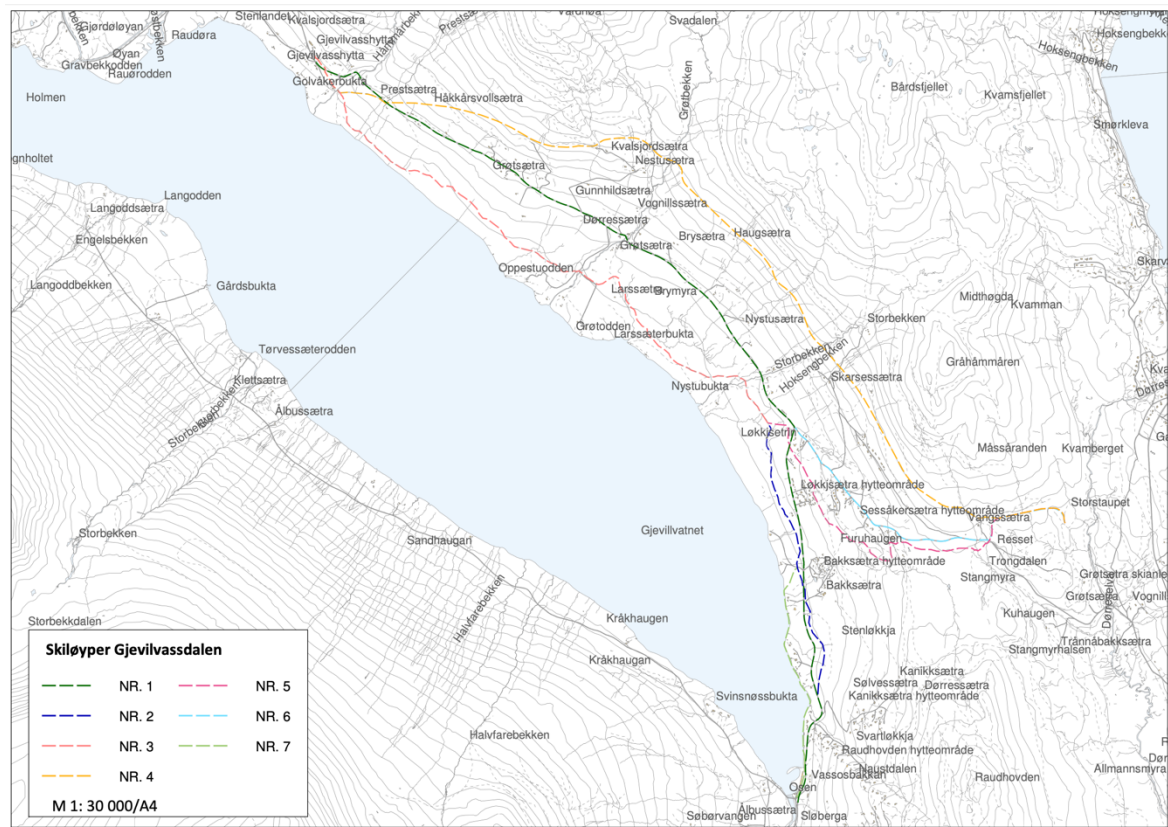
- **Øvre terrengløype** er merket **gult** (nr. 4) på kartet under. Den starter ved Grøtsetra og er lagt i overkant av seterhusene og på nedsiden av bratt skråning opp mot vidda. Den holder seg på noenlunde samme kotehøyde, før den faller ned mot Gjevillvasshytta. Returen har da en lenger motbakke ut fra hytta, før den igjen ligger høyt i terrenget. Løypa passerer ingen hyttefelt, men er tilgjengelig fra en del setre og setertun.
- **Øvre veiløype** er merket **lyseblå** (nr. 6) og **mørkegrønn** (nr. 1 fra der nr. 6 møter nr. 1). Den starter ved Rasset og følger veien helt inn til Gjevillvasshytta. Denne traséen har tidligere vært en skiløype. Løypa faller relativt bratt ned fra Solgrenda til Gjevillvassvegen.
- **Nest øverste terrengløype** er merket **rosa** (nr. 5) og deretter **oransje** (nr. 3). Den starter ved Rasset og faller i terrenget med noen svinger ned mot Løkkjsetrin, der løypa krysser veien. Løypa passerer flere større hyttefelt og er dermed direkte tilgjengelig for mange hytteiere i dalen.
- **Nedre veiløype** er merket **mørkegrønt** (nr. 1) og følger Gjevillvassvegen fra Osen til Gjevillvasshytta. Dette er den opprinnelige skiløypa gjennom dalen, som ble preparert i kommunal regi fram til 2015/2016-sesongen.
- **Nest nederste terrengløype** er merket **indigo** (nr. 2) og deretter **oransje** (nr. 3). Den starter noen hundre meter fra parkeringsplassen ved Osen, som innebærer at skilgåere må gå et stykke på veien, før de kan starte skituren. Løypa krysser veien nedenfor Bakksætra.
- **Nedre terrengløype** er merket **lysegrønn** (nr. 7), går videre inn på **indigo** trasé (nr. 2) og deretter over på traséen som er merket **oransje** (nr. 3). Traséen går nedenfor veien på hele strekningen. Den går først langs vannet og har den ingen veikrysninger. Denne traséen forutsetter at isen på Gjevillvatnet er trygg.

Samlet sett vurderer våre informanter ingen av terrengtraséene i planprogrammet til å gi et fullgodt tilbud på nivå med den tidligere skiløypa på Gjevillvassvegen, her omtalt som nedre veiløype. Det er flere grunner til dette. De øvre terrengtraséene er blant annet mindre egnet som lavterskelløyper og har dårlig tilkobling til områdene ned mot Osen og hyttefeltene rundt, som mangler et alternativt løypenett. De nedre terrengtraséene er blant annet mindre egnet, fordi man i det ene tilfellet må gå langs en trafikkert vei og krysse veier, og i det andre alternativet er avhengig av å gå på isen. Opphold på isen vil ikke alltid vil være tilrådelig på grunn av utfordringer med utrygg is og opphopning av is, som forsterkes av at vannet er regulert.

Flere informanter fremhever at den opplevede landskapskvaliteten ved de tre nederste terrengløypene vil forringes av at turgåere til dels vil gå ved siden av en trafikkert bilvei. Den nye vei-traséen forbi det nye hyttefeltet Solgrenda vurderes til å være et godt alternativ for turgåere med utgangspunktet i fra Grøtsetra og Rasset til Sessåkersætra og Solgrenda. På Grøtsetra er det imidlertid allerede et tilbud om et løypenett i retning Skarvatnet.

Flere av traséene vil like fullt forbedre løypenettet i forhold nullalternativet om man kun tar for seg selve bruken av løypenettet, uten at kostnader ved oppkjøring, nødvendige terrenginngrep og indirekte virkninger tas hensyn til. Ulempene av ikke å ha et godt løypenett i dalen er først og fremst store for de som har hytter med naturlig adkomst fra Osen og innover dalen.

Figur S.1 Kart over utredningsalternativ for mulig skiløyper gjennom Gjevillvassdalen

Kilde: Plankontoret

I det følgende har vi gjengitt vår sammenstilling av informantenes vurderinger per løypealternativ, i tillegg til deres vurderinger av nullalternativet og det løypefrie scenariet:

- Nullalternativet** innebærer begrenset egnethet på tvers av brukergrupper, ettersom løypenettet ikke er sammenhengende og ikke er klart før et stykke ute i sesongen. Mulighetene til å nyte gode værforhold er først og fremst til stede utover sesongen, da det til tider kan være litt værhardt på isen og høyt oppe i terrenget. Av samme grunn ivaretar ikke nullalternativet behovet for tidligskiløype. Kun periodevis preparering begrenser videre grunnlaget for å nyte opplevelseskvaliteten ved landskapet, som i tillegg forstyrres noe av trafikken på veien. Topografien er brukervennlig i flere partier og mer krevende i andre partier, men løypenettet er ikke sammenhengende. Det er ikke et kontinuerlig løypenett inn til dalen fra Grøtsetra, men det går tidvis løyper i nærheten av Osen og et godt stykke innover i dalen, spesielt fra og med vinterferien. Begrenset oppkjøring, varierende terreng og upreparerte partier gjør løypenettet mindre egnet som lavterskeltilbud. Nullalternativet innebærer også enkelte sikkerhetsutfordringer med veikryssinger og løyper på isen, der den sistnevnte utfordringen begrenses av lite bruk tidlig i sesongen.
- Løypefritt scenario** medfører ingen preparerte skiløyper i Gjevillvassdalen, slik at brukere i dalen og ut mot Riksvei 70 fortsatt vil ha et svært begrenset løypenett lokalt. Dermed har man heller ikke en løype som utgjør et lavterskeltilbud eller som er egnet som tidligskiløype. Ettersom man i dette scenariet ser bort i fra skiløypene kjørt opp i privat regi, blir også egnetheten på tvers av brukergrupper lav. Mulighetene for å oppleve kvaliteten ved landskapet er begrenset og kan i tillegg forstyrres av trafikk på veien. Den topografiske brukervennligheten er begrenset, skjønt det er enklest å trække opp løyper i partier med overkommelig topografi. Gode væropplevelser på ski begrenses av lav tilgang til dalen og av at det er relativt enkelt å

tråkke opp løyper på isen, der det kan være en del vind og kaldt. Lite ferdsel særlig tidlig i sesongen gir få sikkerhetsutfordringer, skjønt isen kan være utrygg sent og tidlig i sesongen.

- **Øverste terrengløype** har begrenset egnethet som tidligskiløype, er uegnet som lavterskeløype og har dårlig tilgjengelighet fra andre steder enn Grøtsetra og Risset. Traséen har en relativt bratt nedfart til Gjevilvasshytta, hvor den krysser Gjevilvassvegen. Den er egnet for de fleste brukergrupper utenom de minste og andre med lave skiferdigheter. Traséen har en velegnet kurvatur, fin utsikt og gode solforhold, men kan til tider være utsatt for vind.
- **Øvre veiløype** er tilgjengelig for hytteområder langs veien fra Grøtsetra til Resskrysset og videre innover til Gjevilvasshytta, men ikke fra Osen. Løypa kan være noe utfordrende for de yngste og egner seg ikke fullt ut som lavterskeltilbud på grunn av helningsgraden til bakken fra Risset til Resskrysset. Den er topografisk brukervennlig og velegnet som tidligskiløype. Løypa har ingen sikkerhetsutfordringer og vil være et godt utgangspunkt for turer med gunstige værforhold og positive landskapsopplevelser.
- **Nest øverste terrengløype** er topografisk lite brukervennlig og egner seg dårlig som tidligskiløype og lavterskeltilbud på grunn av topografien. Med samme begrunnelse vurderes løypa til å ha middels egnethet på tvers av brukergrupper. Traséen har ingen tilgjengelighet for de nedre hyttefeltene som har naturlig utgangspunkt fra Osen, men er tilgjengelig for hyttefeltene mellom Grøtsetra og Resskrysset og delvis videre innover dalen. Veikryssing og muligens ustabil is over myr kan gi utfordringer. Den opplevde landskapskvaliteten forringes noe av at den går parallelt med veien på deler av traséen. Ellers er løypa godt skjermet mot vær og vind.
- **Nedre veiløype** har god tilgjengelighet fra Osen og for hyttene som ligger langs veien innover dalen, men lav tilgjengelighet for hyttefeltene Risset, Sessåkersetra og til dels Solgrenda. Løypa er godt egnet som tidligskiløype, lavterskeltilbud og tilbud på tvers av brukergrupper. Den har velegnet topografisk utforming og ingen vesentlige sikkerhetsutfordringer. Løypa er et godt utgangspunkt for å utnytte gode værforhold og oppleve landskap av høy kvalitet.
- **Nest nederste terrengløype** er uegnet for små barn og andre brukergrupper med begrensede skiferdigheter. Den forventes å ha høy terskel for bruk, idet man må bære ski og pulk flere hundre meter på brøytet vei. Av samme grunn er traséen ikke spesielt godt egnet som tidligskiløype. Tilgjengeligheten er lav fra Grøtsetra og er begrenset fra Osen og for de som holder til langs veien samlet sett. Gange langs vei og kryssing av veier med ski og muligens utfordringer med is over myr utgjør sikkerhetsutfordringer. Den opplevde landskapskvaliteten til traséen forringes av at den går parallelt med veien og ytterligere av at man må gå på veien det første partiet. Eksponeringen for gode værforhold og den topografisk brukervennlighet er god.
- **Nedre terrengløype** har sikkerhetsutfordringer med tidvis usikker is på Gjevilvatnet og muligens på myrene. Nedtappingen av Gjevilvatnet gjør løypa mindre egnet som tidligskiløype. Traséen går litt opp og ned, slik at den scorer middels som lavterskelløype. Løypa er tilgjengelig for hyttefeltene ved Osen og sør for dalen, men i begrenset grad for feltene innover i dalen og ikke for feltene oppover dalen mot Grøtsetra. Værforholdene kan være gode, men traséen er værutsatt og krever at isen er god å gå på. Den opplevde landskapskvaliteten til traséen forringes noe av at den går parallelt med veien. Den topografiske brukervennligheten og egnethet på tvers av brukergrupper er god.

En oppsummering av informantenes vurderinger av de ulike traséene over målkriterier er gjengitt i Tabell S.1.

Tabell S.1 Oppsummering av informantenes vurderinger ved traséene over målkriterier

	Nullalternativet	Løypefritt scenario	Øvre terrengløype	Øvre veiløype	Nest øverste terrengløype	Nedre veiløype	Nest nederste terrengløype	Nederste terrengløype
Egnethet på tvers av brukergrupper								
Eksposering for gode værforhold								
Tilgjengelighet fra Osen								
Tilgjengelighet innover dalen								
Tilgjengelighet fra Grøtsetra								
Topografisk brukervennlighet								
Egnethet som tidligskiløype								
Egnethet som lavterskeltilbud								
Sikkerhet								
Opplevelseskvalitet ved landskapet								

Angivelse av skala: Dårlig, middels, god til middels og god

Kilde: Vista Analyse

Effekter for næringslivet og fritidsinnbyggere

I vår utredning ønsker vi å kartlegge bredere virkninger av trasévalget for fritidsinnbyggere og næringslivet utenom landbruket i Gjevillvassdalen og Oppdal ellers, der samtlige traséer ses opp mot nullalternativet. I tillegg vil vi dokumentere nåværende og potensiell næringsaktivitet i dalen. Næringsaktørers og fritidsinnbyggernes posisjoner i saken om vinterbruken av Gjevillvassvegen vil være av interesse, idet de gjenspeiler hvordan interessentene påvirkes av tilgang til en skiløype i kommunal regi og veitilgang.

Utover noen overordnede vurderinger fra våre informanter er det imidlertid vanskelig å kartlegge virkninger av hypotetiske traséer annet enn løypeegenskapene. Vi har derfor basert deler av denne delen av utredningen på en sammenlikning av situasjonen før og etter skiløypa på Gjevillvassvegen forsvant. Merk at vår utredning først og fremst omhandler trasévalget i Gjevillvassdalen og ikke hvorvidt Gjevillvassvegen bør brøytes eller brukes som skiløype om vinteren. Likevel er overgangen fra skiløype på vei til brøytet vei av empirisk interesse når vi skal vurdere betydningen av å ha en fullgod skiløype i kommunal regi og veitilgang i Gjevillvassdalen. Til en viss grad kan den historiske endringen ses på som et skifte fra en fullgod skiløype til nullalternativet, der

de andre traséene kan forventes å være utfall et sted innen dette mulighetsrommet. Det vil imidlertid også være noen bedrifter og fritidsinnbyggere som har nytte av veitilgangen og dermed kan komme bedre ut i nullalternativet enn ved den nedre veiløypa.

I våre undersøkelser av bredere effekter av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen baserer vi oss i stor grad på kvantitativ analyse basert på Statistisk sentralbyrå, bearbejdede data fra Foretaksregisteret i Brønnøysund og Proff Forvalt og en rekke andre kvantitative kilder. Tidligere undersøkelser og informasjon fra informantene har også spilt en sentral rolle. Vi har benyttet resten av næringslivet i Oppdal som sammenlikningsgrunnlag for næringslivet i Oppdal og andre vinterdestinasjoner som sammenlikningsgrunnlaget for næringslivet i kommunen.

Skiløypa på Gjevillvassvegen utgjorde den viktigste skiløypa for fritidsinnbyggerne i dalen og områdene ut mot Festa og Hornlia. Gjevillvassdalen Skiløypeforening kjører periodevis opp et eget løypenett i området som noen har glede av. Like fullt unnlater mange mulige brukere å benytte seg av det på grunn av konflikten om den tidligere skiløypa. Våre informanter fra fritidsboligene i dalen oppgir betydelige reduksjoner i antall gjestedøgn sammenliknet med før skiløypa på vei ble borte, skjønt de er for få til å kunne gi et samlet anslag for fritidsinnbyggerne i dalen. En hytteundersøkelse om skiløypa i Gjevillvassdalen fra 2018 viser imidlertid at 73 og 68 prosent oppgir å ha redusert sin bruk av fritidsboligen sin henholdsvis i selve dalen og på Hornlia.

Gjevillvassdalen Hytteforening og flere av de andre hytteforeningene videre utover fra dalen i retning Riksvei 70 jobber aktivt for at skiløypa på Gjevillvassvegen skal gjenoppstå, hvilket viser at mange i denne gruppen ser seg best tjent med den nedre veiløypa. Informantene fra Gjevillvassdalen Hytteforening opplyser om stort sett samstemte vedtak om temaet på foreningens årsmøter. Andre informanter forteller om enkelte fritidsinnbyggere som har latt være å engasjere seg i foreningen på grunn av uenighet om håndteringen av saken. Solgrenda Hytteforening har ikke tatt stilling til konflikten som har vært om skiløypa, men medlemmene har anskaffet fritidsboliger med veitilgang som en forutsetning for kjøpene. Vår informant fra denne hytteforeningen gir uttrykk for stor mostand til øvre veiløype. Den løypa fremstår som mindre realistisk, ettersom hyttefeltet har fått regulert inn adkomst, og det er ikke inntatt noe forbud mot brøyting

Saken om skiløype i Gjevillvassdalen opptar også hyttefolket ellers i Oppdal. Oppdal Hytteforening har tatt klart standpunkt i favør skiløype på vei og jobber aktivt for dette. Foreningen har opprettet en egen Facebook-gruppe i tilknytning til saken ved navn «*Vi som elsker skiløypa på Gjevillvassvegen!*», som følges av mer enn 4 000 Facebook-brukere. Dette indikerer at mange av Oppdals fritidsinnbyggere utenfor Gjevillvassdalen og omegn ser stor nytteverdi i den nedre veiløypa, skjønt mange av medlemmene også kan være lokale innbyggere. Egne beregninger basert på tall fra de lokale hytteundersøkelsene og Statistisk sentralbyrå impliserer at turistforbruk målt i faste 2023-priser har falt med 3,5 prosent årlig i perioden 2015 til 2023. Hytteundersøkelsen fra 2018 rettet mot dalen finner at 42 prosent av Oppdals fritidsinnbyggere har redusert antall gjestedøgn med minst ett døgn som følge av at skiløypa i kommunal regi ble borte, mens 22 prosent har redusert antall gjestedøgn med minst elleve døgn.

Gjevillvassdalen har i dag begrenset økonomisk aktivitet i dalen og i randsonen av dalen. Fem virksomheter eksponert mot reiselivsaktivitet i området utmerker seg med betydelig økonomisk aktivitet. Fire av disse er overnattingsteder, til dels med serveringstilbud – Gjevillvasshytta og Bakksætra i selve dalen – og Breesgård Turistsenter og Trollheimsporten Kro og Camping, som ligger ut mot Riksvei 70 ved Breen. I dette området ligger også nærbutikken Joker Festa. Disse fem virksomhetene rapporterer om omsetningsfall på opptil 30 prosent etter at skiløypa på

Gjevillvassvegen forsvant. For campingplassene er de betydelige omsetningsfallene også synlige i næringsstatikken, siden begge var rapporteringspliktige til Foretaksregisteret i Brønnøysund, da skiløypa på Gjevillvassvegen forsvant. Flere andre informanter problematiserer begrensede åpningstider for serveringstilbudet på Gjevillvasshytta, som har vært et svært yndet turmål. Uavhengig av turutgangspunktet for en ny skiløype i kommunal regi vil Gjevillvasshytta utgjøre et attraktivt turmål, men tilbudet ved hytta vil avhenge av trafikkgrunnlaget og derigjennom løypenetets egnethet. Bortfallet av skiløypa i kommunal regi har også redusert oppdragene for leiekjørerne med tilknytning til dalen. Antallet leiekjørere med tilknytning til dalen har blitt halvert. Videre har oppdragsmassen for de gjenværende leiekjørerne blitt redusert med opptil 50 prosent, skjønt det er uenigheter rundt dette anslaget.

Foretakene knyttet til utviklingsprosjektet ved Solgrenda Hyttegrend utgjør unntakene som oppgir at de har positiv effekt av veitilgang om vinteren. I tillegg har noen få grunneiere fått regulert nye hyttetomter lenger ut i dalen mellom Resskrysset og Osen, og i Solgrenda, som innebærer et potensial for salg. Grunneiere med seterhus og hytter for utleie oppgir sprikende informasjon om og eventuelt i hvilket omfang veiadkomst på vinteren har påvirket deres leieinntekter. Landskapsvern innerst i dalen og kommuneplanens arealdel begrenser fremtidig næringsutvikling i området. I tillegg er det kun tillatt å leie ut driftsbygninger regulert for landbruksformål i deler av året. Dette begrenser det kommersielle potensialet ved utleie av seterhus.

Når det gjelder næringslivet i resten av Oppdal, er det utfordrende å måle innvirkningen av en beskjeden til moderat hendelse som bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen. Dette gjelder også for næringer som er relativt eksponert mot reiselivsaktiviteten i kommunen, inkludert reiselivsnæringen selv, eiendom, bygg og anlegg og handelsnæringen. Vi finner indikasjoner på svak aktivitetsutvikling innenfor overnattings- og serveringsbransjen, men dette kan også skyldes andre forhold. Dette skulle alene tilsi at bortfallet av skiløypa ikke har hatt en dramatisk effekt på næringslivet i Oppdal. Det betydelige fallet i reiselivsforbruket i hytteundersøkelsene underbygger imidlertid at bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen har hatt en negativ effekt. Videre er det tegn til svak utvikling i gjestedøgn ved fritidsboliger og kommersielle overnattingsteder om vinteren, også til en viss grad gjelder andre steder i Oppdal. Ettersom reiselivsforbruket er tett korrelert med antall gjestedøgn, tilsier også dette fall i omsetning og verdiskaping for næringslivet i Oppdal.

Mye av det reiselivseksponerte næringslivet i Oppdal befinner seg i Oppdal sentrum, som også i stor utstrekning betjener fritidsinnbyggere i hele kommunen. Relativt svak utvikling i antall gjestedøgn i Oppdal etter bortfallet av skiløypa i kommunal regi indikerer at næringslivet i Oppdal sentrum kommer dårlig ut. Det samme vil i stor grad gjelde andre deler av Oppdal med reiselivseksponerte næringsaktivitet. Det kan imidlertid også være tilfeller der enkeltvirksomheter innenfor overnatting og servering blir positivt påvirket ved at området de befinner seg i, bidrar til å erstatte Gjevillvassdalen som turområde. Våre informanter og en tidligere hytteundersøkelse tyder på at trafikken i Skaret og Storlia har økt etter at skiløypa på Gjevillvassvegen opphørte.

Oppsummeringen av våre funn i kartleggingen av hvordan bortfallet av skiløypa i Gjevillvassvegen har påvirket næringslivets og fritidsinnbyggere tilknyttet i Gjevillvassdalen og Oppdal ellers er gitt i Tabell S.2 og Tabell S.3. I tabellene har vi skilt mellom effekter på fritidsinnbyggere, overnattingsbransjen, serveringsbransjen, handelsnæringen, eiendomstjenester, bygg og anlegg og resten av næringslivet. I tillegg har vi skilt mellom virkninger i tilknytning til dalen og virkninger i resten av kommunen.

Tabell S.2 Oppsummering av funn i kartleggingen av effekter for fritidsinnbyggere og næringsliv

	Gjeivillvassdalen og omegn	Oppdal ellers
Fritidsinnbyggere	- Fritidsinnbyggere i Gjeivillvassdalen og i dalens randsone ut mot Riksvei 70 har mistet sin primære skiløype. - Flere lokale hytteforeninger ønsker nedre veiløype, mens Solgrenda Hytteforening er mot øvre veiløype. - Våre informanter oppgir store reduksjoner i antall gjestedøgn etter bortfall av veiløypa, i tråd med en hytteundersøkelse som viser at vel 70 prosent har redusert bruk.	- Oppdal Hytteforening jobber aktivt for nedre veiløype. - Årsforbruket per fritidsbolig i Oppdal falt med 3,5 prosent i året mellom 2015 og 2023, ifølge tall fra de lokale forbruksundersøkelsene. - På grunn av bortfallet av skiløypa har 42 og 22 prosent redusert antall gjestedøgn med henholdsvis minst ett og minst elleve døgn, ifølge den lokale hytteundersøkelsen.
Overnattingsbransjen	- De fire store overnattingsvirksomhetene med tilknytning til dalen rapporterer om omsetningsnedgang på opptil 30 prosent etter at skiløypa på veien forsvant. - Overnattingsbransjen med tilknytning til dalen ønsker skiløypa tilbake på veien, men de i utkanten av dalen er særlig opptatt av at man får en skiløype på plass. - Våre informanter gir motstridende vurderinger av virkningen på utleieprisene på hyttene.	- Oppdal har hatt relativt svak utvikling i kommersielle gjestedøgn vinterstid etter at bortfallet av skiløypa på Gjeivillvassvegen, skjønt det kan skyldes flere forhold. - For å tiltrekke turister anser informantene fra overnattingsbransjen det som viktig med en attraktiv tidlig familieskiløype med turmål og lavt konfliktnivå - Trolig drar noen overnattingsgjestene som tidligere gikk til Gjeivillvassdalen til alternative turmål i kommunen.
Servering	- Etter at nedre veiløype bortfalt, har Gjeivillvasshytta fått om lag halvert serveringsomsetningen i påsken og vinterferien, og virksomheten holder ikke lenger helgeåpent. - Trollheimsporten Kro og Camping har hatt en omsetningsnedgang knyttet til servering på over 30 prosent og vesentlig mindre gjennomfart.	- Serveringsbransjen i Oppdal har hatt en relativt svak utvikling, uten å utmerke seg spesielt. Lavere turistforbruk tilsier en negativ effekt av at skiløypa forsvant. - Det er tegn til en viss forflytting av trafikk mot andre turområder som Skaret og Storlidalen. Det kan ha gitt økt serveringsomsetning i disse områdene.

Kilde: Vista Analyse

Tabell S.3 Oppsummering av funn i kartleggingen av effekter for handelsnæringen, eiendomstjenester, bygg og anlegg, og andre næringer

	Gjevillvassdalen og omegn	Oppdal ellers
Handelsnæringen	- Da skiløypa på Gjevillvassvegen forsvant, hadde nærbutikken Joker Festa en omsetningsnedgang på rundt 22 prosent, tilsvarende en halv til én stilling. - Joker Festa har mistet mange dagsturister, men får noe sympatihandel i nabolaget.	- Effekter på handelsnæringen er ikke klart synlig i statistikken, skjønt lavere turistforbruk innebærer en viss nedgang. - Våre informanter opplyser om tilfeller der fritidsinnbyggere unngår å handle i Oppdal sentrum.
Eiendomstjenester, bygg og anlegg	- Foretakene knyttet til Solgrenda utmerker seg med positiv økonomisk utvikling etter at skiløypa på vei forsvant. - Eiendomsmeglere anslår at tilgang til skiløype øker verdien av fritidsboliger med 5 til 10 prosent. Generelt har veitilgang også en positiv verdieffekt, men bildet er litt mer uklart for de tradisjonelle hyttene innover i dalen. - Ytterst og i randsonen av dalen befinner det seg enkelte regulerte hyttetomter.	- Prisutvikling på fritidsboliger i Oppdal har vært svakere enn flere sammenliknbare destinasjoner, men ikke oppsiktsvekkende svak. - Vi finner ikke tegn til at bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen har virket inn på antall fritidsboliger i Oppdal. - Det er ingen klar og synlig påvirkning på eiendomstjenester, bygg og anlegg i statistikken, skjønt etterspørsel fra dalen vil ha en viss innvirkning.
Andre næringer	- Våre informanter forteller om en halvering av antall leiekjørere og opp til en halvering av oppdragsmassen, dog med enkelte motstridende vurderinger. - Bakksætra leier ut tradisjonsrike selskapslokaler og har blitt negativ påvirket av at skiløype forsvant gjennom at forutsetningene for å leie ut hytter har svekket seg. - Det eksisterer planer i tidlig fase om en etablering av et småskalakraftproduksjonsanlegg ved Gravbekken, som befinner seg et godt stykke inne i dalen.	- Effekter på øvrig reiselivsekspontert næringsliv er ikke klart synlig i statistikken, skjønt lavere turistforbruk innebærer en viss nedgang. - Bortfallet av skiløypa påvirker fritidsinnbyggernes kostnader knyttet til elektrisitet og forsikring, men dette har begrenset betydning for næringslivet i Oppdal. - Mindre bruk av fritidsboliger innebærer redusert belastning på offentlige infrastruktur og tjenestetilbud, men også lavere skatteinntekter.

Kilde: Vista Analyse

Veien videre

Vår utredning viser at en ny skiløype i kommunal regi i Gjevilvassdalen vil være av betydelig verdi for dalen og Oppdal ellers. Vi håper at kommunens utredningsarbeid med alternative traséer i Gjevilvassdalen vil bidra til at man framover kan fokusere på å jobbe sammen for å finne gode løsninger for fellesskapet.

Dersom man til slutt faller ned på en terrengløype, bør man forsøke å løse utfordringene med adkomsten ved de nederste traséene. Videre bør man styrke planleggingen og utviklingen av traséer som går ut fra de enkelte hyttefeltene med tilkobling til det overordnede løypenettet. Muligheten for mellomløsninger når det gjelder bruk av veien som vintervei og som underlag for skiløype kan også undersøkes og vurderes nærmere. En mulighet vil være å flytte parkeringsplassen fra Osen til Løkkjsetrin og la skiløypa i kommunal regi gå på Gjevilvassvegen derfra. En annen mulighet vil være å la skiløypa gå på veien mellom Osen og Resskrysset, og brøyte Gjevilvassvegen videre innover dalen med ankomst fra Risset via Sessåkersætra og Solgrenda.

Vi merker oss at næringsinteressene som har nytte av tilgang med vintervei er av et beskjedent omfang, til dels fordi gjeldende vernebestemmelser og arealplaner begrenser de videre utviklingsmulighetene. Det blir et juridisk spørsmål om kommunen kan få medhold i rettsvesenet om ekspropriasjon av rettigheten for å kjøre opp skiløype på Gjevilvassvegen. Selv om det i forbindelse med Gjevilvassdalen Skiløypeforenings oppkjøring av løyper har vært meldt om noen uheldige forhold som eiendomsenkelt og terrenginngrep uten tillatelse, er det ingen tvil om at foreningen forsøker å bidra til et bedre løypenett i nærområdet, gitt at veien ikke brukes for dette formålet. Følgelig bør det vurderes et tettere samarbeid mellom kommunen, foreningen og andre relevant aktører som Fellesgoder Oppdal og Snøhetta.

Godt utviklede turområder med preparerte langrennsløyper er også viktig for å ivareta vinterturismen i Oppdal, som bidrar med betydelige inntekter og bredere tjenestetilbud i kommunen enn man ellers ville hatt. Etter bortfallet av skiløypa i Gjevilvassvegen har særlig hyttefeltene og overnattingstedene i Gjevilvassdalen og ut mot Riksvei 70 mistet mye av sitt løypenett i umiddelbar nærhet. Dette understreker viktigheten av utredningsprosessen Oppdal kommune nå har satt i gang. Vi vurderer det som viktig at kommunen i fremtiden i enda større grad setter planleggingen av nye hyttefelt og nye skiløyper i sammenheng med eksisterende skiløypenettet og potensialet for videreutvikling av dette. Vårt inntrykk er at også denne prosessen allerede er igangsatt.

Det er ikke en menneskerett å kunne drive eiendomsutvikling på tomtene sine, og det er viktig å ta vare på områder med stor naturverdi. Likevel er det forståelig og langt fra unikt at en historisk forskjellsbehandling, der noen bygger ut, mens andre må avgi arealer til fellesgoder som skiløype, kan bidra til en konflikt. En mulig måte å forebygge slike konflikter på er å innføre ordninger, der aktører som får tillatelse til å bygge ut, utvikle og selge hytter og hyttetomter, bidrar noe til fellesgoder gjennom fellesgodekompensasjon ved salg. I Oppdal vil det også være mulig å kompensere for avgitt arealer for innmarksbeite og utmark, i tillegg til kompensasjonen som allerede gis for dyrka mark. Her finnes det ordninger benyttet ved andre norske vinterdestinasjoner som det kan være verdt å trekke lærdommer fra. Både kommunen og lokale aktører bør spille en rolle i å finne felles løsninger lokalt, i tillegg til at Oppdal Næringsforening eventuelt kan spille en rolle som brobygger. Områder som allerede er bygd ut utenfor vernesoner og har potensial for et fremtidig skiløypenett i Oppdal, bør prioriteres i utvelgelsen av nye utviklingsprosjekter.

1 Innledning

I dette kapitelet redegjør vi for utgangspunktet for oppdraget og kommer med bakgrunnsinformasjon som kaster lys over ulike sider ved utredningen. Sakskomplekset utdypes ytterligere i appendiks A.

1.1 Spesifisering av oppdraget

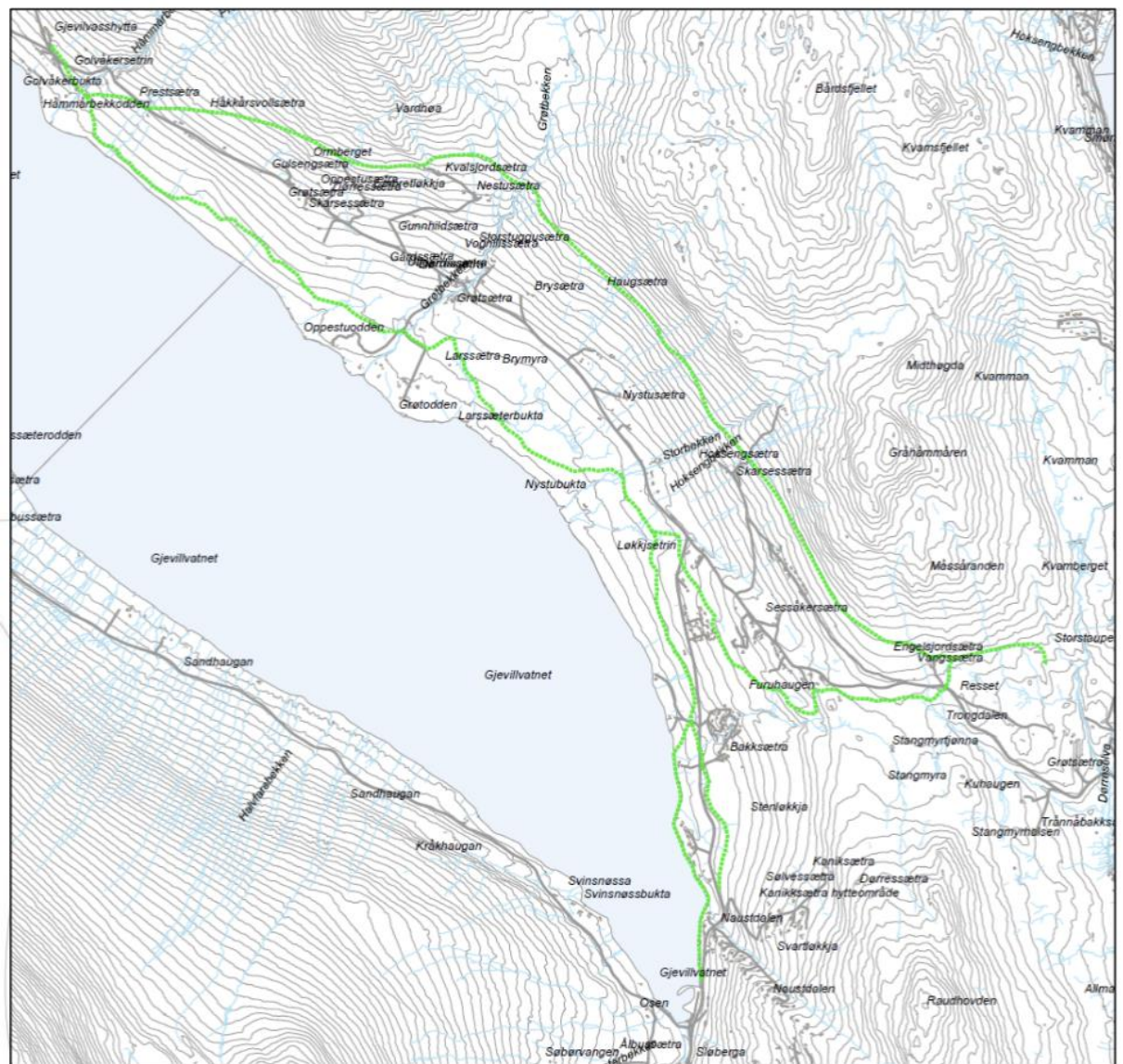
Siden vintersesongen 2015/2016 ble Gjevillvassvegen åpnet for vintertrafikk. Skiløypa som inntil da hadde blitt preparert på veien i kommunal regi ble ikke erstattet. Dermed forsvant den populære skiløypa som gikk fra Osen – ytterst i dalen – inn til Gjevillvasshytta. Skiløypa fungerte godt som en tidligskiløype og for turer med store og små med turisthytta som et populært turmål med serveringstilbud.

Da Gjevillvassvegen gikk fra å være skiløypeunderlag til å bli brøytet, ble samtidig tilgjengeligheten for fritidsboligene forandret. På den ene siden har fritidsinnbyggerne bedre tilgjengelighet til fritidsboligene sine med bil. På den andre siden har de mistet en viktig del av det lokale løypetilbudet, som utgjorde en viktig årsak til at de benyttet fritidsboligene sine. Kombinasjonen av veitilgang om vinteren og fraværet av en skiløype oppkjørt i kommunal regi gjennom Gjevillvassdalen endrer også rammebetingelsene for virksomhetene knyttet til dalen.

I denne utredningen analyserer vi seks alternative skitraséer gjennom Gjevillvassdalen for fritidsinnbyggere og næringslivet utenom landbruk. Tiltaksalternativene ses opp mot et nullalternativ, som innebærer sporadisk brøyting av veien, ingen skiløype i kommunal regi i dalen og periodevis oppkjøring av løyper i regi av Gjevillvassdalen Skiløypeforening. Disse er illustrert i Figur 1.1 og redegjøres nærmere for i delkapittel 2.1. Vår utredning inngår i et utredningsprosjekt igangsatt av Oppdal kommune med mål om å regulere en skiløype i dalen. Utredningsprosjektet handler ikke om man bør ha skiløype på eller brøyte Gjevillvassvegen. Vi kommer like fullt indirekte inn på tematikken både når vi skal vurdere løypealternativene og når vi skal undersøke næringseffekter av å ha en skiløype i kommunal regi i dalen.

Vår utredning er svar på kapittel 2.9 i planprogrammet for Gjevillvassdalen om konsekvenser for næringsliv og fritidsinnbyggere i dalen (Plankontoret 2023, se også Oppdal kommune 2023). Hensikten er å vurdere ulike skiløypetraséers betydning for fritidsinnbyggere, varehandel og øvrig næringsliv. Utredningen omfatter ikke analyse av friluftsliv generelt og heller ikke for landbruket spesielt.

Figur 1.1 Kommunens forslag til alternative traséer for en ny skiløype i dalen

Kartutsnitt hvor de aktuelle skiløypetraséene utenom vei er vist med grønne streker.

Kilde: Oppdal kommune

1.2 Bakgrunn

Vurderingene av trasévalget for en ny skiløype i Gjevollvassdalen er tilknyttet et omfattende sakskompleks. I det følgende vil vi gjengi noen hovedtrekk. En mer utførlig beskrivelse av utvalgte sentrale forhold forbundet med sakskomplekset er gitt i appendiks A.

Oppdal er en helårsdestinasjon for naturbaserte opplevelser med flere hytter enn boliger. Reise-
livsaktiviteten genererer store inntekter for kommunen og sikrer befolkningen et bedre tjeneste-
tilbud enn det den ellers ville ha hatt. Tradisjonelt har Oppdal vært en alpin destinasjon, men
langrenn blitt stadig viktigere i kraft av å være et langt billigere alternativ. I dag utgjør langrenns-
produktet en helt vesentlig del av Oppdals reiselivsprodukt på vinteren. Generelt er skiløyper ek-
sempler på fellesgoder som ofte leveres gratis av grunneiere, i noen tilfeller på bekostning av
næringsutvikling eller privat bruk. Slike fellesgoder kommer imidlertid det reiselivseksperte

næringslivet lokalt til gode. Det vil også kunne gi ringvirkninger for resten av kommunen gjennom skatteinntekter, sysselsetting, verdiskaping og bredere tjenestetilbud (se for eksempel Enger, Iversen og Holmen 2013, Nasjonalparken Næringshage 2023 og Iversen og Engebretsen 2020).

Norske reiselivskommuner har etablert ulike modeller som sikrer at leverandører av gratisprodukter kan hente ut gevinster av reiselivsaktiviteten gjennom ulike kompensasjonsordninger, som arealleie og samordnet eierskap. I tilfellet Oppdal betaler kommunen arealleie for dyrka mark i form av kompensasjon for avlingstap og arealleie knyttet til arealets størrelse og bruk av grunder. Videre bidrar kommunen fysisk eller økonomisk til rydding av avfall og har en ordning for spleising på brøyting (Midbøe 2022). Løypenettet i Oppdal sikres gjennom selskapet [Fellesgoder Oppdal](#), som eies av Oppdal Næringsforening og mottar delfinansiering fra kommunen.

Skiløypa på Gjevillvassvegen utgjorde en viktig del av langrennstilbudet i Oppdal fram til den ble brøytet første gang sesongen 2015/2016. Løypa ble benyttet hyppig både som en tidligskiløype og som et lavterskeltilbud med Gjevilvasshytta som et attraktivt turmål (Plankontoret 2016). En eventuell ny skiløype i Gjevillvassdalen må etableres innenfor gitte regulatoriske rammer. Disse inkluderer juridiske rammene fastlagt av tidligere rettsprosesser og ulike vernebestemmelser.

Like etter omorganiseringen til et samvirkeforetak juli 2013 vedtok Gjevilvassveien Samvirkeforetak at Gjevillvassvegen ikke skulle vinterbrøytes. En mindretallsfraksjon med motsatt syn valgte imidlertid å ta saken til jordskifteretten. Den påfølgende rettsprosessen fastslo at grunneierne hadde adgang til å brøyte veien (Sør-Trøndelag Jordskifterett 2014, Frostating Lagmannsrett 2015 og Norges Høyesterett 2018). Kommunen har siden prøvd muligheten for å ekspropriere rettigheter for å preparere skiløype på vei for retten, men har ikke forfulgt saken i rettsapparatet etter å ha tapt i lagmannsretten (Sør-Trøndelag Tingrett og Frostating Lagmannsrett 2020a og 2020b).

Mars 2023 vedtok kommunestyret i Oppdal et nytt planprogram for skiløyper i Gjevillvassdalen. Planen la opp til konsekvensutredninger av de seks traséene redegjort for i delkapittel 1.1 og delkapittel 2.1, herunder fire terrengløyper og to veiløyper. Planprogrammet inkluderer et utredningstema om «*skiløype i Gjevillvassdalen og dens betydning for fritidsinnbyggere, handel og øvrig næringsliv*». Virkninger på landbruk og friluftsliv ble dekket av andre utredningstemaer (Plankontoret 2023, se også Oppdal kommune 2023).

Behovet for vintervei begrunnes gjerne i næringsvirksomhet. Utviklingspotensialet for Gjevillvassdalen begrenses like fullt av kommunens områdereguleringer og av ulike vern. Oppdals kommunepens arealdel for 2019 til 2030 legger viktige rammer for utviklingsmulighetene i Gjevillvassdalen, blant annet gjennom planens understreking av behovet for vern av Gjevillvassdalens landskaps-, natur- og friluftsverdier (Plankontoret 2019). Videre er det ikke lov å leie ut driftsbygninger regulert for landbruk på åremål (Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet 2017), hvilket legger begrensninger på potensialet for kommersiell utleie.

For Oppdal kommune som helhet er over halvparten av arealet på 2 274 kvadratkilometer vernet, ifølge Statistisk sentralbyrås arealstatistikk. Trollheimen landskapsvernområde er et områdespesifikt landskapsvern som innbefatter områder i Gjevillvassdalen nord for Gjevilvasshytta (forskrift FOR-1987-12-11-1066 ved Miljøverndepartementet 1987 og FOR-2018-01-36 ved Miljødirektoratet 2018). Vernebestemmelsene innebærer generelt forbud mot inngrep i landskapet innenfor verneområdet, men omfatter i tillegg unntak knyttet til blant annet landbruk og dyrehold, infrastruktur, beredskap og forskning. Utviklingspotensialet i dalen med tanke på næringsaktiviteter og fritidsbebyggelse begrenses også av vern av urskog og myr (se Miljødirektoratet 2023).

2 Trasévalget

I det følgende presenteres traséalternativene som er under utredning i Gjevillvassdalen, samt andre løypenett i nærområdet.

2.1 Traséalternativene

I denne analysen utredes seks alternative skiløypetraséer. Dette er forslag Oppdal kommune ønsker vurdert mot hverandre. Forutsetningen for alle alternativene er at en ferdig trasé skal ha samme kvalitet som skiløype på veien. Det vil si at løypa er fem meter bred og kan prepareres på begrenset mengde med snø, ofte omtalt som 30 centimeter med snø. I praksis vil det avhenge av snøkvaliteten, slik at 60 centimeters snø også har vært oppe til diskusjon i våre intervjuer.

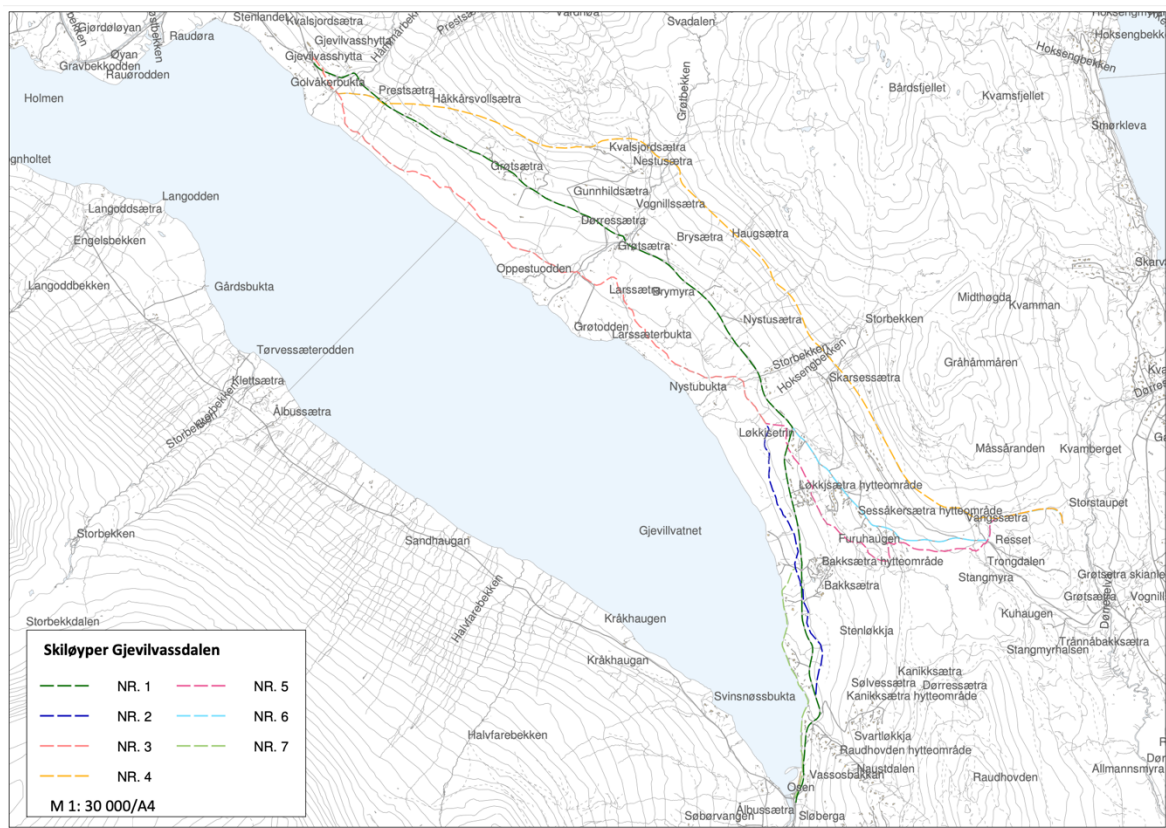
De ulike alternativene ses opp mot **nullalternativet**. Alternativet representer en videreføring av dagens situasjon med ingen skiløype i Gjevillvassdalen i kommunal regi og periodevis oppkjøring av løyper i regi av Gjevillvassdalen Skiløypeforening. I dette scenariet bli veien tidvis brøytet for næringsformål eller bestillinger fra hyttene til brøytelaget. I tråd med vanlig utredningspraksis representerer nullalternativet den mest sannsynlige utviklingsbanen når det ikke foretas noe trasévalg for en skiløype i kommunal regi. I tillegg har vi i samråd med kommunen inkludert et **løypefritt scenario**, som et alternativt og mer pessimistisk referansescenario enn nullalternativet. I dette scenariet vil det ikke være noen løyper i Gjevillvassdalen. Det vil imidlertid fortsatt være et løypenett ved Grøtsetra og Skaret, samt mer begrensede løypenett rundt Raudhovden og Hornlia.

Traséalternativene er spesifisert i Oppdal kommunes planprogram for Gjevillvassdalen (Oppdal kommune 2023 og Plankontoret 2023) og fremvist i kartet i Figur 2.1. Det enkelte alternativ består av flere deler:

- **Øvre terrengløype** – merket **gult** (nr. 4) på kartet under. Den starter ved Grøtsetra og er lagt i overkant av seterhusene og på nedsiden av bratt skråning opp mot vidda. Den holder seg på noenlunde samme kotehøyde, før den faller ned mot Gjevillvasshytta. Returen har da en lenger motbakke ut fra hytta, før den igjen ligger høyt i terrenget. Løypa passerer ingen hyttefelt, men er tilgjengelig fra en del setre og setertun.
- **Øvre veiløype** er merket **lyseblå** (nr. 6) og **mørkegrønn** (nr. 1 fra der nr. 6 møter nr. 1). Den startet ved Rasset og følger veien helt inn til Gjevillvasshytta. Denne traséen har tidligere vært en skiløype. Løypa faller relativt bratt ned fra Solgrenda til Gjevillvassvegen.
- **Nest øverste terrengløype** er merket **rosa** (nr. 5) og deretter **oransje** (nr. 3). Den starter ved Rasset og faller i terrenget med noen svinger ned mot Løkkjsetrin, der løypa krysser veien. Løypa passerer flere større hyttefelt og er dermed direkte tilgjengelig for mange hytteeiere i dalen.
- **Nedre veiløype** er merket **mørkegrønt** (nr. 1) og følger Gjevillvassvegen fra Osen til Gjevillvasshytta. Dette er den opprinnelige skiløypa gjennom dalen, som ble preparert i kommunal regi fram til 2015/2016- sesongen.
- **Nest nederste terrengløype** er merket **indigo** (nr. 2) og deretter **oransje** (nr. 3). Den starter noen hundre meter fra parkeringsplassen ved Osen, som innebærer at skilgåere må gå et stykke på veien, før de kan starte skituren. Løypa krysser veien nedenfor Bakksætra.

- **Nedre terrengløype** er merket **lysegrønn** (nr. 7), går videre inn på **indigo** trasé (nr. 2) og deretter over på traséen som er merket **oransje** (nr. 3). Traséen går nedenfor veien på hele strekningen. Den går først langs vannet og har den ingen veikrysninger. Denne traséen forutsetter at isen på Gjevillvatnet er trygg.

Figur 2.1 Kart over utredningsalternativer for nye skiløype gjennom Gjevillvassdalen

Kilde: Plankontoret

2.2 Andre løypenett

Opprinnelig inngikk skiløypa på Gjevillvassvegen i et større løypenett. Dette løypenettet er gjen-gitt for Gjevillvassdalen og omkringliggende områder i Figur 2.2.

Figur 2.2 Kart over det opprinnelige løypenettet i Gjevillvassdalen og omkringliggende områder i 2015, før veien ble brøytet

Kilde: Skisporet og Outdooractive

I dag kjører foreningen Gjevillvassdalen Skiløypeforening opp en del løyper i Gjevillvassdalen, samtidig som veien brøytes. Foreningen er både opptatt av at veien brøytes og at området har et lokalt løypetilbud. Det har oppstått en del konflikter i forbindelse med oppkjøringen av løyper med tilhørende terrenginngrep og kjøring av spor inntil grunneiere som motsetter seg dette. Selv om en del potensielle brukere velger ikke å benytte seg av dette løypenettet (jmfør seksjon 5.2.1), er det like fullt et tilbud som en del har glede av.

Løypenettet i Gjevillvassdalen for vinteren 2023/2024 framgår av kartapplikasjonen til Skisporet og Swix. Løypenettet inkluderer Skiforeningens oppkjørte løyper og løypenettet i tilstøtende områder.

Figur 2.3 Kart over løypenettet kjørt i Gjevilvassdalen vintersesongen 2023/2024

Kilde: Skisporet og Swix

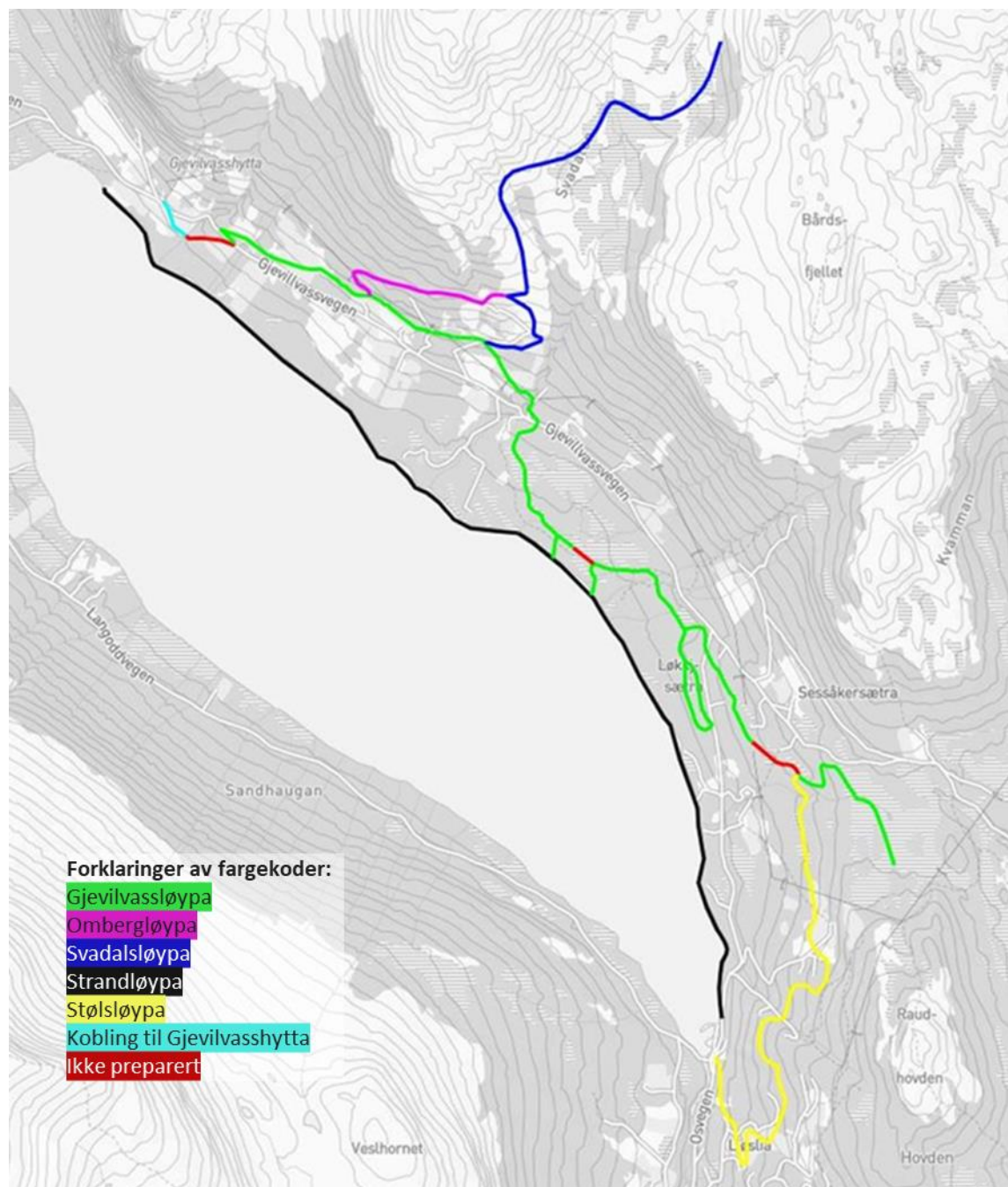
Løypenettet til Gjevilvassdalen Skiløypeforening er utdypet i Figur 2.4 med angivelse av forenings navn på løypene. Foreningen har i forbindelse med dette prosjektet avlevert et eget forslag til løypenett gjennom intervjuer og skriftlige innspill (se seksjon 4.1.1 og seksjon 4.1.2 for metodikk og Gjevilvassdalen Skiløypeforening 2024a og 2024b for innspill). Foreningens løypenett sammenfaller stedvis med kommunens forslag til terrengløyper, som er redegjort for i delkapittel 2.1 med illustrasjon i Figur 2.1. Gjevilvassløypa har stedvis overlapp med Planprogrammets nest øverste terrengløype før Resskrysset (nr. 5) og fellespartiet for de tre nederste terrengløypene etter Resskrysset (nr. 3). Videre er Strandløypa delvis overlappende med nedre terrengløype før Resskrysset (nr. 7), mens Ormbergløypa har et fellesparti med øvre terrengløype (nr. 1).

Skiløypa ved navn Svadalsløypa langs Grøtbekken krysser flere av traséene i planprogrammet og har i likhet med partiet av Gjevilvassløypa nær Sessåkersætra tilkobling til det øvrige løypenettet i kommunen. I intervjuet med Gjevilvassdalen Skiløypeforening ble det bemerket at Svadalsløypa i stor grad sammenfaller med en trasé som har eksistert tidligere. Løypa ble kuttet ut etter at

konflikten om skiløypa på Gjevilvassvegen eskalerte, men kjøres nå opp av foreningen. Skiløypeforeningen har også lansert et tilleggsalternativ, der parkeringsplassen i Osen flyttes noe lenger inn i Gjevilvassdalen, for å unngå utfordringer med det første partiet fra Osen innover dalen.

Foreningen opplyser at de fleste av traséene som de kjører opp ikke egner seg som tidligskiløyper, men at de normalt er klare til vinterferien. Gjennom befarig og fremviste bilder har vi både observert tilfeller med traséer med solid kvalitet og tilfeller, der oppkjøring av løyper med fullgod standard fremstår noe problematisk. Overvåking av disse traséene på Skiporets nettsider viser at det er noe begrenset preparering av løypene før vinterferien. Til tider er det like fullt snakk om flere preparerte løyper kjørt opp basert på relativt begrensede midler, jamfør seksjon 6.6.2.

Figur 2.4 Kart over løypenettet kjørt opp av Gjevilvassdalen Skiforening

Kilde: Vista Analyse basert på kart fra Gjevilvassdalen Skiløypeforening

3 Oversikt over aktørene

I dette kapitlet etablerer vi aktørbildet som påvirkes direkte eller indirekte av trasévalget i Gjevillvassdalen. Kartleggingen inkluderer ikke bare interessenter tilknyttet dalen, men i hele destinasjonen. Arealene i dalen eies av grunneiere med ulike kommersielle og private interesser. Skiløypa i Gjevillvassdalen benyttes av lokalbefolkningen, så vel som besøkende ved overnattingsvirksomheter og private hytter over hele Oppdal. Løypevalget påvirker også næringslivet i kommunen, herunder reiselivsnæringen, handelsnæringen, eiendomstjenester, og bygg og anlegg, i tillegg til friluftslivinteresser og landbruk, som faller utenfor vår utredning.

3.1 Aktører og interessegrupper

Vi vil nå gå gjennom viktige interessenter i Gjevillvassdalen og Oppdal ellers. Vi starter med å ta for oss lokale grunneiere og deres foreninger, før vi går over til hyttefelt og næringsaktører.

3.1.1 Lokale grunneiere

Gjevillvassdalen har tradisjonelt vært en aktiv seterdal, mens det i dag er ikke er så mange setre i full drift. Samlet er det 115 lokale grunneiere i dalen. Grunneierne har jevnt over teiger spredt over flere områder, hvorav mange har skilt ut tomter og tatt ut fortjeneste tidligere. En del av grunneierne driver med utleie, mens et knippe nylig har skilt ut hyttetomter på eiendommene sine. Flere seterbygninger leies ut, til dels på helårsbasis og til dels periodevis. Standarden på bygningene varierer fra full komfort til enklere standard. Det er mange driftsbygninger intakt i dalen. Flere av disse bidrar til høye landskapskvaliteter. Mange av eiendommene er små. I Figur 3.1 har vi gjengitt et utsnitt av setereiendommer i Gjevillvassdalen.

Figur 3.1 Utsnitt av setereiendommer i Gjevillvassdalen

Kilde: Statkart (2023)

Blant rettighetshaverne har vi registrert følgende aktører i Gjevillvassdalen:

- **Gjevillvassveien Samvirkeforetak** er et veilag bestående av 115 medlemmer, hvor samtlige har skog- og/eller setereiendom. Fritidseiendommer er ikke medlemmer i veilaget.
- **Gjevillvassdalen Brøytelag** representerer grunneiere som ønsker å brøyte veien og har fastslått adgang til dette gjennom Jordskiftedommen Sør-Trøndelag Jordskifterett (2014) forankret i Norges Høyesterett (2018). Brøytelaget har kun av lokale grunneiere som medlemmer.
- **Gjevillvassdalen Grunneierforening** har om lag 70 medlemmer. Alle disse er grunneiere, der medlemmer er påkrevd å ha skog- og/eller setereiendom. Med dette omfatter foreningen medlemmer som har aktiv seterdrift, som leier ut hytter og seterhus, og medlemmer som ikke har aktiv seterdrift i dalen.

3.1.2 Hyttefelt som bruker Gjevillvassdalen

Det er mange hytteforeninger i Gjevillvassdalen og i dalens randsone. Noen av disse hører til i dalen og har vært brukere av Gjevillvassvegen som skiløype og også som veiadkomst om vinteren. Andre hytteforeninger representerer hyttefelt utenfor dalen. Gjevillvassvegen går over i Osvegen sørover fra Osen i retning Festa. I det følgende gir vi en kort beskrivelse av de ulike hyttefeltene tilknyttet dalen:

- **Hornlia og Vardammen hyttefelt** ligger vest for Osvegen før Osen. Begge disse hyttefeltene benyttet tidligere parkeringsplassen ved Osen for å komme inn i Gjevillvassdalen. Feltene har også skiløype både til Osen og over Raudhovden til Grøtsetra. De kan alternativt kjøre til Grøtsetra som ligger i noe lenger kjøreavstand enn Osen. Begge hyttefeltene hører naturlig til løypenettet fra Osen. Feltene har vintervei.
- **Kleberberget-Langberga, Gjetberget, Rasmusslættet og Klettstølen hyttefelt** befinner seg øst for Osvegen. De har naturlig tilknytning til skiløypa som går rundt Raudhovden og som derfra går videre mot Grøtsetra. Derfra vil de ha tilgang til de øverste av de foreslåtte traséene. Alle disse hyttefeltene vil ha glede av parkeringsplassen ved Osen som de har direkte veiadkomst til, mens kontakten med de øvre løypene går via det gamle løypenettet. Feltene har vintervei.
- **Ytre Kvamman og Ljøslia hyttefelt** ligger lenger vest og nord for de fire feltene som er omtalt over. Disse feltene ligger ut mot dalen og har kort vei med bil til Osen, slik at de sogner naturlig til løypene som er foreslått med utgangspunkt i Osen. Feltene har vintervei.
- **Raudhovden og Kanikksætra hyttefelt** ligger innenfor Osen og med veiadkomst fra Gjevillvassdalen og Osvegen. De er blant hyttefeltene som ikke har hatt brøyting. De hører naturlig til løypenettet fra Osen, men har også skiløype mot Raudhovden og Grøtsetra. Derfor har de også god tilgang til de øvre foreslåtte traséene.
- **Bakksætra hytteområde** har veiadkomst via Gjevillvassdalen og Osvegen. Det sogner til løypenettet fra Osen, men har også relativt kort adkomst til løypenettet ved Grøtsetra.
- **Løkkjætra hytteområde** ligger langs veien mellom Osen og Resskrysset. Det har naturlig adkomst via Osvegen.
- **Sessåkersætra og Solgrenda hyttefelt** ligger langs den øvre parsellen Gjevillvassvegen i retning Rasset og er blant de feltene som har vintervei.

Utover de nevnte hyttefeltene ligger det fritidsboliger spredt over store områder, til dels inne på setervoller og til dels utenfor. Noen av fritidsboligene har mest naturlig tilhørighet til det nedre

løypenettet langs veien, mens andre kan ha tilknytning til et øvre løypenett. En oversikt over de øvre og nedre hyttefeltene i og i tilknytning til Gjevillvassdalen er gitt i Figur 3.2.

Figur 3.2 Oversikt over hyttefelt i og i tilknytning til Gjevillvassdalen

Rosa merkede områder har mulig tilknytning til øvre løypenett via Grøtsetra. Mørk skravur er områder med naturlig tilknytning til løypenettet i Osen.

Kilde: Vista Analyse basert på kart fra Statens Kartverk

På kommunalt nivå utgjør **Oppdal Hytteforening** overbyggingen for majoriteten av hytteforeningene i kommunen. Hytteforeningen for hele Oppdal har markert seg med sin motstand mot brøytinget vei i Gjevillvassdalen. I dalen representerer **Gjevillvassdalen Hytteforening** de fleste av fritidsinnbyggerne – samlet sett 150 enheter. De har et tilsvarende syn på konflikten som Oppdal Hytteforening. Et viktig unntak er det nye hyttefeltet – **Solgrenda hytteforening** – som har valgt å stå utenfor overbyggingen og ikke har tatt et aktivt standpunkt i konflikten utover at de ønsker fortsatt veitilgang om vinteren.

3.1.3 Næringsaktører

Gjevillvassdalen og dalens randsone huser et knippe næringsaktører. Aktørene driver innenfor reiseliv, handel, bygg, anlegg og eiendomstjenester og landbruk. I Oppdal ellers har aktører innenfor de tre førstnevnte næringene næringsinteresser forbundet med trasévalget i dalen.

Gjevillvassdalen rommer to overnattingssteder i **Bakksætra** og **Gjevillvasshytta**, som begge er avbildet i Figur 3.3, samt **Vassendsetra**. Sistnevnte ligger lenger inn i dalen og tillegges en mindre sentral rolle i denne utredningen. I tillegg til at dalen har to tilstøtende overnattingssteder i **Breesgård Turistsenter** og **Trollheimsporten Kro og Camping**, sør for dalen. Overnattings- og serveringsstedene er beskrevet i det følgende:

- **Gjevillvasshytta** (og Vassendsetra) drives av Den norske turistforening (DNT) – nærmere bestemt Trondhjems Turistforening (TT). Gjevillvasshytta tilbyr både servering og overnatting og utgjør et yndet turmål for dagsturer på ski på vinteren. Den ble i 2020 kåret til Norges fineste skihytte. I tillegg er DNT-hytta innfallsport til Trollheimen og en viktig hytte i rutenettet til Turistforeningen. Hytta ligger innerst i dalen og inngår i Turistforeningens hyttenett (Ut 2024).
- **Bakksætra** er en betydelig reiselivsvirksomhet i dalen. Virksomheten har 19 utleiehytter, fem fellesbygninger som brukes til ulike arrangementer og museumsbygninger. Bakksætra utgjør primærdelen av Arne Ivar Bakk Enkeltpersonforetak, som eies og drives av nettopp Arne Ivar Bakk.
- **Trollheimsporten kro og camping** er en overnattings- og serveringsvirksomhet, like utenfor Gjevillvassdalen på Breen. Virksomheten har relativt lik omsetning innenfor omsetning og servering.
- **Breesgård Turistsenter** er en overnattingsbedrift som primært tilbyr utleie av campingplasser på åremål like utenfor Gjevillvassdalen på Breen. I tillegg leier virksomheten ut en hytte og en hytteleilighet på området sitt.

I Oppdal sentrum ligger flere overnattingssteder, inkludert hotellene **Oppdal Turisthotell**, **Oppdal Gjestetun Hotell** og **Quality Hotel Skifer**. Oppdals camping- og hyttegrender er mer spredt rundt omkring i Oppdal, deriblant **Granmo Camping** et stykke sør for Gjevillvassdalen og virksomheter i andre turområder som **Skaret Camping** ved Skaret og **Bortistu Gjestegård** i Storlidalen. Både Granmo Camping og Gjestetun Hotell eies av Hevle Eiendom. Samtlige av de nevnte utenom Granmo Camping og mange av de øvrige overnattingsstedene i kommunen har også serveringstilbud. Serveringstilbudet i Oppdal er godt utbygd i sentrum, samt ved enkelte turdestinasjoner, eksemplifisert ved serveringstilbudet ved **Grøtsetra Skianlegg**. I Oppdals opplevelsesnæring har for øvrig **Oppdal Skisenter** (2024) en helt sentral posisjon gjennom alpinbakkens 55 kilometers traséer fordelt over 35 nedfarter med 13 skiheiser i Vangslia, Hovden, Stølen og Ådalen.

Figur 3.3 a) Gjevillvasshytta (til venstre) og Bakksætra (til høyre)

Kilder: Oppdal hytteforening og Bakksætra

Nærbutikken til Gjevillvassdalen er [Joker Festa](#), som befinner seg sør for dalen. Butikkens kunde-grupper fanger opp fastboende, fritidsinnbyggere og overnattingsgjester i Gjevillvassdalen og områdene sørøst for dalen, så vel som dagsturister til dalen.

Dagligvarehandel er også sterkt representert i Oppdal sentrum, blant annet ved [Coop Oppdal](#), som er den klart største dagligvarehandelen i kommunen. Foretaket driver også med andre former for varehandel og har virksomheter ved flere lokasjoner, både i Oppdal og i Oppdals nabokommuner. Hovedkontoret befinner seg på kommunens største kjøpesenter, [Domus Oppdal](#). Her finner man en rekke andre forretninger innenfor detaljhandel, for eksempel [Intersport Oppdal](#) innenfor sportsutstyr. Like ved sentret ligger et annet kjøpesenter ved navn [Aunasenteret](#). Sammen dekker disse senterne og Oppdal sentrum for øvrig et bredt spekter av detaljhandel, inkludert næringsmiddel, butikkhandel med klær, sko og sportsutstyr med mer, samt frisør- og velværetjenester. Næringsmiddelhandelen og byggevarehandel er også godt representert en del andre steder i kommunen.

I Gjevillvassdalen er det også aktivitet innenfor bygg, anlegg og eiendom gjennom [foretakene knyttet til utviklingsprosjektet ved Solgrenda](#). Disse inkluderer O. Kvam AS innenfor oppføring av bygninger, Grønhøa AS innenfor utvikling og salg av eiendom, Svorkundaveien innenfor eiendomsutvikling i tilknytning til veien med samme navn og Solgrenda AS innenfor utleie og infrastruktur. Foretakene eies og kontrolleres av Olav Kvam. Ved Ræset er det også et samarbeid mellom eiendomsinnehavere om uttak, rensing og distribusjon av vann gjennom [Ræset Vasslag Samvirkeforetak](#). Oppdal har en betydelig bygg-, anlegg- og eiendomsbransje, som jobber i dalen i forbindelse med salg og utleie av hytter, hyttebygging og ordinære håndverkstjenester. Blant annet er [Aktiv Eiendomsmegling](#) og [Eiendomsmegler 1](#) sentrale innenfor eiendomsmegling.

I tilknytning til Gjevillvassdalen er det flere som jobber deltid med tilbringertjenester i form av leiekjæring. Ellers representerer [Kjør Taxi](#) under [Maxi Taxi](#) drosjebransjen i Oppdal, mens langdistansebusser og jernbanen står for persontransporttilbudet inn til kommunen.

[Visit Oppdal](#) er det lokale destinasjonsselskapet for Oppdal, som inngår i landsdelsdestinasjonsselskapet, Explore Trøndelag. Næringslivet i Oppdal er organisert i [Oppdal næringsforening](#), som innbefatter faggrupper for bygg og anlegg, handel, reiseliv og skifer.

Gjevillvatnet utgjør hovedmagasinet til [Driva kraftverk](#) i Sunndal kommune, som i tillegg får tilsig fra elven Otta gjennom bekker. Kraftverket erstattet Festa Kraftstasjon tilbake på 1970-tallet. Det eies i dag av TrønderEnergi (75 prosent) og Istad Kraft (25 prosent). Oppdals eierandel av TrønderEnergi ligger mellom 3 til 4 prosent, mens Istad Kraft eies av kommuner i Møre Romsdal.

Dermed er inntektene Gjevillvassdalen og Oppdal for øvrig har av kraftproduksjonen knyttet til Gjevilvatnet begrensede.

Gjevillvassdalen har også næringsaktivitet knyttet til landbruk, herunder beite og i noe mindre grad hogst og slått. Vernet av deler av dalen legger begrensinger på skogbruksaktiviteten. Landbruksvirksomheter med utgangspunkt i Gjevillvassdalen inkluderer enkeltpersonforetakene [Elin By](#) og [Ola By](#) innenfor sauehold, foreningene [Gjevillvassdalen 6A Beitelag](#) og [Gjevillvassdalen og Skardalen Kalvsankerlag](#) innenfor tjenester knyttet til husdyrhold generelt og enkeltpersonforetak [Inge Ketil Hokseng](#) innenfor avvirkning. I tillegg har flere bønder med aktiviteter i Gjevillvassdalen hovedbygning andre steder i Oppdal. Bøndene i Oppdal er organisert i [Oppdal Bondelag](#) og [Oppdal Bonde- og Småbrukarlag](#). Dessuten er det reinsdyrdrift, ettersom deler av området er ekspropriert for reindriftsformål for [Trollheimen Sijte](#). Vi minner om at landbruket dekkes av en egen utredning og at virkninger av trasévalget i Gjevillvassdalen på næringen faller utenfor vårt mandat å undersøke nærmere.

3.1.4 Friluftslivorganisasjoner

To friluftslivorganisasjoner har tilhørighet til Gjevillvassdalen, nærmere bestemt [Gjevillvassdalen Skiløypeforening](#) og [Gjevillvassosen Naust- og Båtforening](#). Sistnevnte har imidlertid ikke aktiviteter om vinteren når vannet er islagt. Den førstnevnte foreningen er etablert som følge av at veien ble brøytet. bestemt Gjevillvassdalen Skiløypeforening kjører i dag spor gjennom dalen etter ulike traséer som dels er godt opparbeidet og dels med begrenset grunnarbeid. Når isen er sikker, kjører de også skiløype på vannet, slik at de med det sikrer adkomst til Gjevilvasshytta i vinterferien og påsken.

[Idrettslaget Snøhetta](#) preparerer skiløyper på vegne av [Fellesgoder Oppdal](#), som igjen eies av næringsforeningen og mottar delfinansiering fra kommunen. [Skisporets Venner](#) er et spleiselag i regi av Oppdal Næringsforening for løyper som faller utenom fellesgodefinansieringen. Ellers er [Oppdal idrettslag](#) et stort idrettslag med tilhørighet til Oppdal Skistadion i Kåsen, like ved sentrum av kommunen.

[Oppdal Bygdealmenning](#) eier og forvalter 1 161 kvadratkilometer utmark i Oppdal. I praksis inkluderer arealet det meste av område over skoggrensen, samt fritidsinteresser som jakt, fiske og utleie av fire hytter (Oppdal Bygdealmenning 2024).

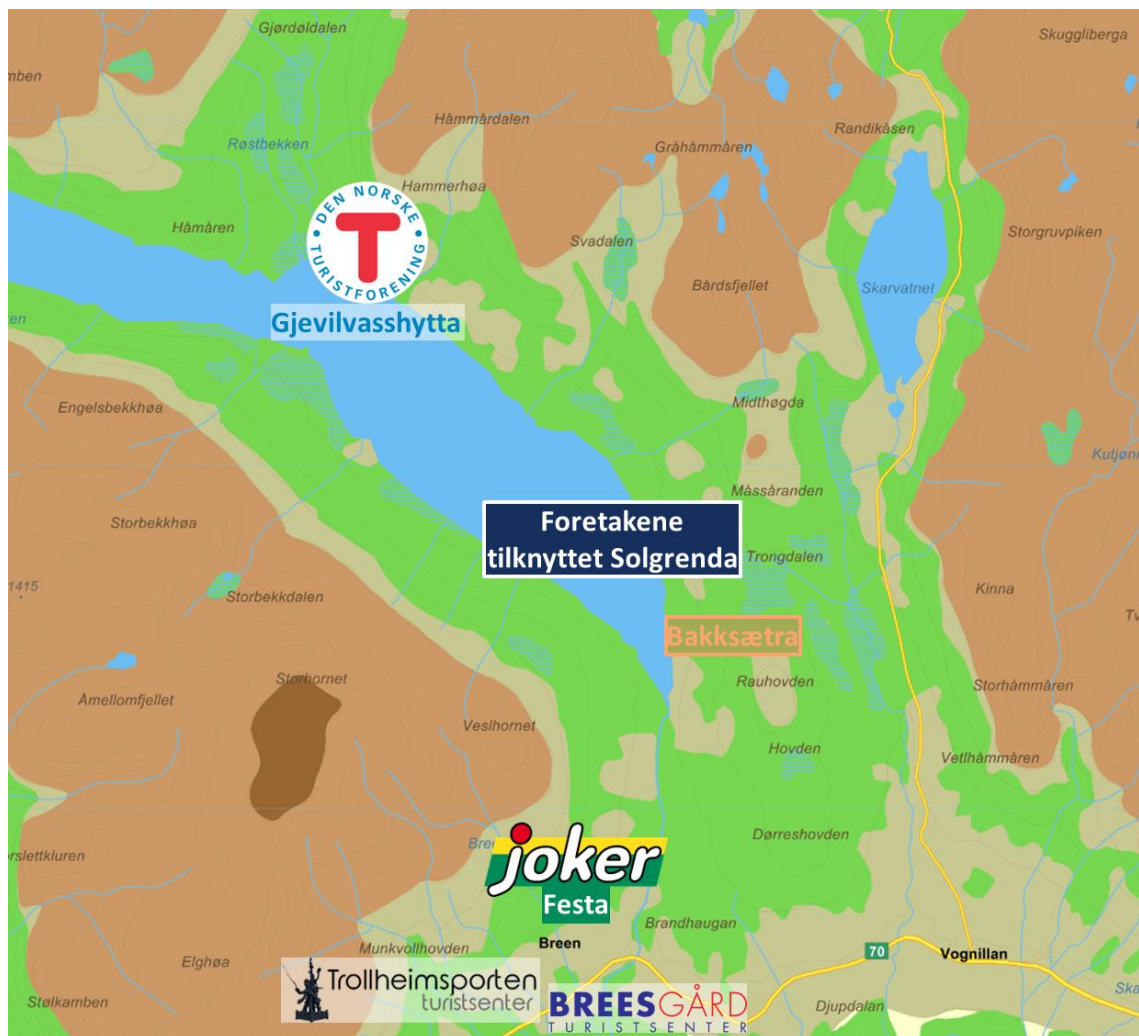
3.2 Samlet aktøroversikt

I det følgende gir vi en oversikt over næringsaktørene i Gjevillvassdalen, før vi illustrerer det samlede aktørkartet i området med utgangspunkt i reiselivskonsumet.

3.2.1 Oversikt over næringsaktørene i Gjevillvassdalen

En oversikt over beliggenheten til de største næringsaktørene i og i tilknytning til Gjevillvassdalen utenom landbruk er gitt i Figur 3.4. I selve Gjevillvassdalen dreier det seg om [Gjevilvasshytta](#) innerst i Golvåkerbukta, [foretakene tilknyttet Solgrenda](#) og [Bakksætra](#) lengre ut i dalen. Sør for dalen finner man [Joker Festa](#), [Trollheimsporten Turistsenter](#) og [Breesgård Turistsenter](#).

Figur 3.4 Kart over de Gjevilvassdalen og tilstøtende områder med angivelse av de største virksomhetene i og i randsonen av dalen

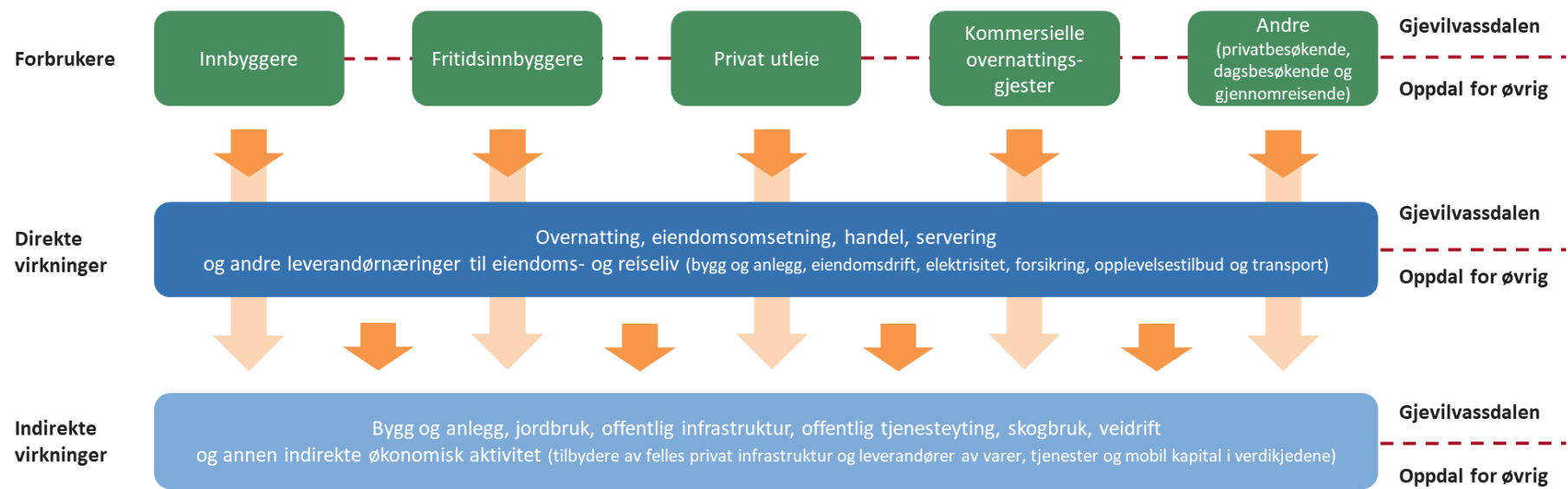

Kilder: Vista Analyse basert på kart fra Gule Sider og logoer fra Breesgård Turistsenter, Den norske turistforeningen, Joker Festa og Trollheimsporten Turistsenter

3.2.2 Konseptuelt aktørkart med utgangspunkt i reiselivskonsumet

I Figur 3.5 har vi tegnet et konseptuelt aktørkart for aktørene i Gjevillvassdalen med utgangspunkt i reiselivskonsumet.

Figur 3.5: Konseptuell oversikt over impulser fra reiselivskonsum i Gjevillvassdalen og Oppdal for øvrig

Kilde: Vista Analyse

4 Analysegrunnlag

I dette kapitlet gjennomgår vi datakilder og metodikk i vår utredning. Vi har anvendt data- og metodetriangulering, hvilket har bidratt til å kaste lys over problemstillingen fra flere vinkler og dermed mer robuste analyser enn hva som ellers ville ha vært tilfellet.

4.1 Datatilfang

Vi har benyttet et bredt spekter av informasjonskilder og vurdert ytterligere alternativer. Disse er redegjort for i det følgende.

4.1.1 Samtaleintervjuer

Samtaleintervjuer har en sentral del av informasjonsgrunnlaget i vår utredning. Intervjuobjektene inkluderer interessenter på begge sider av skiløypestriden. I tillegg har vi intervjuet personer med innsikt i forhold knyttet til trasévalget og virkninger for næring og fritidsinnbyggere. I utvelgelsen av informanter var det viktig for oss å skaffe et vidt informasjonsgrunnlag og at begge sider av løypestriden skulle bli hørt. Med dette har vi kartlagt synspunkter og vurderinger fra næringsaktører, interesseorganisasjoner, friluftslivorganisasjoner og hyttelag i Gjevillvassdalen, både i randsonen av dalen og i Oppdal ellers. Som prinsipp for utvelgelsen la vi til grunn at informantene enten skulle representere en juridisk enhet eller være selvstendig næringsdrivende.

Utvalget av intervjuobjekter ble foretatt i samråd med oppdragsgiver og supplert med navn og organisasjoner som er framkommet gjennom intervjuene. Vi vil understreke at vi selv har vært ansvarlig for invitasjonslisten og har stått fritt til å velge intervjuobjekter. Like fullt har innspillene om nye informanter i forkant av og underveis i intervjurundene vært viktige, ettersom vi ikke hadde full oversikt over aktørbildet i saken og nærområdet ved prosjektets oppstart.

Intervjuobjektene ble invitert på mail, til dels i kombinasjon med telefon. I intervjuhenvendelse på mail ble det vedlagt et følgebrev fra Oppdal kommune, der de potensielle informantene ble oppfordret til å bidra til utredningen. En god del ønsket å stille til intervju eller hadde ingen motforestilling mot å stille til intervju. Det var imidlertid også noen som vegret seg.

Intervjuene ble gjennomført semistrukturert, der intervjuobjektene ble bedt om og oppfordret til å komme med refleksjoner om konflikten, informantspesifikke forhold, næringsmessige forhold og trasévalget. Når det gjelder trasévalget, fikk informantene sett kart over de ulike traséene og forklart de ulike forholdene som ligger til grunn for analysen, jamfør seksjon 4.2.1. I enkelte tilfeller bidro informantene også med kvantitativ informasjon med relevans for effektvurderingene.

Samlet har vi foretatt 19 intervjuer med 43 informanter, hvorav en del intervjuer omfattet flere interessenter på en gang, eller personer med flere roller på en gang. Elleve av intervjuene ble gjennomført i Kommunehuset i Oppdal, mens ett av intervjuene fant sted i Gjevillvassdalen. De sju resterende intervjuene ble gjennomført digitalt gjennom Microsoft Teams. Antall informanter per intervju varierte fra 1 til 6 med et gjennomsnitt på 2,3, en median på 2 og et standardavvik på 1,4. Intervjuene varte fra en halv time til halvannen time med om lag en time i gjennomsnitt og median.

I Tabell 4.1 gir vi en oversikt over organisasjonene representert i intervjuene, samt organisasjonene som ble invitert og av ulike grunner ikke stilte. Flere av intervjuobjektene hadde også vært involvert i andre relevante organisasjoner tidligere. I tillegg hadde mange av informantene vurderinger og ofte også interesser forbundet med jordbruk og skogbruk.

Tabell 4.1 Oversikt over informanter fordelt over geografi og typer informanter

	Næringsinteresser	Fritidsinteresser
I og utenfor Gjevillvassdalen	• Bakksætra** • Breesgård Turistsenter • Gjevilvasshytta • Foretakene knyttet til Solgrenda* • Joker Festa • Tre leiekjørere for brøytet vei** • Tre leiekjørere for skiløype på vei** • (Fire leiekjørere med uavklart standpunkt om bruk av veien) • Trollheimsporten Kro og Camping**	• (Gjetberget hytteforening) • Gjevillvassdalen Brøytelag** • Gjevillvassdalen Grunneierforening** • Gjevilvassdalen Hytteforening • Gjevilvassveien Samvirkeforetak* • Gjevilvassdalen Skiløypeforening • Hornlia Hytteforening • (Kleberget-Langberga Vei og Hytteforening) • Klettstølen Hytteforening* • (Kvamslia Hytteforening) • (Rasmusslettet Hytteforening) • Solgrenda Hytteforening • (Ytre Klettstølen Hytteforening og Veglag) • Ytre Kvamman hytteforening
I Oppdal ellers	• Aktiv Eiendomsmegling • (Aunasenteret) • Bortistu Gjestegard* • Coop Oppdal • Eiendomsmegler 1 • (Granmo Camping) • (Intersport Oppdal) • (Maxi Taxi) • (Oppdal Gjestetun Hotell) • Oppdal næringsforening** • Oppdal turisthotell • (Quality Hotel Skifer)	• Idrettslaget Snøhetta* • Oppdal hytteforening** • Oppdal idrettslag • Skisporets venner • Trondhjems Turistforening

** indikerer at organisasjonen deltok på et intervju, der en annen interessent var utgangspunktet for intervjuer. ** indikerer at informantene hadde vurderinger i tilknytning til landbruket. Informantorganisasjoner som ikke stilte til intervju, er satt i parentes.*

Kilde: Vista Analyse

4.1.2 Skriftlige innspill

I utgangspunktet har ikke en innspillsrunde vært en del av vårt oppdrag. Vi har likevel mottatt en del skriftlige innspill og dokumentasjon fra våre intervjuobjekter i forlengelsen av intervjuene. Disse inkluderer Gjevilvassdalen Brøytelag (2024), Gjevilvassdalen Hytteforening (2023), Gjevilvassdalen Skiløypeforening (2023, 2024a og 2024b), Oppdal hytteforening (2023), Thyve (2024) og Ytre Kvamman Hytteforening (2023). Noe av materialet ble presentert og forelagt oss under intervjuene, mens andre deler av materialet ble tilsendt oss i ettertid. De skriftlige innspillene utdyper gjennomgående informasjonen og standpunktene til informantene, til dels med oppgi-velse av kvantitativ informasjon og relevant kildemateriale. Vi gjengir ikke innspillene i vår utredning, men de har gått inn i vårt samlede informasjonsgrunnlag til vurdering.

4.1.3 Bildemateriale

Våre informanter har både tilsendt og fremvist bilder og film av den tidligere skiløypa på Gjevilvassvegen og det nåværende løypenettet kjørt opp i regi av Gjevilvassdalen Skiløypeforening. Denne informasjonen har bidratt til å gi et inntrykk av de ulike traséene. Informasjonen samsvarer godt med våre øvrige informasjonskilder. Samtidig har billedmaterialet til en viss grad båret preget av informantene posisjon i saken om vinterbruken av Gjevilvassvegen. Vi har ikke tillaget denne informasjonskilden spesielt stor betydning.

4.1.4 Dokumentstudie

I forbindelse med utredningen har vi foretatt en gjennomgang av offentlige saksdokumenter, høringsinnspill, tidligere utredninger, akademiske studier og andre vurderinger av saken. Våre dokumentstudier har fungert som et supplementært informasjonstilfang for analysedelene av utredningen. Bruken av den innhentede dokumentasjon varierer med relevansen for utredningen og hvor godt tematikken ellers er dekket.

Dokumentasjonen er samlet inn ved hjelp av følgende framgangsmåter:

- **Egen kjennskap til tidligere utredningsmateriale** i form av eget og andres arbeid
- **Gjennomgang av relevant lovverk og saksmateriale** lokalt og nasjonalt
- **Mottatt dokumentasjon og tips** fremskaffet både på eget og andres initiativ. Blant annet har vi fått tilsendt saksdokumenter av Oppdal kommune og Gjevilvassdalen Skiløypeforening som går utover de skriftlige innspillene, hvilket vi har redegjort for i seksjon 4.1.2.
- **Nettsøk** gjennom søkemotorene Google Scholar og Google Search
- **Snøballrullingsteknikker** forover og bakover, der vi ser på henholdsvis hvilke referanser som har sitert og siteres av relevante arbeider
- **Veiledningsmateriale for konsekvensutredninger**, inkludert Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023) og Finansdepartementet (2021b), Statens vegvesen (2021) og Kommunal- og distriktsdepartementet (2022) har blitt tatt hensyn gjennom utformingen av vår utredningsmetodikk. Det finnes ikke noen konkret mal for denne typen konsekvensutredninger for næring og fritidinnbyggere konkret. Likevel er de relativt ensartede og drar på metodikk fra tilgrensende veiledere (hvilket henger sammen med første kulepunkt).

4.1.5 Befaring

Relativt tidlig i prosjektperioden gjennomførte vi et knapt fire dagers opphold i Oppdal. Befaringen fant sted i perioden 10. til 13. oktober. I tillegg til befaring av Gjevillvassdalen hadde vi i løpet av oppholdet også turer i sentrumsområdet av Oppdal, prosessmøter med kommunen og en rekke samtaleintervjuer, jamfør seksjon 4.1.1.

Befaring av området i Gjevillvassdalen utgjorde et vesentlig verktøy for å skaffe seg et mer helhetlig bilde av problemstillingene og konsekvensene knyttet til tiltakene. I forkant av befaringen orienterte vi oss om næringslivet og geografien lokalt, samt om mulige problemstillinger og virkninger knyttet til skitraséene og næringsvirksomheten rundt. Under befaringen observerte, diskuterte og undersøkte vi forholdene, samt gjorde oss bedre kjent med dalen. Herunder inpsiserte vi de alternative trasévalgene under utredning og beliggenheten til næringsaktører og hyttefelt. I tillegg noterte vi oss en del tilstøtende løypenett, historiske løyper og løyper kjørt opp av Gjevillvassdalen Skiforening. Et av intervjuene ble også foretatt under befaringen for å lette logistikken. I etterkant utgjorde befaringen av dalen et viktig bakteppe for den øvrige informasjonsinnsamlingen og våre etterfølgende analyser, uten at den har spilt noen avgjørende rolle for våre konklusjoner og anbefalinger.

4.1.6 Spørreundersøkelser

I utredningen har vi ikke foretatt noen spørreundersøkelser, men likevel skissert to stykker. Disse er rettet mot henholdsvis hytteforeningene i dalen (Gjevillvassdalen Hytteforeningen og Solgrenda Hytteforening) og de lokale grunneierne i dalen. Vi oppfatter at vår utredning bygger på et rikt datamateriale, men at spørreundersøkelser vil kunne utdype informasjonsbasen ytterligere blant annet når det gjelder næringsaktiviteten og bruken av fritidsboliger i dalen. Vi anbefaler følgelig at man vurderer å gjennomføre spørreundersøkelsene. Skjemane for undersøkelsene er gjengitt i appendiks C.

4.1.7 Kartdata

I utredningen har vi benyttet kart over skitraséer fra Oppdal kommune, Outdooractive, Skisporet, Swix og Gjevillvassdalen Skiløypeforening. I tillegg har vi benyttet kart og til dels bearbeidet kart fra Statkart, Statens Kartverk og Gule Sider.

4.1.8 Kvantitative datakilder

I utredningen har vi benyttet oss av et rikt tilfang av kvantitative kilder. De mest brukte kvantitative datakildene er Statistisk sentralbyrås statistikker for arbeidsmarkedet, eiendom, handel og reiseliv, samt Proff Forvalts bearbeidinger av Foretaks- og virksomhetsregistrene i Brønnøysund og hytteundersøkelsene i Oppdal (Jystad 2015, Easyfact 2018 og Nasjonalparken Næringshage 2023). I forbindelse med Foretaksregisteret vil vi bemerke at vi kun har analysert foretak i dalen med uten flere virksomheter med denne datakilden, ettersom foretak med flere underliggende virksomheter gjerne også har økonomisk aktivitet ved flere lokasjoner og dermed ikke egner seg i geografiske effektstudier. Videre har vi mottatt informasjon knyttet til diverse lokale utredninger (Plankontoret 2016, Oppdal Næringsforening 2023, Gjevillvassdalen Brøytelag 2024 og YouPark

2024). Dessuten har vi mottatt en del kvantitativ informasjon fra våre informanter gjennom intervjuene og skriftlige innspill, som er redegjort for i seksjon 4.1.1 og 4.1.2.

4.2 Metode

I vår utredning benytter vi oss av etablert metodikk for å vurdere tiltaksalternativer og for å belyse effekter for næringslivet og fritidsinnbyggere. Denne metodikken er redegjort for i det følgende.

4.2.1 Metodikk for vurdering av trasévalg

I vurderingene av trasévalget – redegjort for i kapittel 2 og vurdert i seksjon 5.3.1 – bygger vi på informantenes intersubjektive vurderinger. Vi foretar ikke egne vurderinger utover at vi sammenstiller informantenes vurderinger på en mest mulig nøytral måte. Som rammeverk benytter vi oss av en såkalt multikriterieanalyse, der de alternative traséene vurderes over utvalgte parametere som reflekterer målkriterier for skiløypa. Vurderingen for hver parameter skjer langs en ordinal skala for styrkeforholdet, på fagspråket kjent som Likerts skala (Likert 1932). Vi benytter oss av en oppløsning på fire styrkenivåer – dårlig, middels, god til middels og god.

De ulike traséene som skal utredes har svært ulike egenskaper. Noen går langs veien eller mellom hyttefelt, mens andre går langt oppe i lia eller helt nede ved vannet. Samlet vurderer vi traséene langs åtte parametere som gjenspeiler den iboende verdien assosiert ved traséenes egenskaper. En av de åtte parameterne (tilgjengelighet) dekomponeres videre i tre kriterier, basert på geografisk nedslagsfelt. Parameterne som vurderes, kan betraktes som målkriterier og er som følger:

- **Egnethet på tvers av brukergrupper:** Hvor godt dekker traséen ulike brukergruppers behov (herunder aktive, mosjonister, barnefamilier og eldre med mer)?
- **Eksponering for gode værforhold:** Hvor gode værforhold er det på traséen (herunder tilgang til sol ved godt vær og eksponering for vind, ising, tung nedbør og overflatevann)?
- **Tilgjengelighet:** Hvor god geografisk tilgjengelighet har skiløypa for ulike brukergrupper? (Herunder kommer både tilgjengeligheten til vei inkludert parkeringsplasser og til bens inkludert ved skiløyper for befolkning, hyttefelt og kommersielle overnattingsgjester og andre, i og i randsonen av dalen og i Oppdal ellers). Vi skiller mellom tilgjengelighet med tre forskjellige geografiske utgangspunkter og dermed ulike nedslagsfelt:
 - Tilgjengelighet med utgangspunkt i **Osen**
 - Tilgjengelighet med utgangspunkt innenfor **Osen** og **Resset**
 - Tilgjengelighet med utgangspunkt på **Grøtsetra**
- **Topografisk brukervennlighet:** Hvor godt er topografien egnet for å gi en god skiopplevelse (herunder fravær av utfordringer med ujevn og kupert løype)?
- **Egnethet som tidligskiløype:** Hvor godt kan traséen fungere som tidligskiløype (herunder hensynet til snø og tykkelse på is tidlig i sesongen)?
- **Egnethet som lavterskeltilbud:** Hvor godt egner traséen seg for brukergrupper med begrensede skiferdigheter (herunder terskelen for eldre, småbarn og personer med funksjonsnedsettelse)?
- **Sikkerhet:** Hvor godt er skiløpernes sikkerhet ivaretatt (med tanke på tapping av Gjeviltvatnet, tynn is, ras og veikrysninger med videre)?

- **Opplevelseskvalitet ved landskapet:** Hvor idyllisk vil traséen oppleves for brukerne (med tanke på nærhet til vann, urørt natur, fravær av menneskelig aktivitet og utsiktspunkter med videre)?

I tråd med standardmetodikk for konsekvensutredninger vurderes de seks **tiltaksalternativene** opp mot et **nullalternativ**, som reflekterer den mest sannsynlige videre utviklingen i fravær av noen tiltak. I vårt tilfelle medfører dette en videreføring av status quo uten en skiløype i kommunal regi, sporadisk brøyting av vei i næringsøyemed eller privat og periodevis oppkjøring av skiløyper i regi av Gjevilvassdalen Skiløypeforening. Det forutsettes også at konflikten om skiløypa forblir uløst, hvilket har betydning, idet en del av bruken ser ut til å avhenge av at konflikten løses. Nullalternativet og de seks tiltaksalternativene er nærmere presisert i delkapittel 2.1.

Vi har også inkludert et **løypefritt scenario** som en alternativ og mer pessimistisk referanse for vurderingen av de ulike traséalternativene. Scenariet innebærer at man verken har preparerte skiløyper i Gjevilvassdalen i offentlig eller privat regi. Merk at dette ikke er tiltaksalternativ, men et scenario som innebærer en mer pessimistisk fremtidig utvikling uten løypetilbud i dalen.

I vår utredning har vi dessverre ikke hatt anledning til å gjengi alle synspunkter og nyanser knyttet til informasjon og synspunkter om de ulike traséene innenfor prosjektets rammer. Istedenfor har vi lagt vekt på intersubjektive vurderinger og vurderinger som vi bedømmer som sentrale fra et nøytralt ståsted, men gjengir ellers kun et utvalg av synspunkter og vurderinger.

I og med at traséene er ukjent for de fleste av informantene var det nødvendig å forklare dem for informantene og illustrere dem med kart. Tross alt dreier det seg traséer som først og fremst eksisterer på papiret, selv om i noen tilfeller delvis sammenfaller med historiske løyper eller løyper kjørt opp av Gjevilvassdalen Skiløypeforening (jmfør delkapittel 2.2). I tilfeller med likhet med andre traséer har det også vært vesentlig å få informantene til å forstå forskjellene. Det er presisert for informantene at vi skal legge til grunn at skiløypa kan kjøres opp på 30 centimeters snø med 60 centimeter som en robusthetsjekk. I tillegg forutsettes fem meters bredde på løypa. Kostnader ved oppkjøring og behov for terrenginngrep er ikke en del av vår utredning.

Både intervjuene og de tilknyttede skriftlige innspillene omfatter en rekke vurderinger og opplysninger om dalens unike egenskaper, utforminger av løypenettet og tilhørende infrastruktur og alternative utfluktsområder. Disse vurderingene er diskutert separat, men er ikke en del av våre vurderinger av trasévalgene. Innenfor vårt mandat og projektrammer har det heller ikke vært rom for å vurdere alternative traséer knyttet til Gjevilvassdalen Skiløypeforeningen, historiske traséer eller andre innkommende forslag. Vi har heller ikke hatt anledning til å kunne foreta multikriterie-analyser av de rådende traséalternativene på nytt etter innkommende forslag til justeringer.

Som et supplement til vurderingen av traséene har vi inkludert noen kommentarer som ikke ble diskutert under intervjuene. Disse ekstra kommentarene er av mer praktisk karakter.

4.2.2 Metodikk for vurdering av effekter for fritidsinnbyggere og næringsliv

I vår vurdering av virkninger av skitraséene for fritidsinnbyggere og næringsliv i kapittel 6 forsøker vi både å kartlegge omfanget av aktiviteten til fritidsinnbyggerne og næringslivet utenom landbruk som knytter seg til Gjevillvassdalen og Oppdal ellers, og hvordan den påvirkes av trasévalget. Dessuten ønsker vi å dokumentere nåværende og potensiell næringsaktivitet i Gjevillvassdalen.

For våre informanter var det utfordrende å håndtere konsekvensene av hvert enkelt trasévalg på næringsinteresser og fritidsinnbyggere. Derfor strukturerte vi svarene deres i to steg: Først ba vi dem om å vurdere bredere virkninger av en skiløype i kommunal regi opp mot en videreføring av dagens situasjon. Derest ba vi dem om å vurdere hvilke bredere effekter de alternative ski-traséene ville ha. Samtidig har vi begrenset gjengivelsen av informantenes innspill til de som kaster lys over virkningene på fritidsinnbyggernes brukernytte og næringsaktiviteten knyttet til dalen.

Undersøkelsene bygde i første omgang på våre intervjuer (jamfør seksjon 4.1.1). I neste omgang ble den supplert med analysene av kvantitativ økonomisk statistikk for fritidsinnbyggernes aktivitet og næringsaktiviteten lokalt (jamfør seksjon 4.1.8), samt informasjon fra mottatt og kartlagte dokumenter (jamfør seksjon 4.1.2 og seksjon 4.1.3).

For å vurdere betydningen av å ha en skiløype i Gjevillvassdalen har vi undersøkt hvordan virksomheter i Gjevillvassdalen og næringer i Oppdal påvirkes av bortfallet av skiløypa. I prinsippet kan man også se motsatt på saken – altså hvordan vintertilgang til veien påvirker næringsaktørene i tilknytning til dalen. Mange av sammenlikningen er på årlig basis, men vi har isolert analysene til vintersesongen, der dataene tillater det.

Viktige indikatorer på virksomhetsnivå inkluderer omsetning og nettoverdiskaping (summen av lønnskostnader og nettodriftsresultat, tilsvarende omsetning fratrasket tap av fordringer vare- og tjenesteforbruk og kapitalslit). Vi ser også på andre indikatorer som bompasseringer og leieinntekter. På næringsnivå utgjør sysselsettingsandeler av befolkning en sentrale indikatorer, men en rekke andre benyttes også som antall fritidsboliger, eiendomspriser, gjestedøgn og omsetning.

Når vi ser på hvordan bortfallet i skiløype og tilgang til veien virker inn på forhold knyttet til bruk og økonomisk aktivitet, sammenlikner vi enhetene som ventes å kunne påvirkes med et utvalg av liknende enheter. I økonometrisk sammenheng er denne fremgangsmåten kjent som forskjell-i-forskjeller. Vi benytter metodikken kun visuelt og vil bare kunne se indikasjoner på sammenhenger. På den ene siden kan tilsynelatende sammenhenger skyldes andre forhold. På den andre siden kan faktiske sammenhenger være vanskelig å finne igjen i næringsstatistikken, ettersom mye skjer samtidig. Det kan like fullt legges til grunn at en eventuell endring i antall tilreisende også vil reflekteres i det samlede turistkonsumet, selv om virkningene ikke er store nok til å være synlig i den aggregerte statistikken. Det samme gjelder andre forhold, som endringer i prisen på fritidsboliger i enkeltområder. Til en viss grad kan det være snakk om omfordelingseffekter innad i Oppdal og opp mot andre kommuner. Effekter som finner sted i andre kommuner, faller imidlertid utenfor vår utredning.

For virksomheter tilknyttet Gjevillvassdalen benytter vi tilsvarende næringer i resten av Oppdal som sammenlikningsgrunnlag (jamfør delappendiks B.2 for næringsdefinisjoner). På næringsnivå i hele Oppdal benytter vi sju andre vinterdestinasjoner i Sør-Norge som sammenlikningsgrunnlag. Samtlige kommuner utgjør adekvate sammenlikningsgrunnlag på hvert sitt vis. De er som følger:

- **Hemsedal** er en sidedal av Hallingdal dalføre og utgjør en av landets største vinterdestinasjoner med et av landets største alpinanlegg. Destinasjonen har utviklet gode sommerprodukter som golf, turstier, padling med videre. Hemsedal befinner seg lengre fra nærmeste storby enn Oppdal, men dreier seg til gjengjeld om Oslo, som er vesentlig større enn Trondheim. Hemsedal har ellers relativt stor gjennomgangstrafikk på Fylkesvei 52.

- **Rennebu** er Oppdals nabokommune i nord og ligger også i Oppdal Reiselivsregion. I kommunen møtes Europavei 18, Dovrebanen fra Gudbrandsdalen, Riksvei 3 fra Østerdalen og Fylkesvei 700 langs Orklaelva mot Orkanger. Rennebus reiselivsnæring er mindre utpreget og hytteutbyggingen er mindre omfattende enn i Oppdal, men reiselivet og hyttene spiller likevel en sentral rolle i kommunen. Kommunens alpinsenter heter Nerskogen skisenter, og er relativt lite.
- **Ringeby** ligger i Gudbrandsdalen med ankomst fra Europavei 18, Dovrebanen eller Fylkesvei 27. Kommunen rommer destinasjonene Venabygdsfjellet og Kvittfjell, som preges av gode muligheter innenfor henholdsvis langrenn og alpint. Ringeby er ikke selv et så stort tettsted som Oppdal.
- **Stranda** er ikke en like utpreget vinterdestinasjon som de andre sammenlikningskommunene, men fremheves av enkelte av våre informanter som alternativ vinterdestinasjon for Møre og Romsdal. I reiselivssammenheng står kommunen sterkt som fjorddestinasjon ved Storfjorden. I tillegg til kommunesenteret Stranda ligger destinasjonene Geiranger, Hellesylt og Liabygda i kommunen. Kommunen har et alpinanlegg på Strandafjellet, som også har et langrennsløypenett. Fylkesvei 60 utgjør den viktigste veien i Stranda, men også Fylkesvei 60, Fylkesvei 650 og Fylkesvei 655 er viktig for framkommeligheten.
- **Trysil** ligger i Østerdalen og er en av de største vinterdestinasjonene i Norge med landets største alpinanlegg på Trysilfjellet. Kommunen ligger ikke langs hovedveinettet, men har relativt god kommunikasjon mot det svenske markedet. Trysil nås med bil på Riksvei 25, Fylkesvei 26 eller Fylkesvei 215, der de to førstnevnte veiene fortsetter som henholdsvis Riksväg 66 og Riksväg 62 i Sverige. I tillegg er Fylkesvei 208 en viktig vei innad i kommunen. Trysils omfang av turister gjør destinasjonen relevant å sammenlikne med Oppdal, selv om Trysil ikke har en tilsvarende regional senterfunksjon.
- **Voss** er en av Vestlandets største reiselivsdestinasjoner med omfattende vinter- og sommer-turisme. Kommunen har tilknytning til Bergen og Oslo ved Europavei 16 og via Bergensbanen. Bergenregionen utgjør reiselivsdestinasjonens viktigste nedslagsfelt. Voss kan også nås ved Riksvei 13, samt Fylkesvei 79 og Fylkesvei 559. Innad i kommunen utgjør både kommunesenteret Vossevangen og Myrkdalen i retning Flåm betydelige destinasjoner med henholdsvis Voss Resort og Voss Fjellandsby som tilknyttede alpinanlegg.
- **Øyer** er en stor vinterdestinasjon i Gudbrandsdalen med et stort utbygget alpintilbud og et betydelig løypenett for langrenn. Kommunen nås gjennom Europavei 18 og Dovrebanen. Øyer har ingen vesentlig regionalsenterfunksjon.

I en sammenheng med våre vurderinger forbundet med kommersiell overnatting tar vi også for oss reiselivsregioner. I denne analysen inngår Ringeby og Øyer i Lillehammer Reiselivsregion, mens Oppdal og Rennebu utgjør Oppdal reiselivsregion. Disse sammenhengene og definisjonene av reiselivsregionene er gitt i delappendiks B.1.

5 Traséalternativenes egnethet

I det følgende presenterer vi resultater for vurderingen av trasévalget fra våre intervjuer. Vurderingene begrenser seg til traséenes egnethet, mens bredere effekter behandles i neste kapittel.

5.1 Overordnede betraktninger om attraktive sætrekk ved Gjevillvassdalen

Før tar oss vurderingene av trasévalgene fra intervjuundersøkelsen, vil vi gjengi våre informanters overordnede betraktninger om Gjevillvassdalens sætrekk. Gjevillvassdalen ligger i et landskapsområde med høye opplevelseskvaliteter. Våre informanter er jevnt over enige om at dalen har særegne og attraktive landskapsrelaterte kvaliteter som er viktige for Oppdal som destinasjon. Våre informanter fremhever jevnt over Gjevillvassdalen som unik, hvilket reflekteres i at den er delvis vernet og at man ikke har lagt opp til videre utbygging av området (forskrift FOR-1987-12-11-1066 ved Miljøverndepartementet 1987, FOR-2018-01-36 ved Miljødirektoratet 2018 og Plankontoret 2019).

Oppdal har en alpin profil, men markedet er i endring ved at langrenn vinner terreng i kraft av å være mer lavterskel og mindre kostbart enn alpint. Destinasjonen er avhengig av løyper tidlig på sesongen for å sørge for en lang sesong. Videre er den avhengig av et tilbud som kan tilfredsstillе gjester med begrensede skiferdigheter. Om ikke vil andre destinasjoner ventelig ta markedsandeler. Ifølge mange av informantene er det svært viktig at destinasjonen utvikler – og ikke nedlegger – et løypenett for langrenn og turskiløping.

Den gamle løypa på Gjevillvassvegen er beskrevet som en løype med store landskapskvaliteter og høy egnethet på tvers av brukergrupper. Videre ble den vurdert til å ha høy egnethet som tidligskiløype som dermed dekker et tilbud i jule- og nyttårsferien. Mange av argumentene fra de ulike interessegruppene dreier seg om disse egenskapene ved dalen og den tidligere veiløypa. For flere av informantene med fritidsbolig i hyttefeltene lengst nede i Gjevillvassdalen har skiløypa på veien fra Osen vært den viktigste skiløypa. Bilfritt landskap nevnes som en viktig opplevelseskvalitet av flere av disse.

Mange informanter ytrer også at Gjevillvassdalen bør få bestå urørt og at ytterligere hyttebygging bør unngås for å bevare landskapskvalitetene. Andre informanter sammenlikner det å få regulert hyttetomter med å vinne i lotto og understreker viktigheten av at kommunen har et godt samarbeid med de lokale grunneierne.

5.2 Informantenes vurderinger av de ulike traséene

I det følgende har vi sammenfattet våre informanters vurderinger av de alternative traséene for Gjevillvassdalen, samt nullalternativet og det løypefrie scenariet. Vi referer til seksjon 4.2.1 for en gjennomgang av metodikken benyttet i vurderingen. Vi gjengir informantenes svar samlet og tilkjenner kun hvilke informanter som har svart det ene eller andre når det både er relevant og standpunktet er offentlig. Samtaleintervjuene utgjør den viktigste informasjonskilden for vurderingene (se seksjon 4.1.1), men vi har også tatt inn de mottatte skriftlige innspillene i

vurderingsgrunnlaget (se seksjon 4.1.2). Avslutningsvis har vi som forfattere gitt noen momenter som ikke har kommet fram i intervjuene. Disse momentene er av praktisk karakter.

En del av våre informanter har uttrykt at de opplever det som vanskelig å svare på traséer de ikke kjenner, og svarene preges av noe usikkerhet. Det er presisert overfor alle informantene at vi legger til grunn at alle traséer fungerer på 30 centimeters snø. Som en robushetssjekk spurte vi også om hvordan løypene ville fungert på 60 centimeters snø, men det ga ikke noen vesentlige forskjeller i informantenes vurderinger. Løypa forutsettes å være fem meter bred.

5.2.1 Nullalternativet

Nullalternativet utgjør referansen for vurderingen av de ulike traséalternativene. Det kan ses på som en videreføring av dagens situasjon, som også har utgjort situasjonen de siste årene. Nullalternativet har ingen alternative skiløyper i dalen utover de som periodevis kjøres opp i privat regi av Gjevilvassdalen Skiløypeforening. Kommunen kjører ikke løyper i dalen, og det er sporadisk brøyting av veien. I tråd med vanlig utredningspraksis utgjør nullalternativet etter vår vurdering den mest sannsynlige utviklingsbanen når det ikke foretas noe trasévalg for en ny skiløype i kommunal regi. Gjevilvassdalen Skiløypeforening er redegjort for i delkapittel 2.2 med tilhørende illustrasjon i Figur 2.4.

Fra informantene:

Etter at vinterbrøytingen av Gjevilvassvegen startet sesongen 2015/2016, har bruken av Gjevilvassdalen som turmål vært begrenset, ifølge mange av våre informanter. Gjevilvassdalen Skiløypeforening gir uttrykk for at de akter å fortsette å kjøre opp skiløyper i overskuelig fremtid. Foreningen tilrettelegger periodevis et løypenett i Gjevilvassdalen på eget initiativ. Selv om oppkjøringen av løypene varierer, er de som regel klare til vinterferien.

Mens noen informanter mener at løypenettet er akseptabelt eller godt, mener andre at det ikke er brukbart som alternativ. Idrettslag og flere representanter for hytteforeningene melder at de ikke lenger bruker dalen til skiturer om vinteren. Enkelte av respondentene som i utgangspunktet ønsker skiløype på vei vurderer imidlertid disse skiløypene til å gi god bruksverdi. Andre vegrer seg for eller unngår å bruke dem på grunn av løypekonflikten, hvilket får betydning for løypenettets realiserte bruksverdi. Gjevilvassdalen Skiløypeforening er derimot fornøyd med dette løypenettet sitt og omtaler Gjevilvassdalen som «et *skioldorado*».

En utbredt oppfatning synes å være at mye av dette løypenettet ikke er spesielt godt egnet for barnefamilier og at det i praksis ikke kan tas i bruk før i februar. På grunn av tynn is og tapping av Gjevilvatnet er det begrenset mulighet for å gå på isen tidlig på vinteren. Normalt vil skiløypene som kjøres i terrenget være brukbare til vinterferien. Løypene har et underlag som kun er delvis bearbeidet og derfor ikke egnet med lite snø. Gjevilvasshytta holder stengt utenom vinterferien og påsken som følge av få kunder, og flere hytteiere holder hytta stengt gjennom vinteren. Øvrige turgåere utenfor dalen velger i all hovedsak andre steder å gå på ski, eller de velger å bruke fjellski eller randonee.

Generelt er det imidlertid stor sprik i vurderingene av disse løypene. Vi har ikke kunnet gå inn i detaljerte vurderinger av hver og én av dem.

Kommentar:

Gjevilvassdalen Skiforenings oppkjøring av et eget løypenett på privat initiativ må sies å være prisverdig, til tross for enkelte uoverensstemmelser med kommunen og lokale grunneiere. Til tider er det snakk om ganske mange preparerte løyper kjørt opp basert på relativt begrensede midler.

Nullalternativet med en videreføring av dagens situasjon fremstår som det mest realistiske fremtidsscenariet uten skiløype i kommunal regi. Dette innebærer periodevis oppkjørte skiløyper i regi av Gjevilvassdalen Skiløypeforening eller andre med mer regelmessig oppkjøring fra vinterferien til påskeferien. Foreningen har hittil kjørt opp løyper med begrenset støtte fra Fellesgoder Oppdal og har planlegger å fortsette oppkjøring av løypene. Alt i alt virker det mest sannsynlig at et løypenett i privat regi vedvarer.

I vår utredning har vi ikke kunnet foreta eller innhente en selvstendig vurdering av sikkerhetsutfordringer ved å gå på isen på Gjevilvatnet tidlig og sent i sesongen, samt betydningen av tappingen av vannet. TrønderEnergi og Norges vassdrags- og energidirektorat er organisasjoner med respondenter som kan være verdifulle, hvis det blir aktuelt å undersøke dette nærmere. Den merknaden har også relevans for det løypefrie scenariet og nedre terrengløype.

Tabell 5.1 Informantenes vurderinger av nullalternativet

Bruksverdi	Beskrivelse	Vurdering
Egnethet på tvers av brukergrupper	Det prepareres et løypenett skispor i terrenget og på isen med varierende vanskelighetsgrad sent på sesongen. Det er begrenset med løyper tilgjengelige for hytter i Gjevilvassvegen og ut mot Riksvei 70.	Middels
Eksposering for gode værforhold	Mulighetene for å nyte gode værforhold er først og fremst til stede utover sesongen. Det kan til tider kan være litt værhardt på isen og høyt oppe i terrenget.	Middels
Tilgjengelighet fra Osen	Man må gå vel hundre meter til starten av løypa mot Gjevilvasshytta. Oppoverbakken til Gjevilvasshytta er ikke preparert. Det er også en løype mot Grøtsetra. Løypene er utilgjengelig i deler av sesongen.	Middels
Tilgjengelighet innover dalen	Det er periodevis brukbar tilgjengelighet for hyttene innenfor Resskrysset og mot Risset, men lav og begrenset tilgjengelighet for hyttefeltene i retning Osen.	Middels
Tilgjengelighet fra Grøtsetra	Det er ikke et kontinuerlig løypenett til Gjevilvasshytta. Oppkjøringen er begrenset.	Dårlig
Topografisk brukervennlighet	Topografien har varierende brukervennlighet. Løypenettet er ikke kontinuerlig.	Middels
Egnethet som tidligskiløype	Løypenettet kjøres opp i begrenset grad tidlig i sesongen. Utfordringer med isen begrenser også potensialet.	Dårlig
Egnethet som lavterskeltilbud	Begrenset oppkjøring, varierende terreng og ikke preparerte partier gjør løypenettet i mindre egnet som lavterskeltilbud.	Dårlig
Sikkerhet	Det er sikkerhetsutfordringer på isen, men bruken er begrenset tidlig i sesongen. Veikryssinger kan være problematisk.	Dårlig
Opplevelseskvalitet ved landskapet	Det er tidvis og stedvis mulig å utnytte omgivelser med høy opplevd landskapskvalitet. Veitrafikk kan virke forstyrrende for landskapsopplevelsen.	Middels

Angivelse av skala: Dårlig, middels, god til middels og god

Kilde: Vista Analyse

5.2.2 Løypefritt scenario

Løypefritt scenario utgjør en alternativ referanse for vurderingen av de ulike traséalternativene. Scenariet innebærer at man verken har preparerte skiløyper i offentlig eller privat regi i Gjevillvassdalen. Like fullt vil det fortsatt være et løypenett ved Grøtsetra og Skaret, samt mer begrensede løypenett rundt Raudhovden og Hornlia. Merk at dette ikke er tiltaksalternativ, men et mer pessimistisk fremtidsscenario som bidrar til å belyse mulighetsrommet for den videre utviklingen.

Fra informantene:

Det er ingen garanti for at skiløyper avhengig av frivillig innsats vil vedvare. Informanter fra reiselivsnæringen beskriver manglende forutsigbarhet. Flere informanter på begge sider av løypestriden oppgir at de har glede av løypenettet til Gjevillvassdalen Skiløypeforening og at bortfallet av dette vil vært et tap for dalen og for Oppdal mer generelt. En del informanter frykter en fremtid uten noen skiløype i Gjevillvassdalen, mens andre ikke benytter seg av det nåværende tilbudet.

Oppkjøringen av skiløypene i regi av Gjevillvassdalen Skiløypeforening har vært gjenstand for en del kontroverser. Som følge av terrenginngrep som ikke fulgte en vanlig prosess i tråd med Plan- og bygningsloven anmeldte kommunen en grunneier høsten 2023, men saken ble henlagt. En del grunneiere på andre siden av løypekonflikten har også motsatt seg løyper over sine eiendommer eller melder om skader på gjerder og i ett tilfelle en trafostasjon.

Kommentar:

Et pessimistisk fremtidsscenario være nyttig som en alternativ referanse for tiltaksalternativene. Gjevillvassdalen vil i dette scenariet kun være egnet for fjellskiløping og randonee, samt skøyting og oppkjøring av egne spor på isen når den er egnet for det. Fremtiden er usikker av natur, slik at et alternativt framtidsscenario til nullalternativet vil kunne bidra til å belyse mulighetsrommet.

Generelt vil traséer kjørt opp i privat regi være mer uforutsigbare enn traséer kjørt opp i kommunal regi. Selv om det fremstår mest realistisk at skiløypene i privat regi vedvarer, er det ingen garanti for at Gjevillvassdalen Skiløypeforening eller eventuelle andre aktører vil fortsette å kjøre opp løyper i all fremtid. Foreningens oppkjøring av løyper er tuftet på frivillig innsats, bruk av innskutte midler fra foreningens medlemmer og eventuelle tilskudd fra Fellesgoder Oppdal. Uavhengig av hvordan man stiller seg til løypestriden i dalen kan det ikke kreves at enkeltpersoner skal legge ned mange dugnadstimer og investere av egen lomme i det lokale løypenettet. På generell basis kan konfrontasjoner med grunneiere og hytteeiere tære på løypeforeningers vilje til eller forutsetningene for å kjøre opp skiløyper i privat regi, hvilket i ytterste konsekvens kan lede til at foreninger slutter å preparere løyper. Begrenset kapasitet og økonomi til å kjøre spor kan også redusere interessen for å bruke hyttene blant fritidsinnbyggere med direkte tilgang til løypenettet.

Som ytterligere kommentert under nullalternativet har vi ikke hatt muligheten til å foreta en egen vurdering av sikkerhetsutfordringene knyttet til isen i vår utredning.

Tabell 5.2 Informantenes vurderinger av løypefritt scenario

Bruksverdi	Beskrivelse	Vurdering
Egnethet på tvers av brukergrupper	Forutsetningene for skiturer er dårlige, ettersom det ikke fins et løypenett. Det kommunale løypenettet utenfor dalen er lite tilgjengelig for hytter i Gjevillvassvegen og ut mot Riksvei 70.	Dårlig
Eksposering for gode værforhold	Det er begrenset tilgang til området og dermed også gode væropplevelser utenom turer på fjellski, randonee og selvtråkket spor. Det kan være værhardt på isen, der det er lettest å trække egne spor.	Dårlig
Tilgjengelighet fra Osen	Det er viss framkommelig på vannet litt ute i sesongen.	Dårlig
Tilgjengelighet innover dalen	Det er en viss framkommelig på vannet utover i sesongen. Gjevilvasshytta har påskeåpent som en del av Trollheimens rutenett.	Dårlig
Tilgjengelighet fra Grøtsetra	Framkommeligheten er lav.	Dårlig
Topografisk brukervennlighet	Det er begrenset framkommelighet for vanlige langrennsskiturer utenom fjellskiturer og randonee, skjønt det er enklest å trække opp løyper i områder med enkel topografi. Dette inkluderer isen på vannet, hvor det kan være oppstuvning av is.	Middels
Egnethet som tidligskiløype	Området har ingen tilbud om tidligskiløype.	Dårlig
Egnethet som lavterskeltilbud	Egnetheten som lavterskeltilbud er svært dårlig i fravær av løype.	Dårlig
Sikkerhet	Det er enklest å trække opp løyper på isen, som kan være utrygg tidlig i sesongen. Det er begrenset ferdsel i området, særlig tidlig i sesongen når isen kan være usikker.	God til middels
Opplevelseskvalitet ved landskapet	Mulighetene for å utnytte omgivelser med høy opplevd landskapskvalitet er få uten løyper. I tillegg kan veitrafikk virke forstyrrende for turopplevelsen.	Dårlig

Angivelse av skala: Dårlig, middels, god til middels og god

Kilde: Vista Analyse

5.2.3 Øvre terrengløype

Øvre terrengløype starter ved Grøtsetra og er lagt i overkant av seterhusene og på nedsiden av bratt skråning opp mot vidda. Den holder seg på noen lunne samme høydekote, før den faller ned mot Gjevilvasshytta. Returen har da en lenger motbakke ut fra hytta før den igjen ligger høyt i terrenget. Løypa passerer ingen hyttefelt, men er tilgjengelig fra flere setre og setertun. Dette tilsvarer løypa markert i gult og nummerert som nummer 4 i Figur 2.1 i delkapittel 2.1.

Fra informantene:

Mange av informantene peker på dette som en hyggelig løype som går høyt i terrenget og som en fin turløype for familier med litt eldre barn, selv om den har en noe bratt nedkjøring mot Gjevilvasshytta. Løypa beskrives som forholdsvis jevn i terrenget i retning Grøtsetra, men er kupert før den nevnte nedkjøringen. Den egner seg derfor ikke for barnefamilier med små barn og pulk. Den er ikke en lavterskelløype. En informant har brukt begrepet «for krevende» i sin samlede vurdering av traséen. Samtidig fremhever mange at den kunne ha egnet seg godt som en «sekundærløype» og som løype for aktive.

Traséen er beskrevet som godt egnet på senvinteren, men noen har nevnt at den er langt mindre egnet under krevende værforhold, som for eksempel i vær fra sørvest og i uvær. Utenom nedfarten ved Gjevilvasshytta er løypa relativt flat i den forstand at den holder seg på en jevn høydekote. Den har god utsikt. Ingen informanter har beskrevet dette alternativet som en dårlig trasé, men heller ikke en fullgod erstatning for traséer lengre nede i dalen. Enkelte nevner at Solløypa på oversiden av Bårdsfjellet som et delvis substitutt til den øvre terrengløypa litt utover i sesongen. Det er relativt stor enighet blant informantene om denne traséen.

Kommentar:

Traséen ligger høyt i terrenget og følger et drag på oversiden av setrene og vil derfor ha landskapsrelaterte kvaliteter med utsikt innover dalen, utover vannet og til seterlandskapet. Den kan kobles mot Solløypa som går på oversiden – over fjellplatået - via løype langs Grøtbekken. Denne påkoblingen kjøres i dag periodevis opp av Gjevilvassdalen Skiforening i form av det foreningen selv omtaler som Svadalsløypa. Øvre terrengløype har imidlertid svært dårlig tilgjengelighet fra hyttefeltene i Gjevillvassdalen. Noe av poenget med en ny trasé har nettopp vært å erstatte løypa langs veien. Den er tilgjengelig fra Grøtsetra, men der er det allerede skiløyper i dag.

Som et selvstendig alternativ som erstatning for skiløype på veien har løypa begrenset verdi. Som et supplement til en annen løype vil den gi gode muligheter for et rundløypetilbud. Den vil også kunne koble sammen områdene rundt Grøtsetra med områdene i dalen.

Vi har ikke fått informasjon om skredfare på grunn av beliggenheten under fjellet for denne traséen, men temaet er heller ikke spesielt godt belyst av våre informanter. Problemstillingen kan eventuelt undersøkes nærmere ved hjelp av Norges vassdrags- og energidirektorat eller uavhengige skredeksperter. Løypa krysser Gjevillvassveien nær Gjevilvasshytta.

Tabell 5.3 Informantenes vurderinger av øvre terrengløype

Bruksverdi	Beskrivelse	Vurdering
Egnethet på tvers av brukergrupper	Løypa er egnet for turgåere, barnefamilier med litt eldre barn. Den er kun tilgjengelig med direkte adkomst fra Solgrenda og Sessåkersetra, selv om noen av hyttefeltene øst for Osvegen kan ha løypetilgang via Raudhovden og Grøtsetra.	God til middels
Eksposering for gode værforhold	Løypa har sol på fine dager og er særlig god på finværsdager, men er værutsatt i dårlig vær.	God til middels
Tilgjengelighet fra Osen	Løypa har lav tilgjengelighet for områdene sør for dalen, som har få alternative løyper.	Dårlig
Tilgjengelighet innover dalen	Løypa er lite tilgjengelig for hyttefeltene i dalen, som har få alternative løyper.	Dårlig
Tilgjengelighet fra Grøtsetra	Løypa har høy tilgjengelig fra Grøtsetra og Resset.	God
Topografisk brukervennlighet	Løypa holder jevn høyde og har en jevn nedfart det siste partiet mot Gjevilvasshytta.	God
Egnethet som tidligskiløype	Løypa kan være utsatt for vær og vind og har sånn sett begrenset verdi i desember og januar.	Middels
Egnethet som lavterskeltilbud	Løypa er ikke lavterskel og retter seg mer mot aktive.	Dårlig
Sikkerhet	Veikrysning i nedfarten mot Gjevilvasshytta kan utgjøre en sikkerhetsutfordring.	God til middels
Opplevelseskvalitet ved landskapet	Løypa beskrives som idyllisk med god utsikt.	God

Angivelse av skala: Dårlig, middels, god til middels og god

Kilde: Vista Analyse

5.2.4 Øvre veiløype

Øvre veiløype starter ved Resset og følger vei helt inn til Gjevilvasshytta. Denne traséen har tidligere vært en skiløype. Løypa faller relativt bratt ned fra Solgrenda til Gjevillvassvegen. Dette tilsvarer løypa som først er markert i lyseblått og nummerert som nummer 6, og deretter markert i mørkegrønt og nummerert som nummer 1, jamfør Figur 2.1 i delkapittel 2.1.

Fra informantene:

Informantene beskriver dette som en attraktiv skiløype, selv om den er ganske bratt for de minste i helningen fra Solgrenda ned mot Resskrysset. En informant beskriver løypa som «*veldig fin løype*», men «*litt for bratt for små barn*». Andre igjen beskriver løypa som «*grei og fin*».

Det er en mye brukt møte- og rasteplass i Resskrysset, den såkalte «*Appelsinsvingen*». Løypa gir også god tilgjengelighet til Gjevilvasshytta som serveringssted og turmål.

Solgrenda Hyttegrend er blant hyttefeltene som får vesentlig bedre tilgang på skiløyper ved denne traséen. Likevel gir informanten fra hytteforeningen uttrykk for at deres hytteeiere er mest opptatt av å beholde veitilgang til hyttene sine, som var en forutsetning for deres kjøp.

Informantene som ønsker brøytet vei har sterke motforestillinger mot å miste veitilgangen sin, men har tilsvarende vurderinger av løypa når man ser på skitraséen isolert sett. Det er stor enighet blant informantene om egnetheten til denne traséen som skiløype.

Kommentar:

Traséen favner hyttefeltene mellom Solgrenda og Grøtsetra, men er utilgjengelig for de store hyttefeltene fra Osen til Resskrysset. Det er verdt å merke seg at informanten fra Solgrenda Hyttegrend ikke ønsker denne løypa, selv om de er blant brukergruppene som ville opplevd størst forbedring i tilgangen på skiløyper om denne traséen hadde blitt realisert. Representanten for denne hytteforeningen gir uttrykk for at de heller vil ha veitilgang enn bedre løypenett gjennom denne traséen.

Tabell 5.4 Informantenes vurderinger av øvre veiløype

Bruksverdi	Beskrivelse	Vurdering
Egnethet på tvers av brukergrupper	Løypa har bred egnethet over brukergrupper, men kan være noe krevende for de yngste. Den er særlig egnet for feltene Solgrenda og Sessåkersætra, men er også tilgjengelig for feltene som har spor via løypa rundt Rauhovden, inkludert hyttefeltene øst for Osvegen.	God til middels
Eksposering for gode værforhold	Løypa er stort sett skjermet mot vær og vind.	God
Tilgjengelighet fra Osen	Løypa har lav tilgjengelighet for områdene sør for dalen, som har begrenset alternativt løypenett.	Dårlig
Tilgjengelighet innover dalen	Løypa har høy tilgjengelighet for hyttefeltene langs veien, men noe begrenset tilgjengelighet for hyttefeltene mellom Resskrysset og Osen.	God til middels
Tilgjengelighet fra Grøtsetra	Løypa er tilgjengelig fra Grøtsetra og Resset.	God
Topografisk brukervennlighet	Løypa er slak og lite kupert med noe fall ned mot Gjevillvassdalen	God
Egnethet som tidligskiløype	Løypa er godt egnet som tidligskiløype.	God
Egnethet som lavterskeltilbud	Løypa vurderes å ha begrenset egnethet som lavterskeltilbud.	Middels
Sikkerhet	Løypa har ingen sikkerhetsutfordringer.	God
Opplevelseskvalitet ved landskapet	Løypa beskrives som idyllisk.	God

Angivelse av skala: **Dårlig**, **middels**, **god til middels** og **god**

Kilde: Vista Analyse

5.2.5 Nest øverste terrengløype

Nest øverste terrengløype starter ved Resset. Den faller i terrenget med noen svinger ned mot Løkkjsetrin, hvor løypa krysser veien. Løypa passerer flere større hyttefelt og er dermed direkte tilgjengelig for mange hytteiere i dalen. Innenfor Resskrysset går traséen på nedsiden av veien og krysser noen myrpartier. Dette tilsvarer løypa som først er markert i rosa og nummerert som nummer 5. Deretter er den markert i oransje og nummerert som nummer 3, jamfør Figur 2.1 i delkapittel 2.1.

Fra informantene:

Blant informantene beskrives løypa som en fin skiløype, men uegnet å gå med pulk på grunn av noen skarpe svinger og bratte partier. Flere informanter omtaler dette som en trasé de kjenner, hvilket henger sammen med at traséen delvis kjøres opp i dag på frivillig basis og delvis tilsvarer en historisk trasé.

Flere av informantene mener at denne traséen er en fin løype, men utfordrende topografisk og krever ganske gode skiferdigheter. Innenfor Resskrysset er det noe uenighet om kvaliteten på veien. Noen nevner at den går i skogen og mangler utsikt. Andre nevner at det kan være utfordrende å passere myrpartiene, dersom det ikke er tilstrekkelig frost i bakken. Andre igjen mener at traséen er litt mer kupert enn løypa på veien og at den derfor blir mindre ensformig for små barn. Samlet sett gir informantene noe ulike tilbakemeldinger om denne traséen.

Kommentar:

Løypa går gjennom flere store hyttefelt, slik at tilgjengeligheten er svært god for mange. Det er først og fremst Naustdalen og Kanikksetra hyttefelt som har begrenset tilgang til denne løypa, samt andre hytter langs veien fra Osen til Resskrysset. Løypa har en veikryssing ved Resskrysset, som krever at man må ta av seg skiene for å krysse veien. Det er en barriere med pulk og små barn. Ettersom det i dag går en trasé i dette området og tidligere har gjort det, så viser det seg at informantene binder tilbakemeldingene sine opp til disse løypene og har vanskeligheter med å forestille seg en ny løype som er godt bearbeidet i terrenget. Vi har derfor måtte presisere våre forutsetninger om kvalitet og nøyaktig hvor skiløypa går i intervjuene. Herunder har vi framhevet og tydeliggjort forskjeller mellom denne traséen og liknende traséer som respondentene har kjennskap til.

Tabell 5.5 Informantenes vurderinger av nest øverste terrengløype

Bruksverdi	Beskrivelse	Vurdering
Egnethet på tvers av brukergrupper	Løypa vurderes til å utgjøre en noe krevende terrengløype som ikke er egnet for alle brukergrupper. Den er tilgjengelig for Solgrenda, Sessåkersætra og til en viss grad de hyttefeltene som har tilkomstløyper til løypa rundt Rauovden, herunder feltene øst for Osvegen.	Middels
Eksposering for gode værforhold	Løypa ligger skjermet mot vær og vind.	God
Tilgjengelighet fra Osen	Løypa er utilgjengelighet for områdene sør for dalen, som har få alternative løypenett.	Dårlig
Tilgjengelighet innover dalen	Løypa har høy tilgjengelighet for hyttefeltene mellom Risset og Resskrysset og delvis langs Gjevilvassvegen, men noe begrenset tilgjengelighet for hyttefeltene mellom Resskrysset og Osen.	Middels
Tilgjengelighet fra Grøtsetra	Løypa har god tilgjengelighet fra Grøtsetra og Risset.	God
Topografisk brukervennlighet	Løypa er utfordrende ved at den er svingete, bratt og noe ujevn.	Dårlig
Egnethet som tidligskiløype	Løypa er formodentligvis krevende å preparere tidlig på grunn av kurvaturen.	Dårlig
Egnethet som lavterskeltilbud	Løypa er noe ujevn og relativt kupert mellom Grøtsetra og Resskrysset, hvilket gjør den lite egnet som lavterskeltilbud.	Dårlig
Sikkerhet	Løypa har generelt god sikkerhet, dersom utfordringer med is over myrene ikke blir et problem. Den har en utfordring med kryssing av vei ved Resskrysset.	God til middels
Opplevelseskvalitet ved landskapet	Den opplevde landskapskvaliteten til traséen forringes noe av at den går parallelt med veien.	God til middels

Angivelse av skala: Dårlig, middels, god til middels og god

Kilde: Vista Analyse

5.2.6 Nedre veiløype

Løypa følger Gjevillvassvegen fra Osen til Gjevilvasshytta. Dette er den opprinnelige skiløypa gjennom dalen som vedvarte fram til veien ble brøytet i 2015/2016-sesongen. Dette tilsvarer løypa markert i mørkegrønt og nummerert som nummer 1 i Figur 2.1 i delkapittel 2.1.

Fra informantene:

Svært mange informanter peker på denne løypa som det beste alternativet. Mange mener at det er det eneste reelle og fullgode alternativet. Løypa fungerer bra i all slags vær. Den kan brukes tidlig på sesongen, og den er egnet for små barn og familier med pulk. En del respondenter fremhever at den nedre veiløype fra Osen til Gjevilvasshytta er ganske lang til å ha utgjort en lavterskelløype egnet for barnefamilier. De frykter at de alternative traséene blir for lange eller for kupert til å kunne utgjøre fullgode alternativer.

Samtidig er det en fin treningsløype som også Oppdal Idrettslag brukte til treningsturer et par ganger hver sesong, før veien ble brøytet. Nå bruker ikke Oppdal Idrettslag dalen til formalisert trening lenger. Løypa er tilgjengelig for mange hyttefelt fra Osen og innover.

Formuleringer brukt av informantene om den gamle løypa på veien inkluderer:

- «Viktigste skiløypa i Oppdal»
- «Løypa på veien var gullet vårt.»
- «Melkeruta»
- «Oppdals Bakklandet»
- «Turistene vil ha ekte vare.»
- «Vårt glansbilde for gjestene våre»
- «Norges fineste skiløype»
- «Vi er like mye på hytta som før, men vi er mektig irritert over at løypa ble borte.»
- «Vi stenger hytta på senhøsten og velger å gå på ski i Bymarka hjemme i Trondheim isteden.»
- «Utrolig viktig på lite snø»

Tilhengerne av brøytet vei motsetter seg denne traséen, men vedgår at det er fin skiløype om man ser bort i fra «deres behov for bruk av veien».

Kommentar:

Vurderingen av løypas egenskaper er ganske lik på tvers av respondenter. Forskjellene i deres vurderinger knytter seg isteden til egnetheten av alternative traséer og behovet for brøytet vei på vinteren.

Tabell 5.6 Informantenes vurderinger av nedre veiløype

Bruksverdi	Beskrivelse	Vurdering
Egnethet på tvers av brukergrupper	Løypa er egnet for både turgåere og barnefamilier. Den er særlig egnet for hyttefeltene Hornila, Vardammen, Kleberberget, Gjetberget, Klettstølen, Rasmusslættet, Raudhovden, Ljøslia, Ytre Kvamman, Kankiksætra og Bakksætra og Løkkjsetra, samt hytter langs Osvegen og Gjevillvassdalen fra Resskryset.	God
Eksposering for gode værforhold	Løypa har sol på fine dager og er i le på grunn av skog.	God
Tilgjengelighet fra Osen	Løypa har høy tilgjengelighet for områdene sør for dalen, som har få alternative løypenett.	God
Tilgjengelighet innover dalen	Løypa har høy tilgjengelig for hyttefeltene langs Gjevillvassvegen, men lav tilgjengelighet fra Sessåkersetra og noe begrenset fra Solgrenda.	God til middels
Tilgjengelighet fra Grøtsetra	Løypa har lav tilgjengelighet fra Grøtsetra og Rasset.	Dårlig
Topografisk brukervennlighet	Løypa holder jevn høyde.	God
Egnethet som tidligskiløype	Løypa kan prepareres på lite snø.	God
Egnethet som lavterskeltilbud	Løypa er godt egnet for alle aldre og alle ferdighetsnivåer.	God
Sikkerhet	Løypa har ingen problemer med hensyn til is- og vanngang eller veikryssinger.	God
Opplevelseskvalitet ved landskapet	Løypa beskrives som idyllisk.	God

Angivelse av skala: Dårlig, middels, god til middels og god

Kilde: Vista Analyse

5.2.7 Nest nederste terrengløype

Nest nederste terrengløype starter noen hundre meter fra parkeringsplassen ved Osen, som innebærer at skiløpere må gå et stykke på veien, før de kan ta på skiene. Løypa krysser veien nedenfor

Bakksætra. Dette tilsvarer løypa som først er markert i mørkeblått og nummerert som nummer 2, og deretter markert i oransje og nummerert som nummer 3, jamfør Figur 2.1 i delkapittel 2.1.

Fra informantene:

Informantene mener dette er en uegnet løype, ettersom det forutsettes at det er nødvendig å starte skituren med en gåtur på veien i flere hundre meter. I tillegg nevner flere at krysning av vei gir et dårlig produkt. Mange informanter mener at den innerste delen av traséen er akseptabel, dersom man kan unngå overvann i løypa over myrområdene innerst. Noen peker på at traséen etter Resskrysset er godt egnet som skitur, fordi den går i litt kupert terreng, noe som gjør den mer spennende å gå på for mellomstore barn.

Gjevilvassdalen Skiløypeforening forteller at de har foreslått å flytte parkeringsplassen i Osen til litt lenger fram i dalen, slik at det blir parkering der denne skiløypa starter. Enkelte andre respondenter har også tro på en slik løsning og referer til hyttebygginger rundt Løkkjsetra og Resskrysset for å understøtte realismen i forslaget. Andre respondenter anser forslaget som mindre realistisk på grunn av tilstedeværelsen av myr i dette området. Vi vurderer uansett denne løsningen til å representere en annen trasé enn den vi har blitt bedt om å utrede.

Kommentar:

Å måtte gå flere hundre meter langs vei for å komme til en skiløype reduserer både skiopplevelsen og i praksis også antall brukere. Videre er det lite akseptabelt å krysse vei nokså rett etter at skituren har startet.

Tabell 5.7 Informantenes vurderinger av nest nederste terrengløype

Bruksverdi	Beskrivelse	Vurdering
Egnethet på tvers av brukergrupper	Løypa er først og fremst egnet for aktive skiløpere som aksepterer å måtte bære skiene noen hundre meter langs vei. Den krever også kryssing av vei. Den er mest egnet for hyttefeltene Hornila, Vardammen, Kleberberget, Gjetberget, Klettstølen, Rasmusslættet, Raudhovden, Ljøslia, Ytre Kvamman, Kanniksætra, Bakksætra og Løkkjsetra, samt hytter langs Osvegen og Gjevillvassdalen fra Resskrysset.	Krevende
Eksponering for gode værforhold	Løypa går i skogsterreng.	God
Tilgjengelighet fra Osen	Løypa har begrenset tilgjengelighet fra Osen, da man må gå flere hundre meter før skituren kan starte.	Middels
Tilgjengelighet innover dalen	Løypa har brukbar tilgjengelighet for de innenfor Resskrysset, men lav og begrenset tilgjengelighet for hyttefeltene utover i dalen	Middels
Tilgjengelighet fra Grøtsetra	Løypa har lav tilgjengelighet fra Grøtsetra og Resset.	Dårlig
Topografisk brukervennlighet	Løypa er slak og lite kupert.	God
Egnethet som tidligskiløype	Løypas egnethet som tidligskiløype begrenses av krysning av vei og lang adkomst.	Middels
Egnethet som lavterskeltilbud	Her må man gå et stykke på veien, før man kan begynne skituren, hvilket er en vesentlig barriere for de fleste.	Dårlig
Sikkerhet	Gange langs og krysning av vei utfordrer sikkerheten. Det er muligens enkelte utfordringer med is over myrene.	Middels
Opplevelseskvalitet ved landskapet	Den opplevde landskapskvaliteten til traséen forringes noe av at den går parallelt med veien og ytterligere av at man må gå på veien det første partiet.	Middels

Angivelse av skala: Dårlig, middels, god til middels og god

Kilde: Vista Analyse

5.2.8 Nedre terrengløype

Nedre terrengløype går nedenfor veien på hele strekningen. Den går først langs vannet har den ingen veikrysninger. Den forutsetter isen på Gjevilvatnet er trygg uten at nedtapping av vannet skaper problemer. Løypa krysser veien nedenfor Bakksætra. Dette tilsvarer løypa som først er markert i lysegrønt og nummerert som nummer 7, og deretter markert i oransje og nummerert som nummer 3, jamfør Figur 2.1 i delkapittel 2.1.

Fra informantene:

Flere av informantene mener at det er fint å gå på isen sent på året, mens andre peker på utfordringene med isgang og sprekker når vannet tappes tidlig på sesongen. Noen nevner også at det er værmessige utfordringer tidlig på sesongen med både vind, begrenset med sol og kulde på vannet. Motsatt vil en løype på vannet være fint på sen vinteren når det er sol og fint vær. Begreper som «bikkjekaldt langs vannet» er nevnt sammen med «tar lang tid før isen fryser til».

Kommentar:

Gjevilvassdalen Skiløypeforeningens Strandløype kjøres opp på isen. Våre informanter fra foreningen var vesentlig mer positiv til skiløypa på isen enn de fleste av våre resterende informanter.

Som utdypet under nullalternativet har vi ikke hatt mulighet til å gjennomføre en uavhengig vurdering av sikkerhetsutfordringene knyttet til isen.

Tabell 5.8 Informantenes vurderinger av nedre terrengløype

Bruksverdi	Beskrivelse	Vurdering
Egnethet på tvers av brukergrupper	Løypa er egnet for både turgåere og barnefamilier. Den er særlig egnet for hyttefeltene Hornila, Vardammen, Kleberberget, Gjetberget, Klettstølen, Rasmusslættet, Raudhovden, Ljøsli, Ytre Kvamman, Kankiksætra, Bakksætra og Løkkjsetra, samt hytter langs Osvegen og Gjevillvassdalen fra Resskrysset.	God
Eksposering for gode værforhold	Løypa har sol på fine dager, men kan være værutsatt. Den kan også være utfordrende med tanke på isen.	Middels
Tilgjengelighet fra Osen	Løypa er utilgjengelig sent og tidlig i sesongen. Ellers har den god tilgjengelighet fra Osen.	God til middels
Tilgjengelighet innover dalen	Løypa er utilgjengelig sent og tidlig i sesongen. Ellers er det brukbar tilgjengelig fra Resskrysset og innover for hyttefeltene i nærheten av Osen. Den har noe begrenset tilgjengelighet for hyttefeltene mellom Osen og lav tilgjengelighet for hyttefeltene i retning Rasset.	Middels
Tilgjengelighet fra Grøtsetra	Løypa har lav tilgjengelighet fra Grøtsetra og Rasset	Lav
Topografisk brukervennlighet	Løypa holder jevn høyde.	God
Egnethet som tidligskiløype	Tynn is og nedtapping av Gjevilvatnet gjør løypa uegnet som tidligskiløype.	Dårlig
Egnethet som lavterskeltilbud	Traséen er litt opp og ned og dermed middels egnet for skiløpere med begrensede skiferdigheter.	Middels
Sikkerhet	Isen er tidvis usikker. Mulige utfordringer med is over myrene blir ikke et problem.	Dårlig
Opplevelseskvalitet ved landskapet	Den opplevde landskapskvaliteten til traséen forringes noe av at den går parallelt med veien.	God til middels

Angivelse av skala: **Dårlig**, **middels**, **god til middels** og **god**

Kilde: Vista Analyse

5.2.9 Oppsummert etter attributter ved traséene og geografisk utgangspunkt

I Tabell 5.9 har vi oppsummert vår gjengivelse av våre informanters vurderinger av de ulike traséenes måloppnåelse for ulike målkriterier ved skiløypa. Overordnet ser vi at ingen av de nye traséalternativene scorer like høyt som den nedre veiløypa, gitt traséenes utforming. Hvis man ser på brukernytten for turgåere på langrenn isolert sett, scorer imidlertid de flere av tiltaksalternativene godt i forhold til nullalternativet. Kostnadene ved oppkjøring, nødvendige terrenginngrep og indirekte virkninger er da ikke tatt hensyn til.

Tabell 5.9 Oppsummering av informantenes vurderinger ved traséene over målkriterier

	Nullalternativet	Løpefritt scenario	Øvre terrengløype	Øvre veiløype	Nest øverste terrengløype	Nedre veiløype	Nest nederste terrengløype	Nederste terrengløype
Egnethet på tvers av brukergrupper								
Eksposering for gode værforhold								
Tilgjengelighet fra Osen								
Tilgjengelighet innover dalen								
Tilgjengelighet fra Grøtsetra								
Topografisk brukervennlighet								
Egnethet som tidligskiløype								
Egnethet som lavterskeltilbud								
Sikkerhet								
Opplevelseskvalitet ved landskapet								

Angivelse av skala: Dårlig, middels, god til middels og god

Kilde: Vista Analyse

Informantene i denne analysen har ulike utgangspunkt. Hytteeiere og overnattings- og serveringsbedrifter i Gjevillvassdalen har løypenettet som sitt nærområde. Derimot har campingplassene og hyttefeltene mellom Osen og Riksvei 70 et noe annet utgangspunkt, ettersom det er egne løyper i dette området, og fordi de kan kjøre til Grøtsetra istedenfor å parkere ved Osen. I tillegg har Gjevillvassdalen en spesiell plass som destinasjon for hele kommunen, herunder for aktører som representerer hele Oppdal. Våre informantene fra denne gruppen inkluderer eiendomsmeglere, Oppdal IL, Oppdal hytteforening, Oppdal næringsforening, hoteller og overnattingsbedrifter og handelsnæringen.

I Tabell 5.10 har vi oppsummert resultatene om bruken av Gjevilvassdalen for skigåing fra samtaleintervjuene fordelt etter tre kategorier for geografisk tilhørighet:

- Hytteeiere og virksomheter i Gjevilvassdalen
- Hytteeiere og virksomheter mellom Osen og Riksvei 70
- Hytteeiere og virksomheter i Oppdal generelt

Tabell 5.10 Oppsummering av bruksegenskaper ved skitilbudet i Gjevilvassdalen etter geografisk tilhørighet

Bruksegenskaper	Gjevilvassdalen	Osvegen fra Osen til Riksvei 70	Oppdal ellers
Verdien av skiløyper i Gjevilvassdalen	Dalen er svært viktig som fritidstilbud og adkomstmulighet.	Dalen er svært viktig som fritidstilbud.	Dalen er svært viktig for Oppdals merkevare. Langrennstilbudet i Oppdal er ellers begrenset i forhold til andre vinterdestinasjoner.
Andre aktivitetstilbud	Fritidsinnbyggerne har periodevis tilgang til Gjevilvassdalen Skiløypeforenings rutenett.	Fritidsinnbyggerne har tilgang til andre tilbud ved Grøtsetra med bil og periodevis Stølsløypa til Gjevilvassdalen Skiløypeforening.	Langrenn er for mange viktigere enn alpint.
Dagens bruk	Bruken av løypenettet i dalen er nokså begrenset for mange hytteeiere. Gjevilvasshytta holder stengt utenom påsken og vinterferien.	Bruken er begrenset, særlig for barn og tidlig i sesongen.	Bruken av dalen er svært begrenset.

Kilde: Vista Analyse

I Tabell 5.11 har vi tilsvarende oppsummert bruksverdien av Gjevilvassdalen for skigåing fra samtaleintervjuene fordelt etter de samme tre geografiske kategoriene.

Tabell 5.11 Oppsummering av egnethet av ulike traséer gjennom Gjevillvassdalen for skigåing etter geografisk tilhørighet

Egnethet	Gjevillvassdalen	Osvegen fra Osen til Riksvei 70	Oppdal ellers
Øverste terreng trasé	Traséen har begrenset tilgjengelighet fra hyttefeltene i dalen.	Det er en fin trasé for aktive og fin adkomst til Gjevillvasshytta, men man må kjøre bil.	Det er en fin trasé med fin adkomst til Gjevillvasshytta. Man parkerer ved Grøtsetra.
Øvre veitrasé	Traséen har begrenset tilgjengelighet fra hytter mellom Osen og Resskryset, men er ellers tilgjengelig for mange av hyttene i dalen. Den er mindre egnet for små barn.	Det er en trasé for aktive og fin adkomst til Gjevillvasshytta. Man må kjøre bil.	Det er en fin trasé med fin adkomst til Gjevillvasshytta. Man parkerer ved Grøtsetra.
Nest øverste terreng-trasé	Løypa har begrenset tilgjengelighet fra hytter ved veien. Den er uegnet for barn.	Løypa har begrenset tilgjengelighet. Den krever kjøring med bil til utfartssted.	Løypa har begrenset attraksjonsverdi.
Nedre veiløype	Løypa vurderes til å ha svært høy verdi.	Løypa vurderes til å ha svært høy verdi.	Løypa vurderes til å ha svært høy verdi.
Nest nederste terreng-trasé	Verdien vil være begrenset bortsett fra for de som har hytte innover i dalen.	Tilbudet vil ha svært begrenset verdi.	Tilbudet vil ha svært begrenset verdi.
Nederste terreng-trasé	Løypa har begrenset verdi. Den kan først brukes i februar.	Løypa har begrenset verdi. Den kan først brukes i februar.	Løypa har begrenset verdi. Den kan først brukes i februar.
Nullalternativet	Løypenettet vurderes til å ha en begrenset verdi. Adkomsten er problematisk. Tilbudet er ustabilt før vinterferien.	Løypenettet vurderes til å ha en begrenset verdi. Adkomsten er problematisk. Tilbudet er ustabilt før vinterferien.	Det er relativt begrenset bruk.
Løypefritt scenario	Bruken er begrenset.	Bruken er begrenset.	Det er så og si ingen bruk.

Angivelse av skala: **Dårlig**, **middels**, **god til middels** og **god**

Kilde: Vista Analyse

5.3 Supplerende betraktninger fra informantene

I dette delkapittelet gjengir vi våre informanters supplerende betraktninger. Disse vedrører utformingen av løypenettet og alternative utfluktsområder.

5.3.1 Utformingen av løypenettet

Gjevillvassdalen beskrives i dag som «*en død dal*» og «*det er bare rot ut i der, og man ødelegger utstyret*» av tilhengerne av skiløype på vei. Gjevillvassdalen Skiforening beskriver derimot Gjevillvassdalen som «*et skioldorado*» og hevder at det aldri har hatt et bedre rutenett i dalen enn i dag. Det er like fullt hevet over tvil at bruken av dalen for langrennstur er langt mindre utstrakt enn da man hadde en oppkjørt skiløype i kommunal regi.

Informantene er jevnt over opptatt av det samlede rutenettet og påkoblinger til det øvrige løypenettet. Mange informanter mener at det viktigste er at man har en skiløype og ikke hvilken trasé som velges, selv om de i praksis ender opp å velge bort flere av terengalternativene på grunn av deres egenskaper. En del av våre informanter på begge sider av løypestriden fant det i utgangspunktet naturlig å se traséforslagene i sammenheng med hverandre og det øvrige løypenettet. I denne sammenheng bemerker enkelte at Grøtsetra fungerer som et knutepunkt, mens andre legger vekt på fraværet av gode alternativer fra Osen.

Det ble påpekt at selv om enkelte av traséene ikke egner seg som primærløype for det brede laget av skigåere i Gjevillvassdalen, kan de egne seg godt som sekundærløyper. Videre nevnes Solløypa på oversiden av Bårdsfjellet av flere som en viktig tilstøtende løype med tidligere tilkobling til Gjevillvasshytta. Svadalsløypa til Gjevillvassdalen Skiløypeforening går opp på Bårdsfjellet i dette området.

I påsken holder Gjevillvasshytta åpent som en del av fjellturrutenettet i Trollheimen. Enkelte representanter for friluftsliv- og reiselivsinteresser tror også at en ny løype i kommunal regi i Gjevillvassdalen vil kunne bidra til at det tilstøtende løypetilbudet blomster opp gjennom mer bruk av området. En slik oppblomstring vil angivelig kunne forsterkes, dersom man får en rundløype og god påkobling til det øvrige rutenettet.

En del informanter trekker fram at man i dag har et løypenett kjørt opp i privat regi ved Gjevillvassdalen Skiforening. Mange foreslår justeringer på de ulike traséene, ofte basert på historiske løyper eller løypene til den lokale skiforeningen.

Det er også en bekymring at hyttefeltene og overnattingstedene sør for Gjevillvassdalen har begrenset med alternative løypenett lokalt. Tilgangen til Osen og de 80 parkeringsplassene deres med en god skiløype videre innover, beskrives av mange som sentralt. I og med at partiet mellom Osen og Resskrysset anses som problematisk hva gjelder skiløype i terrenget, har det også dukket opp forslag om å lage en parkeringsplass lenger inn i dalen ved Resskrysset. Noen tror dette kan være problematisk på grunn av myr, mens andre påpeker at det allerede bygges hytter i området.

5.3.2 Alternative utfluktsområder

Våre informanter nevner flere alternative utfluktsområder. Det hyppigst nevnte og høyest ansette alternativet i nærområdet er løypenettet ved Grøtsetra og Skarvatnet, øst for Gjevillvatnet.

Dette er også det eneste området i nærheten med preparert skiløype tidlig i sesongen fra november til februar, skjønt selve isen kan være utrygg i sesongens begynnelse. Et stykke ut i sesongen er det også et løypenett mot Nerskogen innover på fjellet. Informanter fra Oppdal Næringsforening hevder at Skarvatnet har vært redningen for reiselivsnæringen i Oppdal i de senere år, etter at Gjevilvasshytta forsvant. Mange informanter mener likevel at det ikke er fullgodt alternativ, blant annet på grunn av trasig adkomst, litt mindre spennende omgivelser og mangelen på Gjevilvasshytta som turmål. Området er i tillegg beskrevet som mer værhardt og «*litt kjedelig*». Noen informanter nevner at det har bitt veldig mye folk på dette løypenettet etter at skiløypa i Gjevillvassdalen i kommunal regi forsvant. Dessuten fremhever flere at det er vesentlig stigning fra hyttefeltene og overnattingsstedene sør for Gjevillvassdalen til løypenettet ved Skarvatnet og Grøtsetra. Det bemerkes at disse hyttefeltene og overnattingsstedene har et begrenset løypenett lokalt.

Raudhovden i utkant og på sørsiden av dalen blir også nevnt som et alternativ til Gjevillvassdalen, uten at løypenettet anses som godt. Til dels nevnes Raudhovden også som et gjennomfartsområde fra Festa, Hornlia og ytre deler av Gjevilvassdalen, til Grøtsetra og Skarvatnet. Dette området benyttes blant annet av nærliggende hyttefelt som Hornlia og Vardammen, samt av gjester ved Trollheimsporten Kro og Camping og Breesgård Turistsenter. Andre alternativer som Stølen til Fjellskolen har vesentlig mindre snø. Storlidalen nevnes i tillegg som et godt alternativ for en lengre tur blant flere, men for langt unna Oppdal sentrum for å anses som et fullverdig alternativ. Det dreier seg om en biltur på rundt 45 minutter. Tilsvarende blir Nerskogen i Rennebu nevnt som et alternativ et stykke unna. Informantene opplyser at en del andre løyper også har blitt borte på grunn av at lokale grunneiere har motsatt seg dem. En gjennomgang av alternative turmål til Gjevillvassdalen innad i Oppdal er gitt i seksjon 6.1.2, basert på hytteundersøkelsen.

En del informanter oppgir at de lar være å reise til Oppdal og heller går på ski i nærområdene sine. Destinasjoner nærmere hjemkommunene til fritidsinnbyggerne nevnes også. For fritidsinnbyggere i Trondheim nevnes Åre, Meråker og Storlien. For fritidsinnbyggere i Romsdal og Nordmøre nevnes Bjorli og Stranda, skjønt Stranda anses som litt langt unna for mange. Andre igjen nevner at de velger å gå randonee og fjellski istedenfor langrenn.

6 Virkninger på næringsinteresser og fritidsinnbyggere

I dette kapitlet presenterer vi våre funn om virkninger av trasévalget på næringsinteresser og fritidsinnbyggere i bredere forstand enn bare løypeegenskapene, som vi gjennomgikk i forrige kapittel. I tillegg ønsker vi å dokumentere nåværende og potensiell næringsaktivitet i Gjevillvassdalen. Vi referer til seksjon 4.2.2 for en redegjørelse om metodikken benyttet i disse analysene.

I stor utstrekning har vi basert oss på kvantitativ analyse og tidligere kartlegginger. I tillegg har informasjonen fra informantene bidratt til å kaste lys over trasévalgenes innvirkning på fremtidsutsiktene. Det har vært utfordrende for informantene å forholde seg til hvilke indirekte virkninger hvert enkelt trasévalg vil ha på ulike aktører. I intervjuene la vi følgelig opp til at de skulle tilnærme seg problemstillingen i to steg: Først ba vi dem om å vurdere bredere effekter av en skiløype i kommunal regi opp mot en videreføring av dagens situasjon. Derest ba vi dem om å indikere bredere effekter av de alternative skitraséene i den grad de hadde formeninger om dette.

I de kvantitative undersøkelsene har det ikke vært mulig å ettergå virkningene av de hypotetiske traséene empirisk. Vi har derfor basert deler av denne delen av utredningen på en sammenlikning av situasjonen før og etter skiløypa på Gjevillvassvegen forsvant. Overgangen fra skiløype på vei til brøytet vei er av empirisk interesse når vi skal vurdere betydningen av å ha en fullgod skiløype i kommunal regi og veitilgang i Gjevillvassdalen. På den ene siden kan endringen til en viss grad betraktes som en overgang fra en fullgod skiløype til nullalternativet, der de andre traséene kan betraktes som utfall et sted innenfor dette mulighetsrommet. På den andre siden vil det også være noen virksomheter og fritidsinnbyggere som har nytte av veitilgangen og dermed kan komme bedre ut i nullalternativet enn ved den nedre veiløypa.

6.1 Fritidsinnbyggere

I dette delkapitlet tar vi for oss virkningene på fritidsinnbyggerne med tilknytning til Gjevillvassdalen og i Oppdal ellers, samt hvordan de har blitt påvirket av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen. Sammenliknet med kapittel 5 tar vi her for oss hvordan fritidsinnbyggerne påvirkes av trasévalget i en bredere forstand enn løypenettets egenskaper. Samtidig bygger vurderingene av løypenettets egenskaper i forrige kapittel på flere informantgrupper enn fritidsinnbyggerne.

6.1.1 Virkninger på fritidsbyggere i tilknytning til Gjevillvassdalen

Våre informanter som representerer fritidsinnbyggere i tilknytning til Gjevillvassdalen er gjennomgående opptatt av å kunne gå langrenn og ha tilgang på et godt løypenett. Deres utgangspunkt for trasévalget for en ny skiløype i kommunal regi i Gjevillvassdalen varierer like fullt noe:

- **Fritidsinnbyggere innover i Gjevillvassdalen utenom Solgrenda** bor relativt spredt over dalen. Fritidsboligene har i mange år tilhørt et tradisjonelt segment uten vintervei og er ofte arvet. Våre informanter fra Gjevillvassdalen Hytteforening gir uttrykk for at mange av fritidsinnbyggerne i dalen ønsker å fortsette å leve et tradisjonelt hytteliv og i mindre grad er

opptatt av veitilgang. Ifølge disse informantene har hytteeierne stort sett vært samstemte i at de ønsker nedre veiløype, som har fått enstemmig tilslutning på årsmøtene til foreningen. Selv om vi har blitt informert om at enkelte hytteeiere velger å stå utenfor foreningen, og at terskelen kan oppleves høy for å tale imot den store majoriteten i årsmøtet, fremstår det likevel klart at dette er holdningen til et vesentlig flertall av hytteeierne i dalen. Gjevilvassdalen Hytteforening har utdypet sitt syn på saken skriftlig, både overfor Oppdal kommune (Gjevilvassdalen Hytteforening 2022) og overfor oss (Gjevilvassdalen Hytteforening 2023).

- **Fritidsinnbyggerne i Solgrenda** har kjøpt hytter med vinteradkomst på vei og høy standard. Hyttene er samlokalisert i et hyttefelt. Informanten for Solgrenda Hytteforening gir uttrykk for at hytteinnbyggerne i grenda jevnt over er relativt opptatt av moderne løsninger og veitilgang til hytta, som lå som en forutsetning da hyttene ble kjøpt. Informanten fra hytteforeningen forklarer at de derfor er motstandere av øvre veiløype, selv om den isolert sett ville gitt dem bedre tilgang til skiløypenettet.
- **Fritidsinnbyggerne ved inngangen til Gjevilvassdalen ved Osen og ut mot Festa og Hornlia** har mistet sin mest brukte skiløype. Informantene våre fra denne gruppen savner skiløypa på Gjevilvassvegen – i vår utredning henvist til som nedre veiløype. Videre har de til en viss grad sprikende vurderinger av de nedre terrengløypenes egnethet, avhengig av hytteforening og informant. Alle informantene fra denne gruppen er opptatt av at det kommer løsninger som sikrer forutsigbarhet og ivaretar omdømme til destinasjonen. En del av dem har tatt et valg om ikke å gå aktivt inn i debatten om hvorvidt Gjevilvassvegen skal brukes til skiløype eller vintervei. Enkelte av informantene understeker i intervjuene også betydningen av bedre parkeringsmuligheter ved Osen og Grøtsetra, hvilket også er påpekt i et eget skriv (Ytre Kvamman Hytteforening 2023).
- **Fritidsinnbyggerne ved inngangen i retning Grøtsetra** har ikke stilt til et eget intervju og kun indirekte vært representert gjennom Oppdal Hytteforening. Vi har derfor ikke like god oversikt over denne gruppens ståsted. Informantene fra Oppdal Hytteforening gir like fullt uttrykk for at denne gruppen også er opptatt av det må være en skiløype i Gjevilvassdalen i kommunal regi og støtter opp under ønsket om skiløype på nedre veiløype. Flere informanter påpeker imidlertid at denne gruppen er mindre rammet av bortfallet av en skiløype i kommunal regi i Gjevilvassdalen enn de overnevnte gruppene, ettersom de har tilgang til et annet løypenett fra Grøtsetra og opp mot Skaret.

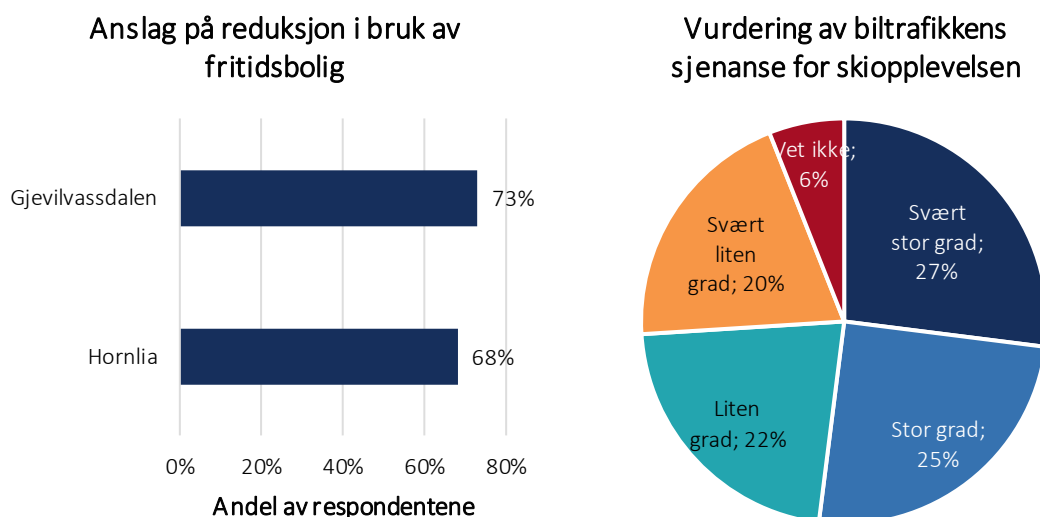
Ifølge våre informanter ønsker den store majoriteten av fritidsinnbyggerne innover dalen skiløype på Gjevilvassvegen, hvilket reflekteres av at Gjevilvassdalen Hytteforening enstemmig har gått inn for dette. Det er imidlertid også en minoritet som ønsker veitilgang til hyttene sine eller er åpne for alternative løsninger. Flere av disse hyttene er en del av Solgrenda Hytteforening eller representerer andre nyere hytter. Enkelte har også valgt å stå utenfor Gjevilvassdalen Hytteforening eller latt være å engasjere seg i den på grunn av striden. Andre hytteeiere har valgt å støtte opp under oppkjøring av skiløyper i privat regi ved Gjevilvassdalen Skiløypeforening. Noen av våre respondenter benytter seg av skiløypene kjørt opp av Gjevilvassdalen Skiløypeforening i privat regi, også blant de som i utgangspunktet ønsker skiløype på vei. Mange av motstanderne av veibrøyting vegrer seg likevel for å bruke disse skiløypene eller ønsker ikke å bruke det, da det kan ses som en støtte til veibrøytingen.

Våre informanter utenfor Gjevilvassdalen tenderer til å være mer åpne for alternative traséer til den nedre veiløypa enn informantene fra hytteforeningene og reiselivsvirksomhetene i dalen og i dalens randzone. Likevel er de i praksis mindre positive til de alternative traséene som

kommunen har foreslått. Fritidsinnbyggere som holder til i relativt moderne hytter er mer opptatt av tilgjengelighet med bil. Dette gjelder ikke minst fritidsinnbyggerne på Solgrenda, som har kjøpt hytter med veitilgang og derfor er sterkt imot den øvre veiløypa. Denne gruppen ser like fullt et behov for bedre skiløyper lenger inn i dalen og ønsker at konfliktnivået tas ned. Et viktig poeng er at hyttene på Festa og Hornlia – i tillegg til hyttefeltene ved Osen og innover i Gjevillvassdalen – har få alternative skiløyper, og at løypenettet i liten grad er tilpasset disse. Det bidrar også til at de rammes hardere av fraværet av en skiløype i Gjevillvassdalen i kommunal regi enn de ellers ville ha gjort. Uten skiløype i Gjevillvassdalen i kommunal regi blir Oppdal mer bilavhengig som destinasjon, særlig i Gjevillvassdalen og områdene ut mot Riksvei 70.

I en undersøkelse foretatt av Easy Fact (2018) oppgir hele 73 prosent av fritidsinnbyggerne i Gjevillvassdalen hyttefelt og 68 prosent av fritidsinnbyggerne i Hornlia hyttefelt at de har redusert bruken av fritidsboligen sin som følge av at skiløypa på Gjevillvassvegen ble borte, jamfør Figur 6.1 a). I tråd med disse funnene rapporterer de av våre intervjuobjekter som er fritidsinnbyggere med tilknytning til Gjevillvassdalen jevnt over om en vesentlig nedgang i hyttebruken sin om vinteren. Anslagene varierer fra 0 til 100 prosent med et gjennomsnitt og en median i sjiktet 30 til 40 prosent. Vårt utvalg av intervjuede fritidsinnbyggere er imidlertid verken stort nok eller representativt nok til å kunne gi en noenlunde nøyaktig oversikt over størrelsesorden på reduksjonen i hyttebruken. Dersom kommunen eller andre ønsker å si noe mer nøyaktig om dette, anbefaler vi å foreta en spørreundersøkelse rettet mot fritidsinnbyggerne i dalen, der man forsøker å sikre representativitet ved å invitere både nye og gamle hyttefelt til å svare (se appendiks C.1).

Figur 6.1 a) Andelen fritidsinnbyggere i og i randsonen av Gjevillvassdalen som har redusert sin hyttebruk som følge av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen over hyttefelt (til venstre) og b) hvor negativt fritidsinnbyggere i Oppdal vurderer det å ha en trafikkert vei parallelt med skiløypa i Gjevillvassdalen (til høyre) i 2018

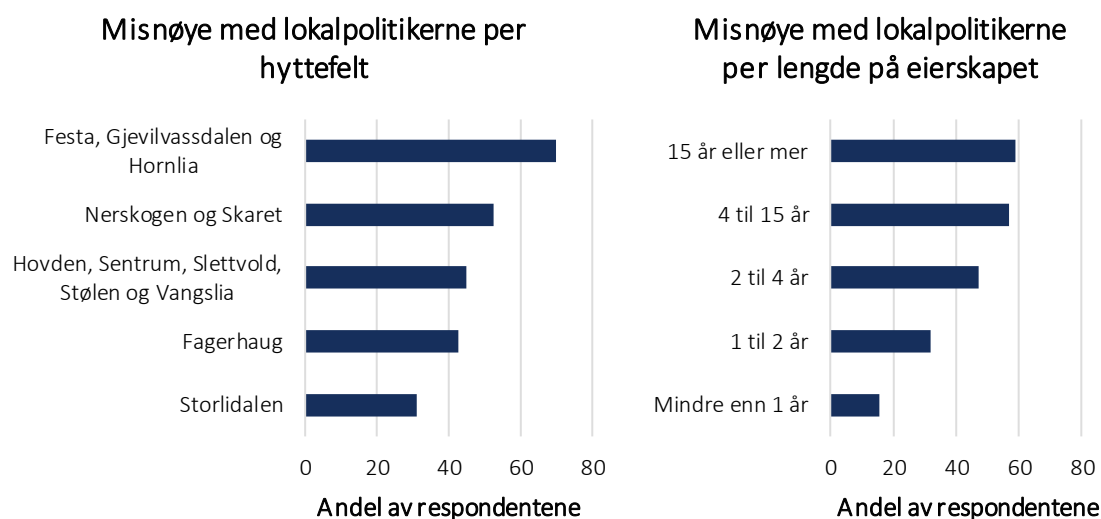
Kilde: Easyfact (2018)

I våre intervjuer ga mange av våre informanter blant fritidsinnbyggerne uttrykk for at en vinterbrøytet vei ville forringe skiopplevelsen, jamfør delkapittel 5.2. Denne problemstillingen undersøkes også i en lokal hytteundersøkelse av Easyfact (2018). I undersøkelsen vurderer 52 prosent av respondentene biltrafikken til å være sjenerende for skiopplevelsen i Gjevillvassdalen, jamfør

Figur 6.1 b). 42 prosent av respondentene legger imidlertid biltrafikkens betydning for skiopplevelsen mindre betydning.

I den siste hytteundersøkelsen for Oppdal ved Nasjonalparken Næringsshage (2023) kartlegges det hvor stor andel av fritidsinnbyggerne i Oppdal som er misfornøyd med hvordan folkevalgte i kommunen lytter til deltidsinnbyggerne. Svarene er illustrert i Figur 6.2 a) og b). Undersøkelsen viser en stor misnøye med lokalpolitikkerne på rundt 70 prosent i Festa, Gjevillvassdalen og Hornlia, både i absolutt forstand og relativt til i andre hytteområder. Det er nærliggende å se dette i sammenheng med konflikten om skiløypa i Gjevillvassdalen. Undersøkelsen viser også at hytteeiere som har hatt sin hytte i lang tid tenderer til å være mer misfornøyd med lokalpolitikkerne enn personer som har hatt sin hytte i kort tid. Dette kan skyldes flere forskjellige forhold, deriblant at de som både kjenner til og misliker forhold ved lokalpolitikken i Oppdal ikke velger å kjøpe fritidsbolig i kommunen. En slik mekanisme kunne også gått andre veien, men terskelen for kjøp og salg er gjerne høy. En annen mulig delforklaring er at relativt nye hytter er overrepresentert blant de som omsettes, slik at preferanser for modernitet i forhold til det tradisjonelle til dels gjenspeiles i lengden på eierskapet. En mer pessimistisk mulighet er at fritidsinnbyggerne får økt kunnskap om eventuelle lokale stridstemaer og kontroverser etter hvert som de har hatt fritidsbolig i Oppdal en stund, hvilket kan bidra til at en del av dem med tiden blir mer kritiske til kommunen.

Figur 6.2 Andel av fritidsinnbyggerne i Oppdal som er negative til hvordan de folkevalgte i kommunen lytter til deltidsinnbyggernes synspunkter i 2023 fordelt på a) hvor lenge de har hatt fritidsbolig i Oppdal (til venstre) og b) lengden på eierskapet (til høyre)

Kilde: Nasjonalparken Næringsshage (2023)

6.1.2 Virkninger på fritidsbyggere i Oppdal ellers

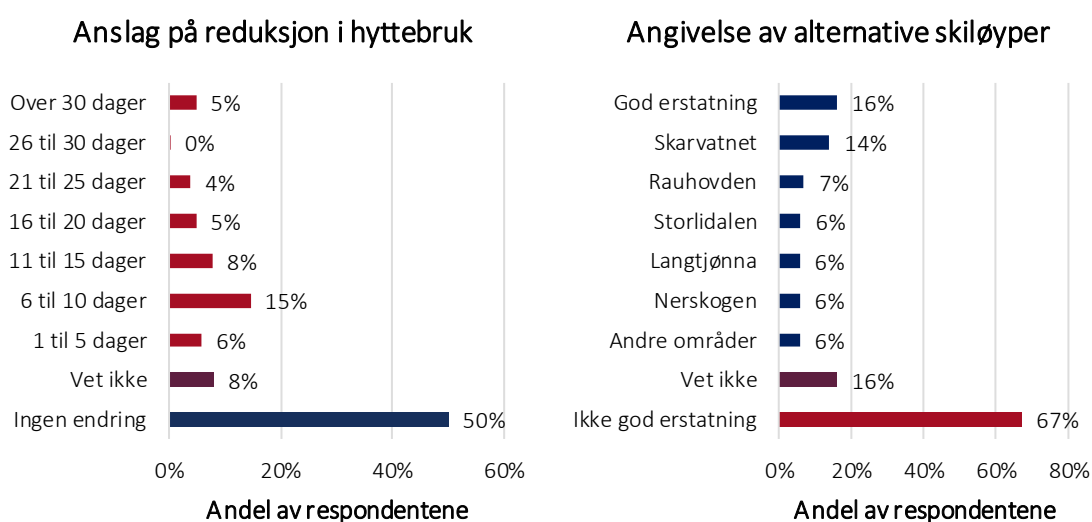
Fritidsinnbyggere andre steder i Oppdal er også engasjert i saken om skiløype i Gjevillvassdalen. Den historiske løypa på Gjevillvassvegen fremheves av disse informantene som en viktig tidligskiløype og en barnevennlig skiløype med Gjevillvasshytta som et attraktivt turmål. Flere av våre informanter uttrykker også bekymring for at skiløypekonflikten skal skape dårlig stemning i bygda, som igjen går utover Oppdals attraktivitet som reiselivsdestinasjon.

Den viktigste informanten vår for fritidsinnbyggerne i Oppdal ellers er Oppdal Hytteforening. Denne foreningen uttrykker et klart standpunkt om et godt rutenetttilbud og at skiløypa kjørt i kommunal regi igjen skal gå på veien og jobber aktivt for å oppnå dette. Ifølge våre informanter fra Oppdal Hytteforening har det vært overveldende støtte til skiløype på vei på foreningens årsmøter. En annen indikasjon på bred støtte er medlemstallet i Oppdal Hytteforenings Facebook-gruppe «*Vi som elsker skiløypa på Gjevillvassvegen!*», som riktignok også kan ha medlemmer blant de fastboende. Per 30. januar 2024 lå dette tallet på 4 083 personer (Oppdal Hytteforening 2024). Enkelte informanter referer like fullt til mindre hytteforeninger og hytteeiere som til dels er uenige med foreningen sentralt og har valgt å stå utenfor foreningen. Det er ikke mulig for oss å si nøyaktig hvor stor en slik fraksjon er, men vår informasjonsinnsamling indikerer like fullt at det store flertallet støtter opp under den sentrale hytteforeningens syn.

I et skriv utarbeidet i forbindelse med intervjuet med oss utdyper Oppdal Hytteforeningen (2023) sitt ønske om skiløype på vei i Gjevillvassdalen. Foreningen trekker frem tre overordnede forhold som betyr noe for hyttefolket – natur og friluftsopplevelser, et aktivt hytteliv og folkehelse, og adkomst til hytter, løypenett, veinett og infrastruktur.

I sin spørreundersøkelse om bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen har Easyfact (2018) undersøkt Oppdals fritidsinnbyggers anslag på reduksjonen i hyttebruk og vurderinger av erstatningsløyper. Resultatene er illustrert i Figur 6.3 a) og b). I undersøkelsen oppgir 42 prosent av fritidsinnbyggerne i hele Oppdal at de har redusert antall gjestedøgn på grunn av konflikten med minst én dag og 22 prosent at reduksjonen har vært på minst 11 dager. 67 prosent hevder at det ikke fins gode erstatningsløyper for skiløypa på Gjevillvassvegen, men 16 prosent mener det fins gode alternativer. Det hyppigst nevnte alternativet er Skarvatnet, som oppgis som et alternativ av 14 prosent. Vi henviser til seksjon 5.3.2 for våre informanters refleksjoner om denne tematikken.

Figur 6.3 Fritidsinnbyggerne i Oppdal a) sitt anslag på reduksjon på hyttebruk (øverst til venstre) og b) sin vurdering av erstatningsløyper for skiløypa på Gjevillvassvegen (øverst til høyre)

Kilde: Easyfact (2018)

I og med at svars kjevheter kunne ha vært en utfordring for disse spørsmålene, vil vi redegjøre kort for noen deskriptive statistikker forbundet med kartleggingen. Undersøkelsen omfatter et utvalg på 333 av en populasjon på 3 088. Av disse hadde 31 prosent tilhørighet i Gjevillvassdalen

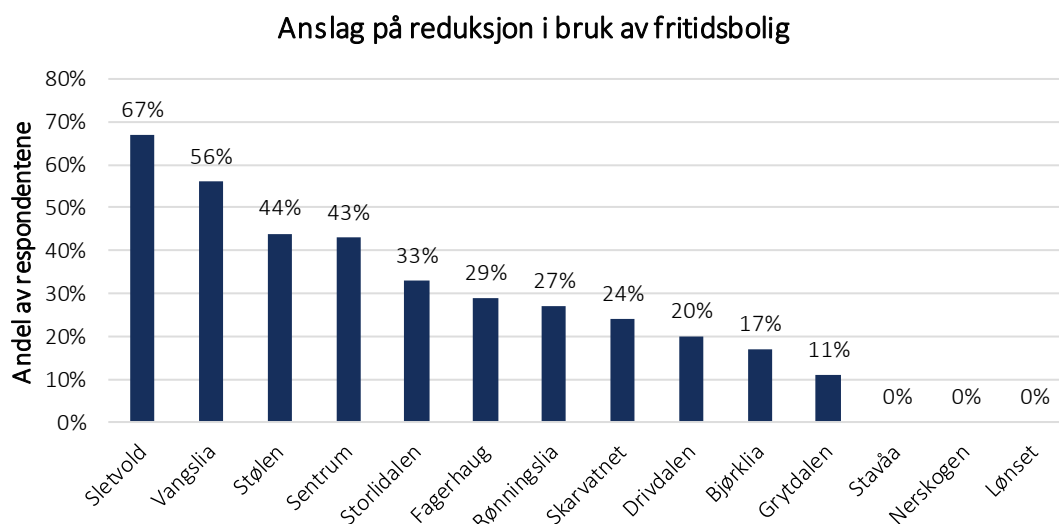
og Hornlia, sammenliknet med 29 prosent i hytteundersøkelsen for hele Oppdal fra 2015 (Jystad (2015) og 33 prosent i hytteundersøkelsen for hele Oppdal fra 2023 (Nasjonalparken Næringshage 2023) (her er det presisert eksplisitt at Festa også inngår i området). Dermed er utvalget relativt stort og den geografiske svarfordelingen noenlunde representativ.

I strid med disse funnene melder Gjevillvassdalen Brøytelag (2024) om tilbakemeldinger fra egne brukere blant hyttefolk om at de bruker hyttene sine mer etter at brøytingen av veien begynte. En del av forskjellen kan naturligvis skyldes seleksjonseffekter ved at brøytetilhengere har større tilbøyelighet til å bli medlem av Gjevillvassdalen Brøytelag og at tilhengerne av skiløype på vei i større grad tenderer til å være direkte eller indirekte medlem av Oppdal hytteforening.

Hytteundersøkelsene for hele Oppdal viser en beskjeden økning i gjennomsnittlig antall gjestedøgn fra 58 gjestedøgn i 2015 til 58,5 gjestedøgn i 2023, skjønt oppgangen neppe er statistisk signifikant. Nasjonalparken Næringshage (2023) ser økningen i sammenheng med økt standard på hyttene. Dette kan være en medvirkende årsak ved at hytter med relativt høy standard benyttes relativt hyppig. Like fullt kan vi fastslå at den samlede hyttebruken ikke er blitt redusert vesentlig etter bortfallet av skiløypa i kommunal regi i Gjevillvassdalen.

I Figur 6.4 har vi illustrert i hvilken grad fritidsinnbyggere i hytteområder i Oppdal, utenom Gjevillvassdalen og dens randzone, har redusert sin hyttebruk som følge av bortfallet av skiløypa på vei. Tallene er hentet fra den lokale undersøkelsen til Easyfact (2018). Vi ser at Sletvold og Vangslia utgjør hytteområdene som rapporterer om størst redusert hyttebruk i Oppdal ellers, etterfulgt av Stølen og Sentrum.

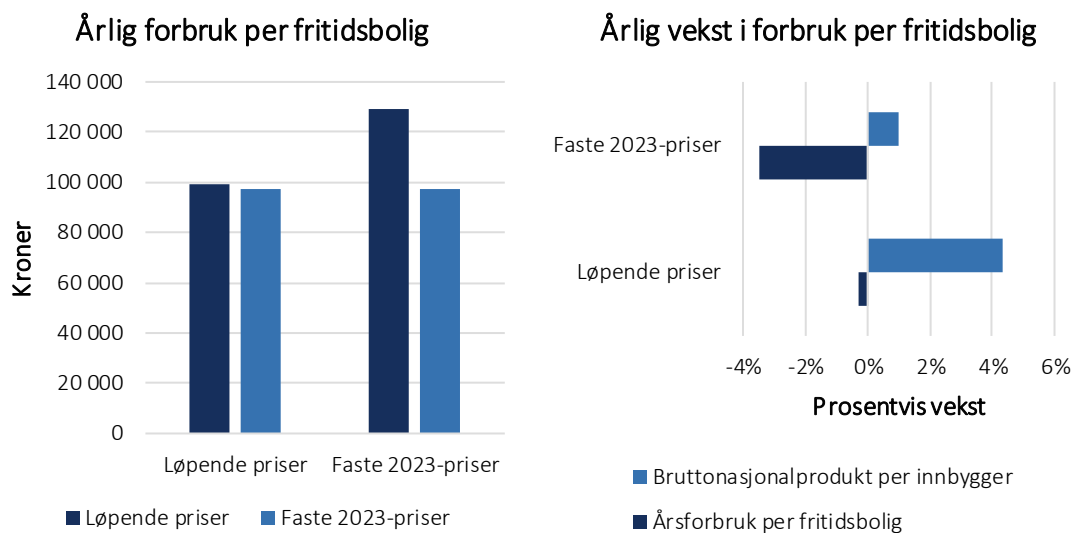
Figur 6.4 Andelen fritidsinnbyggere i Oppdal ellers som har redusert sin hyttebruk som følge av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen over hyttefelt i 2018

Kilde: Easyfact (2018)

Fra 2015 til 2023 falt det gjennomsnittlige forbruket per fritidsbolig fra 99 461 kroner i 2015 til 97 325 kroner i 2023 i nominelle priser, hvilket tilsvarer et årlig fall på 0,3 prosent (Jystad 2015 og Nasjonalparken Næringshage 2023), jamfør Figur 6.5 a) og b). Målt i faste 2023-priser har det årlige fallet vært på 3,5 prosent fra 118 913 2023-kroner i 2018. Dette må sies å være oppsiktsvekkende i en periode, der den årlige veksten i bruttonasjonalproduktet har ligget på rundt én prosent. Samtidig er det ikke gitt i hvilken grad bortfallet av skiløypa i Gjevillvassdalen i kommunal regi har spilt noen rolle i den svake utviklingen.

Figur 6.5 Årlig forbruk per fritidsbolig i løpende og faste 2023-priser målt a) ved nivå (til venstre) og b) med vekstrater sett opp mot veksten i bruttonasjonalprodukt per innbygger (til høyre)

Kilder: Vista Analyse basert på Easyfact (2018), Nasjonalparken Næringshage (2023) og Statistisk sentralbyrås nasjonalregnskap

6.2 Overnattingsbransjen

I dette delkapittelet tar vi for oss kommersiell overnatting og privat utleie i tilknytning til Gjevillvassdalen og i Oppdal ellers, samt hvordan næringsaktiviteten har blitt påvirket av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen.

6.2.1 Virkninger på overnattingsbransjen i tilknytning til Gjevillvassdalen

Tre kommersielle overnattingsbedrifter befinner seg i Gjevillvassdalen – Bakksætra, drevet av Arne Ivar Bakk ENK, og Gjevillvasshytta og Vassendsetra, begge drevet av Trondhjems Turistforening. I tillegg kommer to tilstøtende overnattingsbedrifter utenfor Osen – Breesgård Turistsenter og Trollheimsporten Turistsenter. Samtlige av disse rapporterer om en nedgang i besøksdøgn etter at skiløypa på Gjevillvassvegen i kommunal regi forsvant:

- **Bakksætra** har et naturtro konsept og oppfatter at brøyting av veien og fravær av en skiløype i kommunal regi har hatt en negativ innvirkning på driften. Informanten fra virksomheten anslår en nedgang i antall overnattingsdøgn på rundt 30 prosent, etter at skiløypa på Gjevillvassvegen i kommunal regi opphørte. Overnattingstedet leier ut 19 enheter på åremål fra 20 000 kroner til 50 000 kroner. Samtlige hytter har kjøkken med kjøleskap, vedovn og peis, men kun om lag halvparten har egen dusj, og de har ikke innlagt vann. Isteden har utleiehyttene tilgang til vann og fellesdusjer i fellesbygninger. I tillegg kommer kortidsutleie av fem selskapslokaler.
- **Gjevillvasshytta** drives av Trondhjems Turistforening. Foreningen anslår en nedgang i antall overnattingsdøgn på rundt 20 prosent, etter at skiløypa på Gjevillvassvegen opphørte. Virksomheten opplever at fraværet av en attraktiv skiløype og et tilstøtende løypenett er årsaken til dette. Mesteparten av Gjevillvasshyttas omsetning er knyttet til overnatting.

- **Vassendsetra** drives av Trondhjems Turistforening. Hytta er en selvbetjent helårshytte med beliggenhet i vestenden av Gjevillvassdalen og Gjevilvatnet. Hytta anses som noe mindre berørt av skiløypa i Gjevillvassdalen, skjønt det kan være snakk om en beskjeden negativ virkning. Hytta vies derfor ikke fokus i vår utredning.
- **Trollheimsporten Kro og Camping** anslår en nedgang i samlet omsetning knyttet til på overnatting og servering på 20 til 30 prosent, etter at skiløypa på Gjevillvassvegen i kommunal regi opphørte. Nedgangen i antall overnattingsdøgn og omsetningen forbundet med overnatting har også vært høy, men noe lavere enn for servering. Informanten opplyser om at bobiltrafikken nærmest forsvant med opphøret av skiløypa i kommunal regi, men at flere siden har kommet noe tilbake. Ifølge vedkommende er det nøyaktige omfanget vanskelig å anslå på grunn av mange forhold som spiller inn, som corona-pandemien, krig i Europa og en trend i retning av flere bobiler. Bedriften kjører opp egne skiløyper med tråkkemaskin og har fått mange henvendelser fra mulige kunder om tilgjengeligheten av løyper lokalt.
- **Breesgård Turistsenter** anslår også en nedgang i antall overnattingsdøgn, men synes det er vanskelig å gi et nøyaktig anslag utover intervall 0 til 25 prosent. Virksomheten driver utleie på åremål og har i dag tre plasser ledige som ikke leid ut. De opplyser også at flere av de vedvarende kundene oppholder seg mindre på overnattingsstedet enn før skiløypa på Gjevillvassvegen forsvant.

I sin gjennomgang av næringsvirkninger av bortfallet av skiløypa i på Gjevillvassvegen innhentet Plankontoret (2016) informasjon om tapene til Trollheimsporten. Det interkommunale plansamarbeidet opplyser om at årsresultatet til Trollheimsporten nærmere fordoblet seg fra kroner 7 745 første kvartal 2014 til kr.13 796 første kvartal 2015. Videre ble årsresultatet nærmest doblet fra kroner 10 277 fjerde kvartal 2014 til kroner 5 390 fjerde kvartal 2015. Dessuten satt overnattings- og serveringsstedet sine ekspansjonsplaner på vent.

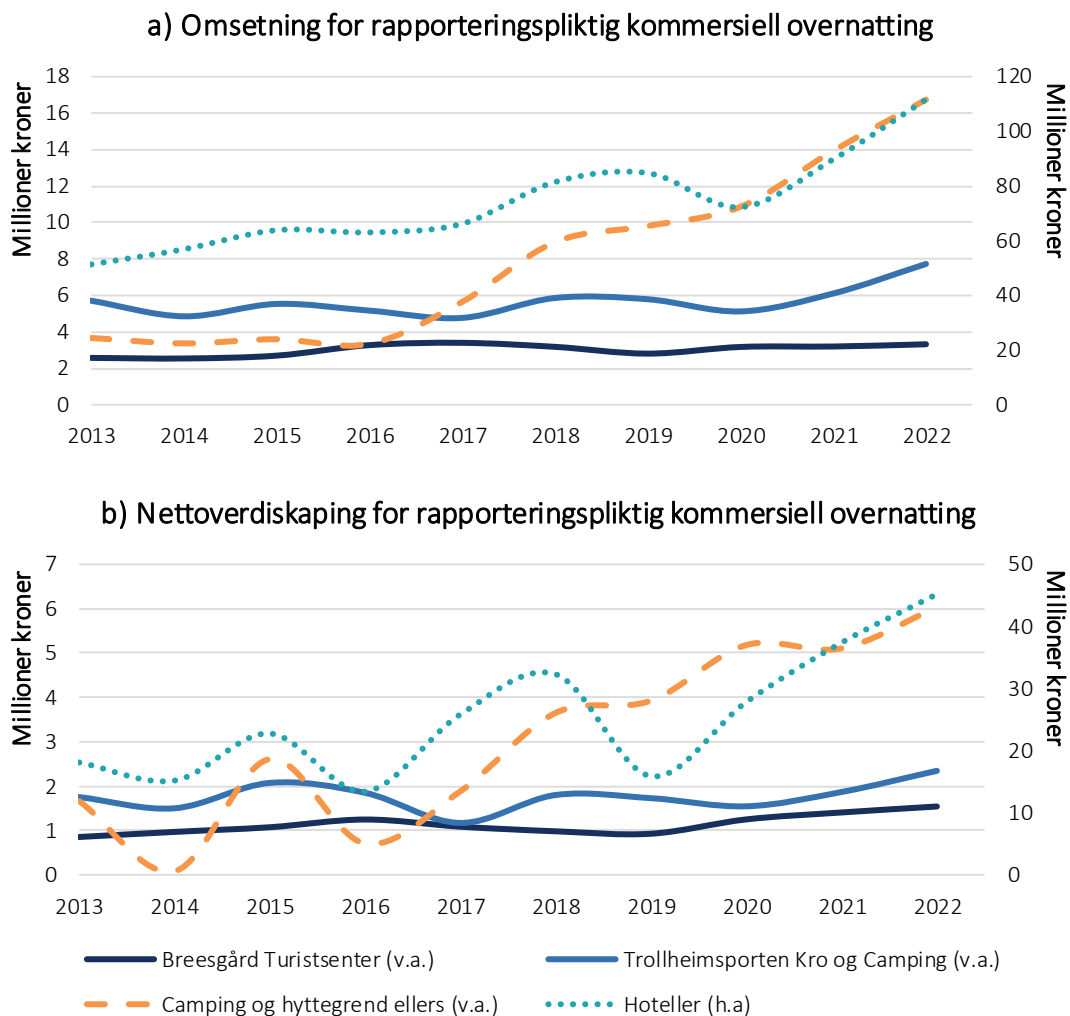
Plankontoret (2016) har også kartlagt innvirkningen på Trondhjems Turistforenings turisthytter. Særlig Gjevilvasshytta ble påvirket i negativ forstand, ifølge kartleggingen. Overnattingstallene falt med 26 prosent for vintersesongen 2016 sammenliknet med et gjennomsnitt for de fire foregående årene. Kartleggingen fant at hytta fortsatte å sysselsette vertskap og kokk på helårsbasis, mens resten av bemanningen i vintersesongen inkludert påske ble redusert fra seks til tre personer.

Informantene fra samtlige av de fire kommersielle overnattingsstedene ønsker skiløype på Gjevillvassvegen og opplyser at det samme gjelder majoriteten av deres kunder. De to sistnevnte (som befinner seg utenfor dalen) understøtter imidlertid også opptatt av at konflikten blir løst og gir uttrykk for at en av de foreslåtte terrengløypene fra Osen kan fungere som et halvgodt alternativ. En informant med tilknytning til begge campingplassene anslår at 50 til 80 prosent av deres vintergjester pleide å ha Gjevillvassdalen som mål, da skiløypa gikk på Gjevillvassvegen. Vedkommende anslår videre at rundt 80 prosent pleide å benytte seg av dalen i praksis.

Verken Bakksætra og Gjevilvasshytta er rapporteringspliktige til Foretaksregistret i Brønnøysund, ettersom førstnevnte er et enkeltpersonforetak og sistnevnte er en underliggende virksomhet i et foretak. Dermed får vi heller ikke ettergått deres regnskapstall. Vi har imidlertid gått inn i regnskapene til Trollheimsporten Turistsenter og Breesgård Turistsenter basert på foretaksstatistikken knyttet til Brønnøysundregisteret og Proff, som fremvist i Figur 6.6. Deretter har vi sammenliknet deres utvikling i omsetning og nettoverdiskaping med utviklingen i disse variablene for hotellene og andre campingplasser og hyttegrender i Oppdal. Merk at Gjevillvassvegen først ble

brøytet vinteren 2015/2016, hvilket skulle tilsi at en eventuell negativ effekt av brøytingen skulle være synlig fra 2016.

Figur 6.6 Utvikling i a) omsetning (øverst) og b) nettoverdiskaping (nederst) i rapporteringspliktige foretak innenfor kommersiell overnatting i Gjevillvassdalen og Oppdal ellers fra 2013 til 2022

Kilde: Vista Analyse basert på Foretaksregisteret i Brønnøysund og Proff Forvalt

Figuren viser med all tydelighet at både Trollheimsporten Kro og Camping og Breesgård Turistsenter har hatt en betydelig svakere utvikling i både omsetning og nettoverdiskaping enn overnattingsbransjen i Oppdal ellers etter at brøytingen av Gjevillvassvegen påbegynte. I tidsrommet 2015 til 2022 økte omsetningen (i løpende priser) til Breesgård Turistsenter og Trollheimsporten Turistsenter med henholdsvis 3 prosent og 4,9 prosent årlig, mot 24,6 prosentene i rapporteringspliktige camping- og hyttegrendforetak i Oppdal ellers og 8,3 prosent for Oppdalshotellene. Videre lå den årlige veksten i nettoverdiskapingen (tilsvarende summen av lønnskostnadene og nettodriftsresultatet) til Breesgård Turistsenter og Trollheimsporten Turistsenter på henholdsvis 5,3 prosent og 1,8 prosent, mot 12,7 prosent og 10,3 prosent for henholdsvis hotellene og camping og hyttegrender ellers. Tallene for camping og hyttegrender i Oppdal ellers preges riktignok av at det kommer flere rapporteringspliktige aktører inn. Utviklingsmønsteret er likevel tydelig.

Det er også en del lokale grunneiere som leier ut hytter og sætre i dalen, enten på åremål eller på korttidskontrakter. Regulerte husvære for seterdrift og skogsdrift kan anvendes for andre formål enn landbruk deler av året, herunder utleie (Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet 2017). I og med at jordbruk er lite aktuelt om vinteren, blir vintersesongen aktuell for utleie. Et fåtall har omregulert utleieeiendommen for helårsutleie, men de fleste har ikke det. Utleie på åremål varierer fra kroner 50 000 til kroner 150 000, ifølge våre informanter, der tyngdepunktet ligger i det nedre sjiktet. Grunneiere som bedriver kortidsutleie, får gjerne relativt godt betalt for utleie i ferier og disponerer eiendommene sine selv i andre perioder.

Respondentene som driver med reiselivsutleie mener at overgangen fra skiløype på vei til brøytet vei har påvirket utleieprisene betydelig, men hvorvidt fortegnet er positivt eller negativt avhenger av hvor de står i konflikten. Tilhengerne av brøytet vei argumenterer for at veitilgang er viktig for utleieprisene og at skisporene Gjevilvassdalen Skiløypeforening kjører opp til en viss grad sikrer tilgang til skiløyper lokalt. Noen av dem vurderer også utleieinntektene sine til å være viktig for å kunne vedlikeholde verneverdige bygg innover i dalen. Tilhengerne av skiløype på vei argumenterer for at mangelen på et skiløypenett i kommunal regi og forringelse av omgivelser bestående av uberørt natur leder til at overgangen til brøytet vei reduserer leieprisene. Flere av dem opplyser at de etter at skiløypa på veien forsvant ikke lenger leier ut eller har droppet utleie på åremål og gått for en kortere utleieperiode. Dette gjelder også en informant som ellers er tilhenger av brøyting av veien.

Eiendomsmeglerne i vår informantgruppe understreker at både tilgang til skiløype og veitilgang virker positivt inn på utleieprisene. Gjevilvassdalen er imidlertid kjent som et tradisjonelt hytteområde, der mange av hyttene har tradisjonell standard, og langrenn har pleid å utgjøre et viktig trekkplaster. På en annen side vil tilgang til veien kunne virke relativt positivt inn på utleieprisene for de mer moderne hyttene i dalen. Disse hyttene befinner seg typisk mellom Resskrysset og Osen, og i Solgrenda hyttefelt. Dermed er det fullt mulig at overgangen fra skiløype til vei kan slå forskjellig ut på utleieprisene for ulike hytter. Vi finner ikke grunnlag for å fastslå fortegnet på totaleffekten for utleievirksomheten i privat regi i dalen basert på vår informasjonsinnsamling. Også i utredningen til Plankontoret (2016) fant man motstridende effekter på utleieinntekter og ikke grunnlag for å trekke noe konklusjon om fortegnet på den samlede effekten på utleiepriser.

6.2.2 Virkninger på overnattingsbransjen i Oppdal ellers

Våre informanter fra reiselivet i Oppdal ellers oppfatter at bortfallet av skiløypa i Gjevilvassdalen i kommunal regi har hatt en viss negativ innvirkning på besøkstallene deres. De trekker fram skiløypa som en viktig familievennlig tidligskiløype, som ble brukt aktivt i markedsføring og som en anbefaling til ankomne gjester. I tillegg fremheves viktigheten av Gjevilvasshytta som et attraktivt turmål i enden av skiløypa. Konflikten rundt skiløypa i Gjevilvassdalen og mangelen på et fullgodt alternativ skaper bekymring blant respondentene rundt Oppdals image som reisemål.

Konsekvensene av bortfallet av skiløypa i Gjevilvassdalen i kommunal regi skjer parallelt med at et relativt dyrt alpin tilbud bygger opp under langrenn som lavterskeltilbud, ifølge informantene. Flere av våre respondenter fra reiselivsnæringen i Oppdal sentrum og eiendomsmeidlerbransjen gir uttrykk for at de mener at alpinanlegget i kommunen – drevet av Oppdal skisenter – prises såpass høyt at det potensielt kan gå utover alpin turismen. Videre har randonee – altså alpin skistyr beregnet for skiløping i høyfjellet med etterfølgende frikjøring nedover – vunnet terreng.

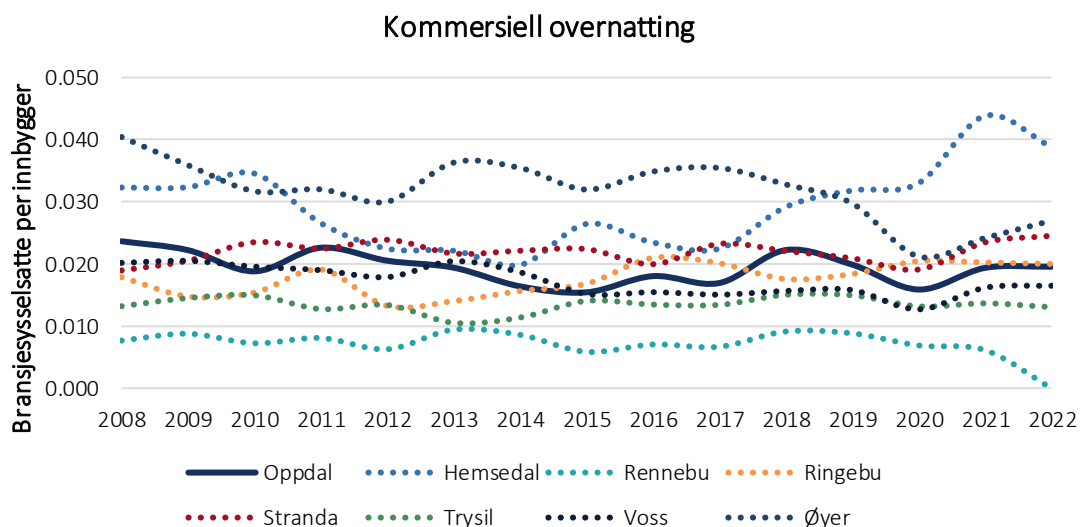
Informantene som svarer på vegne av reiselivet i Oppdal generelt er i første rekke opptatt av at man får på plass en attraktiv skitrasé som er på kvalitetsmessig høyde med det som har vært tidligere. I tillegg er de opptatt av at konflikten om løype i Gjevillvassdalen blir løst for å hindre ubehag og for å forbedre Oppdals omdømme som reisemål. I praksis mener de imidlertid ikke at noen av de alternative traséene kommunen har foreslått er på høyde med den historiske veiløypa fra Osen. Ellers er disse informantene opptatt av helheten i løypetilbudet og at en skiløype i Gjevillvassdalen også vil bidra til at en skiløype videre innover i dalen vil blomstre opp.

Ifølge våre informanter får enkelte andre turområder i Oppdal mer trafikk etter at skiløypa i kommunal regi i Gjevillvassdalen opphørte. Det kan ha gitt positive økonomiske impulser på de lokale virksomhetene som er eksponert mot reiseliv. Dette inkluderer løypenettet ved Grøtsetra og Skarvannet, hvor Skaret Camping tilbyr overnattings- og serveringstjenester og Grøtsetra Skianlegg tilbyr opplevelse- og serveringstjenester. Det gjelder også Storlidalen, hvor Bortistu Gjestedgard ligger. Virksomheten preparerer egne løyper og tilbyr overnattings og serveringstjenester. Forskyvningen av den økonomiske aktiviteten tilsier at en del av tapet for dalen og tilstøtende områder forblir i Oppdal, med omfordelingseffekter i disfavør av reiselivsvirksomhetene knyttet til dalen.

Generelt kan det være utfordrende å finne igjen beskjedne til moderate virkninger av et tiltak eller en hendelse i næringsstatistikken. I tilfellet Oppdal kommer over halvparten av gjestene i perioden juni til september (for eksempel 51,4 prosent i 2019 og 53,5 prosent i 2022). Dette innebærer at mye av de årlige variasjonene i overnattingsbransjen vil skyldes sommertrafikken og ikke ha noe med skiløypa å gjøre. I tillegg står yrkesturismen for vel halvparten av de besøkende i den utvidede vintersesongen fra oktober til mai.

I Figur 6.7 har vi illustrert hvor stor andel av befolkningen i Oppdal som jobber innenfor overnattingsvirksomheter, sammenliknet med andre norske skidestinasjoner.

Figur 6.7 **Utvikling i sysselsatte per innbygger i kommersiell overnatting i Oppdal og utvalgte sammenlikningskommuner fra 2008 til 2022**

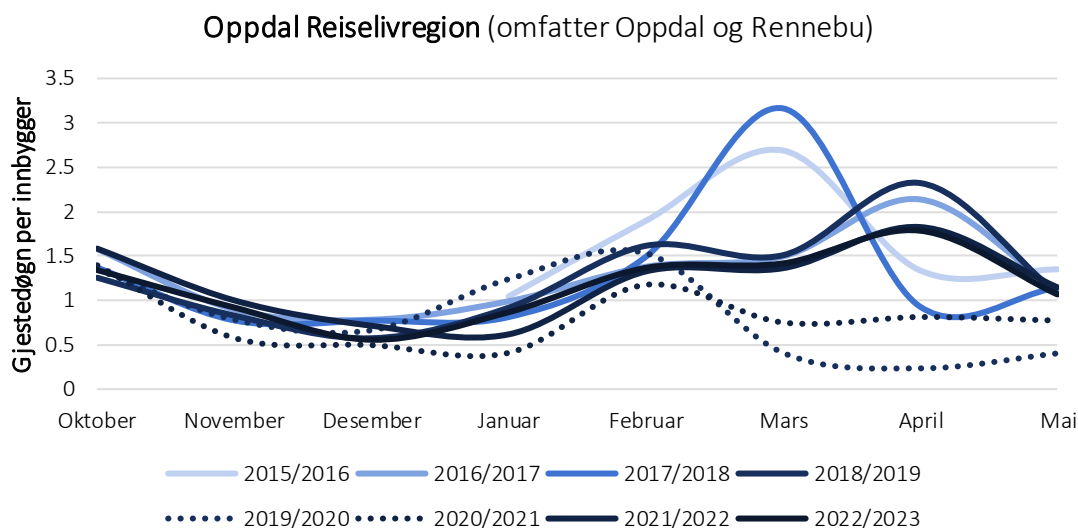
Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

Vi ser at antall ansatte i overnattingsvirksomheter per innbygger i Oppdal faktisk har steget siden Gjevillvassdalen sist gang hadde skiløype på vei i 2015 fram til 2018. Deretter falt nøkkeltallet noe

igjen gjennom pandemien og fram til 2022. Oppdals utvikling for denne indikatoren utmerker seg verken i spesielt positiv eller negativ forstand sett opp mot sammenlikningskommunene.

I Figur 6.8 snevrer vi inn fokusperioden vår og ser kun på gjestedøgntallene for vintersesongen i Oppdal Reiselivsregion fra oktober til mai. Merk at denne regionen inkluderer Rennebu i tillegg til Oppdal. Dessverre går denne tidsserien kun tilbake til vinteren 2015/2016, altså den første sesongen da Gjevillvassvegen ble brøytet.

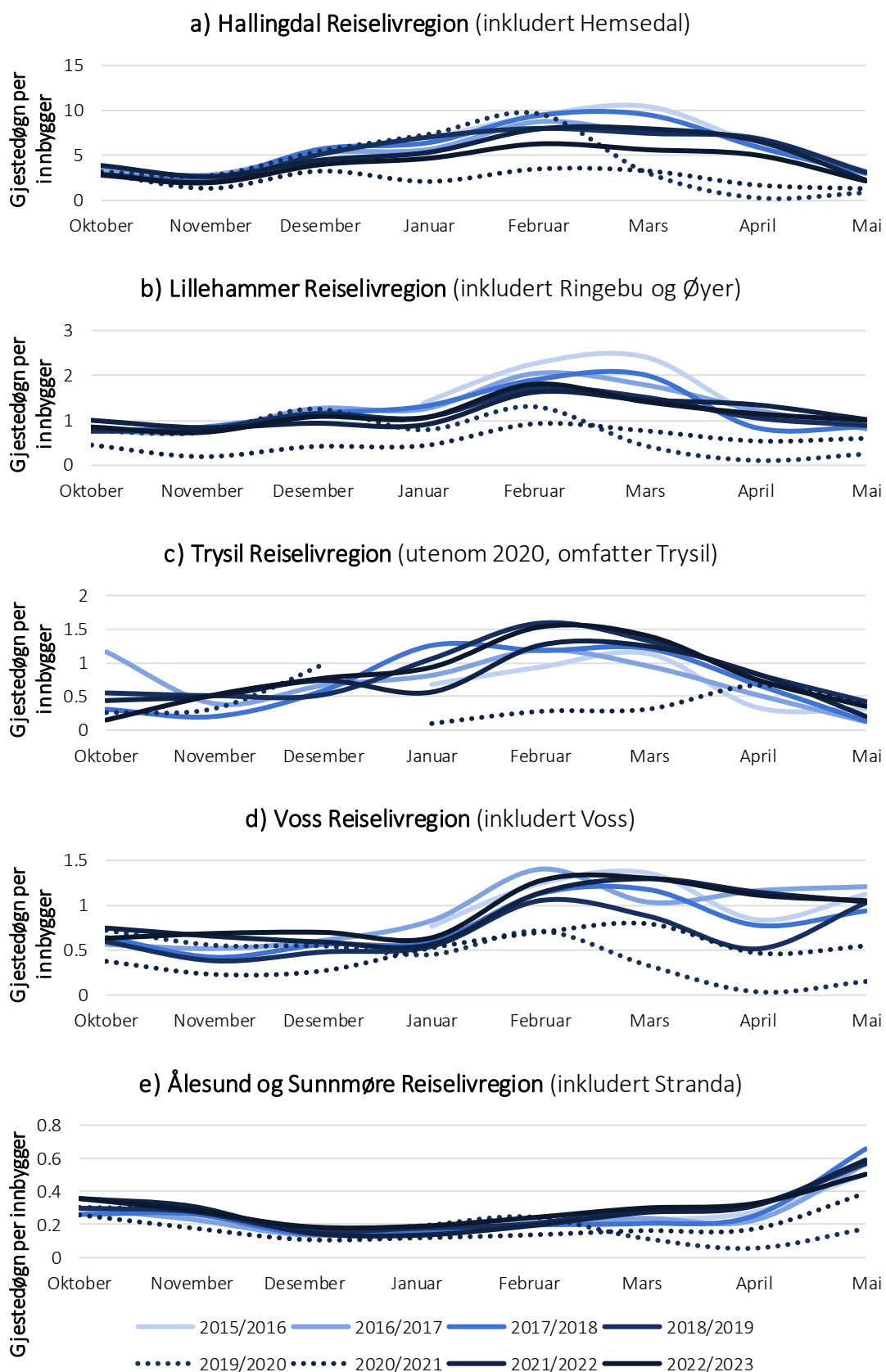
Figur 6.8 **Utvikling i kommersielle gjestedøgn per innbygger på månedsbasis over den utvidede vintersesongen i Oppdal kommune**

Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås reiselivsstatistikk

Åpenbart skyldes en del av de årlige variasjonene om påsken faller i mars, april eller begge deler. Like fullt har ikke besøkstallene etter corona-pandemien nådd tilbake til gamle høyder. Oppdals svake utvikling i kommersielle gjestedøgn er imidlertid ikke unik, men kan ses ved andre reiselivsregioner preget av skiturisme som Hallingdal og Lillehammer, jamfør Figur 6.9. Merk at særlig Ålesund og Sunnmørere regionen er vidt definert geografisk og preges av annen vinterturisme enn skiturismen. Vi referer til delappendiks B.1 for en oversikt over innholdet i de ulike reiselivsregionene.

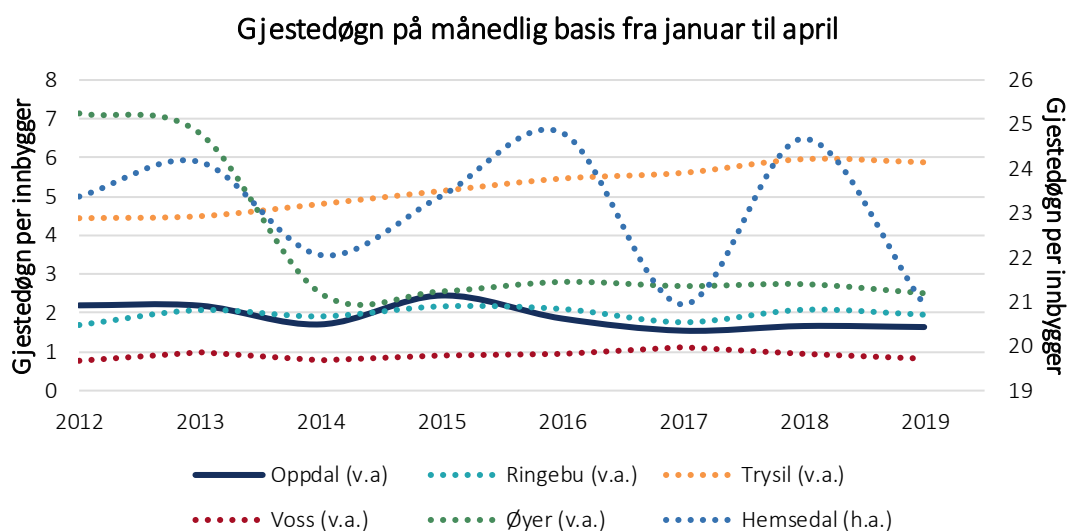
Figur 6.9: Utvikling i kommersielle gjestedøgn per innbygger over vintersesongen i sammenliknbare reiselivsdestinasjoner

Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås reiselivstatistikks reiselivsstatistikk

Statistikknett tilbyr gjestedøgnstatistikk for kjernen av vintersesongen fra januar til april, som en videreutvikling av Statistisk sentralbyrås tidligere offentlige tilgjengelige statistikker. Basert på denne har vi i Figur 6.10 fremstilt utviklingen i gjestedøgn i disse månedene for Oppdal og de av sammenlikningskommunene som var tilgjengelige i statistikken. Figuren viser relativt svak utvikling for Oppdal i antall gjestedøgn på kjernen av vintersesongen, siden Gjevillvassvegen ble brøytet i 2016. Dette kan tolkes som en svak indikasjon på at bortfall av en skiløype på Gjevillvassvegen har gitt inn nedgang i antall besøkende ved kommersiell overnatting. Utviklingen kan imidlertid også skyldes andre forhold. Vi ser at det relativt store svingninger i besøkstallene for sammenlikningskommunene og at 2015 var et relativt godt år for reiselivsbransjen i Oppdal. Enkelte av dem har også hatt en relativt svak utvikling siden 2015.

Figur 6.10 **Utvikling i kommersielle gjestedøgn per innbygger over kjernen av vintersesongen i Oppdal kommune og sammenliknbare reiselivsdestinasjoner**

Kilde: Vista Analyse basert på Statistikknetts bearbeidinger av Statistisk sentralbyrås reiselivstatistikk

6.3 Servering

I dette delkapittelet tar vi for oss serveringsbransjen i tilknytning til Gjevillvassdalen og i Oppdal ellers, samt hvordan næringsaktiviteten har blitt påvirket av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen.

6.3.1 Virkninger på servering i tilknytning til Gjevillvassdalen

To virksomheter står for serveringstilbud i tilknytningen til dalen. Den første er **Gjevilvasshytta** innerst i dalen. Den andre er **Trollheimsporten Kro og Camping** et stykke utenfor Osen, ikke langt fra Riksvei 70. Begge er også overnattingsvirksomheter og dermed omtalt i seksjon 6.2.1. Serveringstilbudene utgjør ikke den primære inntektskilden for virksomhetene, men de står like fullt for vesentlige biinntekter. I tillegg har Gjevilvasshytta Skiløypeforening en selvbetjeningsboks for Kvikk Lunsj-sjokolader med betaling på Vipps på Ormberget, et stykke innover i dalen.

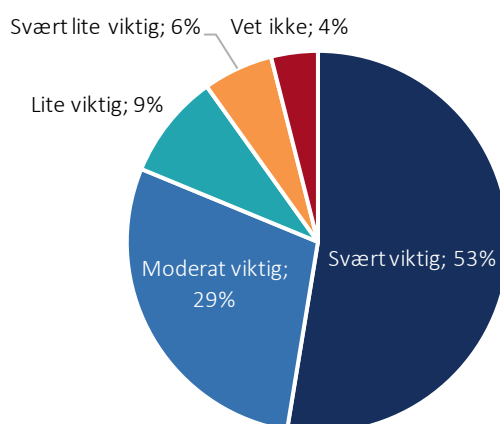
Gjevilvasshytta utgjør et yndet turmål for turgåere og har stått for et serveringstilbud for turgåerne. Flere respondenter gir uttrykk for at mangelen på organisert skiløype og serveringstilbud

ved Gjevilvasshytta har forringet Gjevilvassdalen som turmål. Det Norske Turistforening anslår at antall dagsbesøkende i vinterferien og påskeferien har blitt halvert i forhold til tidligere. Videre har omsetningen i helgene bortfalt helt, ettersom de ikke lenger fant markedsgrunnlag for å holde serveringstilbudet åpent. Informantene fra virksomheten understreker at tap i serveringsinntekter innebærer at man ikke lenger har råd til serveringshjelp. Videre trekker de fram at det særlig har vært en nedgang i antallet barnefamilier. Flere av våre øvrige respondenter uttrykker at mangelen på organisert skiløype i kommunal regi har ledet til at driften av turmålet har blitt mer uforutsigbar og tungvint. Samtaleintervjuene tyder på at Gjevilvasshytta vil fortsette å være et populært turmål, uavhengig av hvor en ny skiløype i kommunal regi starter. Likevel vil tilbudet ved hytta være avhengig av trafikkgrunnlaget og dermed hvor godt egnet en eventuell valgt trasé er. Virksomheten selv vurderer ikke veitilgang som spesielt vesentlig for sitt eget trafikkgrunnlag.

På vegne av Oppdal kommune har Easyfact (2018) undersøkt hvor viktig fritidsinnbyggerne i Oppdal vurderer at Gjevilvasshytta som turmål er for skiopplevelsen i Gjevilvassdalen. Resultatet er fremvist i Figur 6.11 under. Undersøkelsen viser at mer enn 80 prosent vurderer Gjevilvassdalen som moderat eller svært viktig for skiopplevelsen. Kun 15 prosent tillegger turmålet liten eller svært liten betydning.

Figur 6.11 Viktigheten av Gjevilvasshytta som turmål for skiopplevelsen i Gjevilvassdalen, ifølge medlemmer av Oppdal Hytteforening i 2018

Gjevilvasshyttas betydning for skiopplevelse i Gjevilvassdalen

Kilde: Easyfact (2018)

Informanter blant tilhengerne av brøytet vei tror Gjevilvasshytta ville hatt høyere serveringsinntekter på vinteren, dersom man både hadde hatt en brøytet vei og skiløype som var kjørt opp i kommunal regi. Informantene/ fra Gjevilvasshytta støtter ikke denne hypotesen. De hevder at det øvre terrengtraséen ville gjort hytta mindre tilgjengelige for barnefamilier og eldre, mens de øvrige terrengtraséene ville forringet mye av idyllen knyttet til skiløypa og dalen ellers.

Trollheimsporten Kro og Camping tilbyr serveringstjenester både til sine overnattingsgjester og sine dagsbesøkende. Om vinteren har mange tilreisende til Gjevilvassdalen benyttet serveringstilbudet før eller etter skituren. Informantene fra virksomheten beskriver en nedgang i deres samlede omsetning på anslagsvis 20 til 30 prosent som følge av at skiløypa på Gjevilvassvegen i kommunal regi forsvant. De informer om at nedgangen i serveringstilbudet har vært enda større og dermed har bidratt sterkt til den samlede reduksjonen. Blant annet har bedriftens afterski-

produkt forvitret, ifølge informantene. Omsetningen knyttet til virksomhetens serveringstilbud har mer eller mindre stått stille de senere årene, mens flere konkurrenter har videreutviklet sine produkter. Tidligere var bedriftens parkeringsplass på 30 biler som regel full på vinterens turdager, mens det på nåtidens turdager på vinteren står relativt få biler parkert der.

Respondentene fra Den Norske Turistforening fremhever at skiløypa på Gjevillvassvegen, til tross for sin popularitet, er ganske lang til å være en familieskiløype. De setter spørsmålsteget ved hvorvidt alternative traséer blir for krevende for barnefamilier og eldre, og hvorvidt en skiløype parallelt med en vei kan gi grunnlag for fortsatt serveringstilbud. Respondentene fra Trollheimsporten Kro og Camping tviler på at de nedre terrengløypene ville generert like mye trafikk for dem som skiløypa på vei. De er like fullt mest opptatt av at man finner en løsning på konflikten om skiløype i Gjevillvassdalen og at denne innbefatter et løypealternativ til Gjevillvasshytta fra Osen.

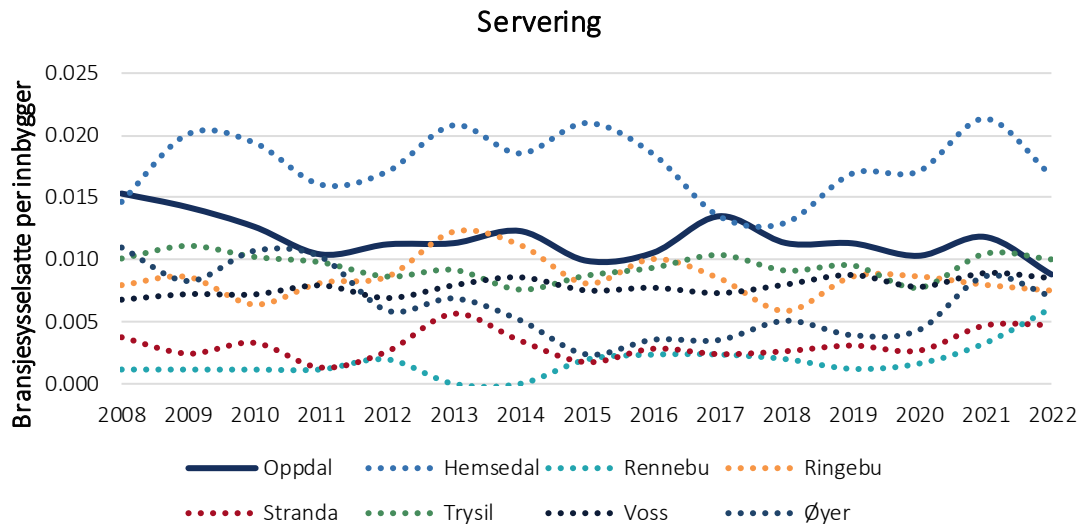
6.3.2 Virkninger på servering i Oppdal ellers

Når færre turgåere drar til Gjevillvassdalen for å gå på ski, er det mulig at de isteden oppsøker andre lokale turmål og legger igjen penger på serveringstilbudet der isteden. Vi referer til seksjon 5.3.2 og seksjon for 6.1.2 for gjennomgang av denne tematikken, sett fra henholdsvis våre informantere og fritidsinnbyggerne i Oppdal sine ståsteder. Flere informanter trekker fram Skarvatnet som et nærliggende, men ikke fullgodt, alternativ ved at det ikke anses som like idyllisk og ikke innbefatter et klart turmål. Grøtsetra Skianlegg og Skaret Camping omtales som alternative serveringstilbud ved Grøtsetra i begynnelsen av løypenettet ved Skarvatnet. Storlidalen innehar et alternativt løypenett med et serveringstilbud ved Bortistu Gjestegård som turmål, men dette er til gjengjeld relativt langt unna Gjevillvassdalen og Oppdal sentrum. Våre informanter opplyser om økt trafikk i begge disse alternative turområdene etter at skiløypa i kommunal regi i Gjevillvassdalen opphørte med ventelige positive impulser på den lokale serveringsomsetningen ved de alternative turområdene. Trondhjems Turistforening opplyser om at de ikke kan se at nedgangen i trafikken til Gjevillvasshytta har gitt økt trafikk ved andre turisthytter inkludert Rennebuhytta.

Servering utgjør en vesentlig del av de tilreisendes reiselivsforbruk. Dette gjelder særlig gjester ved kommersielle overnattingssteder, men også til en viss grad fritidsinnbyggere (se for eksempel Engebretsen og Iversen 2020 og Nasjonalparken Næringshage 2023). I prinsippet vil færre tilreisende i Oppdal derfor gå utover serveringsbransjen, måtte det være hytteturister, kommersielle overnattingsturister eller andre (herunder private utleiegjester, privat besøkende, overnattende i natur og egne kjøretøy gjennomreisende og dagsbesøkende). Samtidig er det vanskelig å identifisere. Som nevnt i delkapittel 6.3 kommer majoriteten av gjestene på sommeren, mens yrkes-turismen dominerer i vintersesongen. I tillegg benytter fastboende seg av det lokale serveringstilbudet.

I Figur 6.12 har vi illustrert utviklingen i sysselsetting i serveringsbransjene per innbygger i Oppdal og sammenlikningskommunene. Figuren viser at den sysselsettingen i serveringsbransjen i Oppdal økte fra 2015 til 2017, altså etter at brøytingen av Gjevillvassvegen tok til. Deretter har utviklingen vært forholdsvis svak. Samlet sett er Oppdal blant kommunene i analyseutvalget med svakest sysselsettingsutvikling innenfor serveringsbransjen fra 2015 til 2022 sett opp mot innbyggertallet, uten at kommunen utmerker seg spesielt. Mye av aktiviteten i serveringsbransjen skjer også til andre tider av året enn vintersesongen, skjønt en sterk vintersesong vil være viktig for å danne grunnlag for helårs- og sesongarbeidsplasser innenfor bransjen.

Figur 6.12 Utvikling i sysselsatte per innbygger innenfor servering i Oppdal og utvalgte sammenlikningskommuner fra 2008 til 2022

Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

6.4 Handelsnæringen

I dette delkapittelet tar vi for oss handelsnæringen i tilknytning til Gjevillvassdalen og i Oppdal ellers, samt hvordan næringsaktiviteten har blitt påvirket av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen.

6.4.1 Virkninger på handelsnæringen i tilknytning til Gjevillvassdalen

Utenfor Gjevillvassdalen og like ved Osen ligger området lokale nærbutikk, **Joker Festa**. Dagligvarebutikken bygde ut i 1999 for å imøtekomme den økende turisttrafikken til Gjevillvassdalen og omegn, hvilket ga et bedre dagligvaretilbud lokalt.

Plankontoret (2016) kartlegger hvordan brøytingen av Gjevillvassvegen har påvirket Joker Festa. Den gangen hadde butikken tre heltidsansatte og tre deltidsansatte. Før veien ble brøytet hadde Joker Festa hatt kontinuerlig årlig omsetningsøkning siden 1979, der omsetningsveksten lå på 6,45 prosent per kalender år i perioden 2011 til 2015. I samme periode i skisesongen før påske – definert som 1. januar til 15. mars – lå veksten på hele 8,43 prosent årlig. Omsetningsfallet fra året før lå på 6,00 prosent for perioden 1. januar til 15. mars 2016 og 6,18 prosent for påsken 2016, ifølge undersøkelsen. Plankontoret antar at nedgangen i påsken ble noe begrenset som følge av at Oppdal Hytteforening oppfordret sine medlemmer til å støtte Joker Festa.

Vårt samtaleintervju med Joker Festa bygger opp under Plankontorets informasjonsinnsamling om virksomheten. Butikken sysselsetter i dag rundt fire årsverk. I forbindelse med den første brøytingen av Gjevillvassvegen oppgir informanten fra butikken en nedgang i virksomhetens omsetning over tid på om lag en halv million. Dette tilsvarte omtrent 22 prosent av butikkens omsetning eller en halv til én stilling. Merk at det rapporterte omsetningsfallet for virksomheten over tid er større enn det umiddelbare fallet rapportert til Plankontoret (2016). Tapet er hovedsakelig relatert til reduksjon i dagsturisme, ifølge virksomheten selv. Siden har forretningen erfart

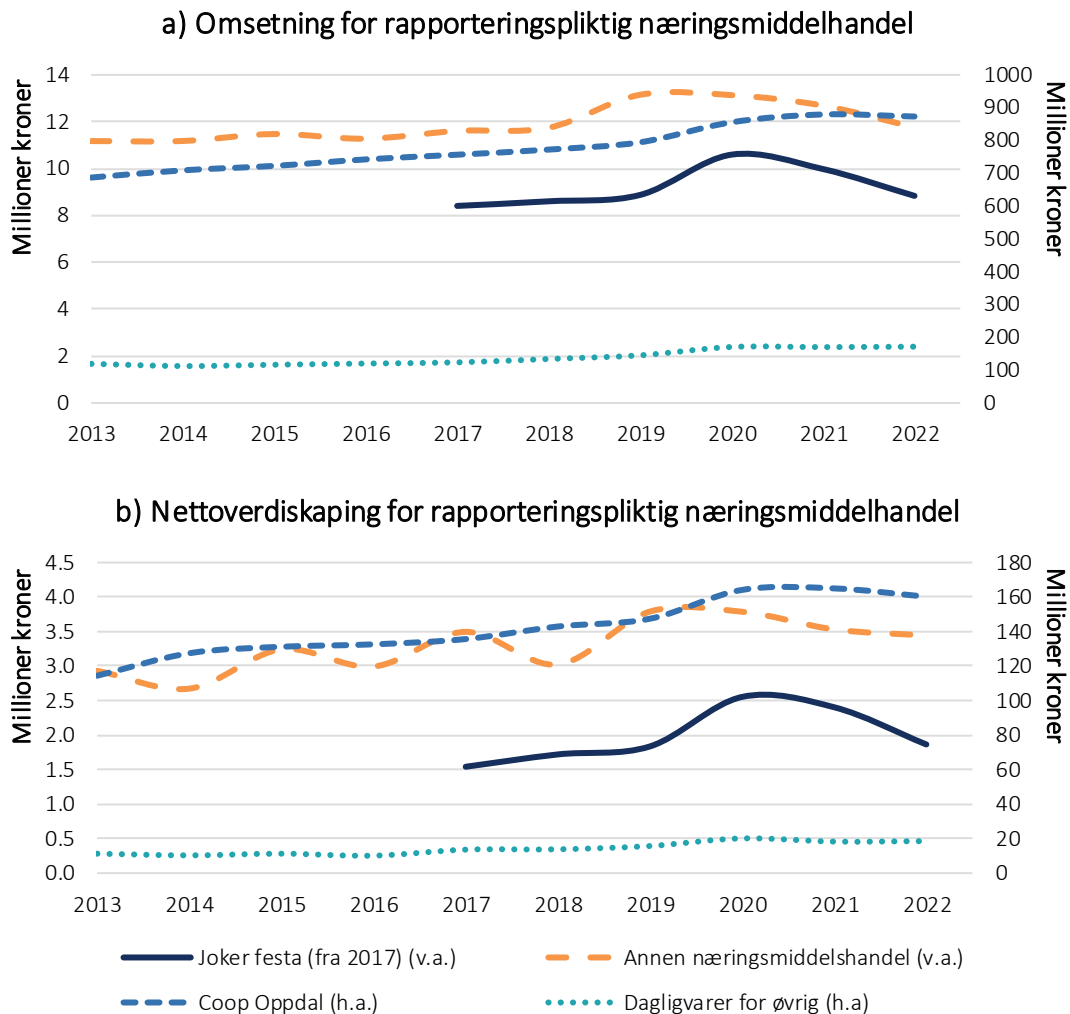
reduisert handel fra dagsturister, angivelig blant annet fordi turister som skal på ski på Skaret kjører gjennom sentrum isteden. Slike turgåerne handlet gjerne ikke så mye hver for seg, men pleide til gjengjeld å være mange. Videre benyttes hyttene i nærområdet mindre, ifølge informanten. Samtidig er det ifølge vår informant fra virksomheten en del sympatihandel i nabolaget, slik Plankontorets undersøkelse også indikerer. Like fullt holder tilhengerne av brøyting seg unna butikken. Våre informanter fra hytteforeningene i områdene rundt oppgir en liknende historie.

For at Joker Festa skal få tilbake dagsturismen mener informanten fra virksomheten at det er nødvendig å få på plass en skiløype med utgangspunkt i Osen. Dette trenger strengt tatt ikke bety skiløype på vei, skjønt informantene i praksis ser utfordringer med de nedre terrengløypene (se delkapittel 5.2 for mer om informantenes vurderinger av disse traséene). Virksomheten erfarer voldsomme konjunkturer med vesentlig høyere etterspørsel i ferieperiodene gjennom året enn ellers. Informanten fra Joker Festa mener at butikken tåler dagens aktivitetsnivå, men at det kan bli vanskelig på en «regnværsdag». Vedkommende ser for seg å fortsette driften til sin egen pensjonistalder, men at et løft i aktivitetsnivået vil kunne være viktig for videreføringen av driften. Videre opplyser hen om at butikken har tilpasset butikken med et annerledes og snevrere sortiment.

Basert på Foretaksregisteret i Brønnøysund kan vi følge Joker Festas utvikling fra 2017, hvilket vi har gjort for omsetning og nettoverdiskaping i Figur 6.13 a) og b). Dessverre var regnskapstall for Joker Festa i tidligere år ikke tilgjengelig i disse dataene. I figurene sammenliknes Joker Festas utviklingen med utviklingen til den store dagligvarehandelen i Oppdal sentrum – **Coop Oppdal** – samt utviklingen i andre dagligvarehandel og øvrig næringsmiddelhandel i kommunen. Coop Oppdal innbefatter også virksomheter andres steder i Oppdal og i Oppdals nabokommuner, samt andre former for varehandel enn dagligvarer. Merk igjen at ikke-rapporteringspliktige foretak og virksomheter innad i foretak som er registrert i andre kommuner ikke er med i sammenlikningen.

Figurene viser at Joker Festa fikk et oppsving i både omsetning og nettoverdiskaping i forhold til resten av kommunen i det første corona-året 2020 med en etterfølgende nedtur. Annen næringsmiddelhandel enn dagligvarer og Joker Festa svinger litt mer enn Coop Oppdal og dagligvarer for øvrig, men dreier seg også om mindre aktivitet. Alt i alt sier utviklingen for Coop Festa siden 2017 og resten av næringsmiddelhandelen i Oppdal lite om innvirkningen av at den organiserte skiløypa på Gjevillvassvegen i kommunal regi forsvant sesongen 2015/2016.

Figur 6.13 Utvikling i a) omsetning (øverst) og b) nettoverdiskaping (nederst) i rapporteringspliktige foretak innenfor næringsmiddelhandel i Gjevillvassdalen og Oppdal ellers fra 2013 til 2022

Kilde: Vista Analyse basert på Foretaksregisteret i Brønnøysund og Proff Forvalt

6.4.2 Virkninger på handelsnæringen i Oppdal ellers

Som reiselivsdestinasjon har Oppdal en relativt stor handelsnæring (se for eksempel Enger, Iversen og Holmen 2013 og Iversen og Engebretsen 2020). Ivaretagelse av reiselivet er derfor viktig for næringer med henvisning til delappendiks A.3 for videre diskusjon.

Våre informanter med kjennskap til handelsaktiviteten i Oppdal oppgir at reiselivsaktiviteten knyttet til Gjevillvassdalen også er viktig for handelsnæringen i Oppdal sentrum, blant annet [Domus Oppdal](#) og [Aunasenteret](#). Impulsene tilskrives særlig butikkhandel av dagligvarer og annen næringsmiddelhandel. Også butikkhandel med klær, sko sportsutstyr og andre forbruksvarer tillegges betydning, så vel som byggevarehandelen.

Informantene for handelsstanden i Oppdal fremhever at manglende skiløype i Gjevillvassdalen har hatt flere negative virkninger på handelsnæringen i Oppdal sentrum. For det første hevder informantene at striden om skiløype i Gjevillvassdalen har hatt negative innvirkninger på antall

tilreisende til Oppdal, både i og utenfor Gjevillvassdalen. De argumenterer for at reduksjoner i antall gjestedøgn i og like utenfor Gjevillvassdalen bidratt til å redusere handelsaktiviteten i sentrum. Informantene begrunner reduksjonen med at den mest populære familieløypa i Oppdal er borte og at konflikten har gått utover imaget til kommunen som reisemål.

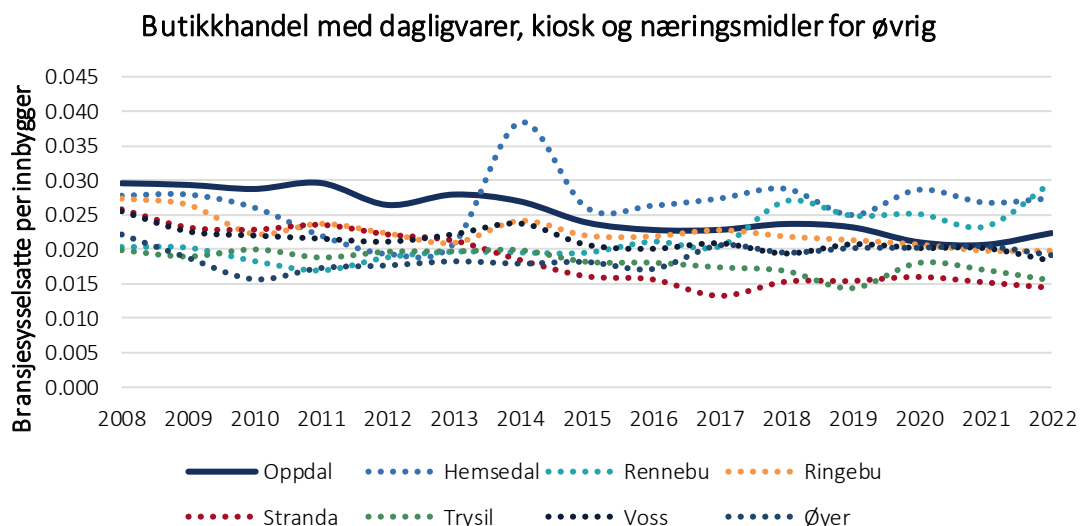
Flere forbruksundersøkelser dokumenterer at handel utgjør en vesentlig del av døgnforbruket til både hytteturister og gjester ved kommersielle overnattingssteder (se for eksempel Engebretsen og Iversen 2020 og Nasjonalparken Næringshage 2023). Dermed kan også færre gjestedøgn ventes å medføre mindre turistrelatert etterspørsel rettet mot handelsstanden.

For det andre gir både handelsstanden og representanter for hytteforeningene uttrykk for at flere hytteturister med tilhørighet til Gjevillvassdalen unngår å handle i Oppdal sentrum på grunn av konflikten. Isteden foretar mange handelen før de ankommer kommunen, ifølge disse informantene.

Når det gjelder handelsaktiviteten andre steder i Oppdal enn Gjevillvassdalen og Oppdal sentrum, tillegges ikke konflikten Gjevillvassdalen noe videre betydning av våre informanter. Dette gjelder effekter for handelsnæringen andre steder i Oppdal av både en eventuell handelsboikott og forflyttinger av turgåere på ski. Enkelte informanter fremmer påstander for og imot lokal handelsforflytting i tilknytning til alternative lokale turmål. Det nevnes også at byggevarerhandelen kan rammes noe bredere enn områdene der turistene normalt ferdes.

Det er imidlertid ikke gitt at en beskjedne til moderat hendelse for handelsstanden, som bortfallet av en organisert skiløype i Gjevillvassdalen, vil være synlig i næringsstatistikken. Ettersom dagligvarer og annet forbruk på næringsmidler normalt utgjør en relativt stor andel av turistenes handelsforbruk (se for eksempel Engebretsen og Iversen 2020 og Nasjonalparken Næringshage 2023), begynner vi med å ta for oss denne kategorien. I Figur 6.14 viser vi utviklingen fra 2008 til 2022 i sysselsatte per innbygger innenfor butikkhandel med dagligvarer, kiosk og næringsmiddel for øvrig, hvilket også omfatter bensinstasjoner.

Figur 6.14 Utvikling i sysselsatte per innbygger innen butikkhandel med dagligvarer, kiosk og næringsmiddel for øvrig i Oppdal og utvalgte sammenlikningskommuner fra 2008 til 2022

Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

Vi ser av figuren at bransjen har hatt en nedgående trend i Oppdal siden 2011, altså flere år før brøytingen av Gjevillvassvegen tok til. Utover at utviklingen har vært vedvarende svak etter brøytingen er det ikke noen klare tegn til at skiløypa har hatt noen omfattende innvirkning på butikkhandelen av næringsmidler i kommunen. Utviklingen har også vært svak i en del av sammenlikningskommunene, deriblant Stranda og Ringeby.

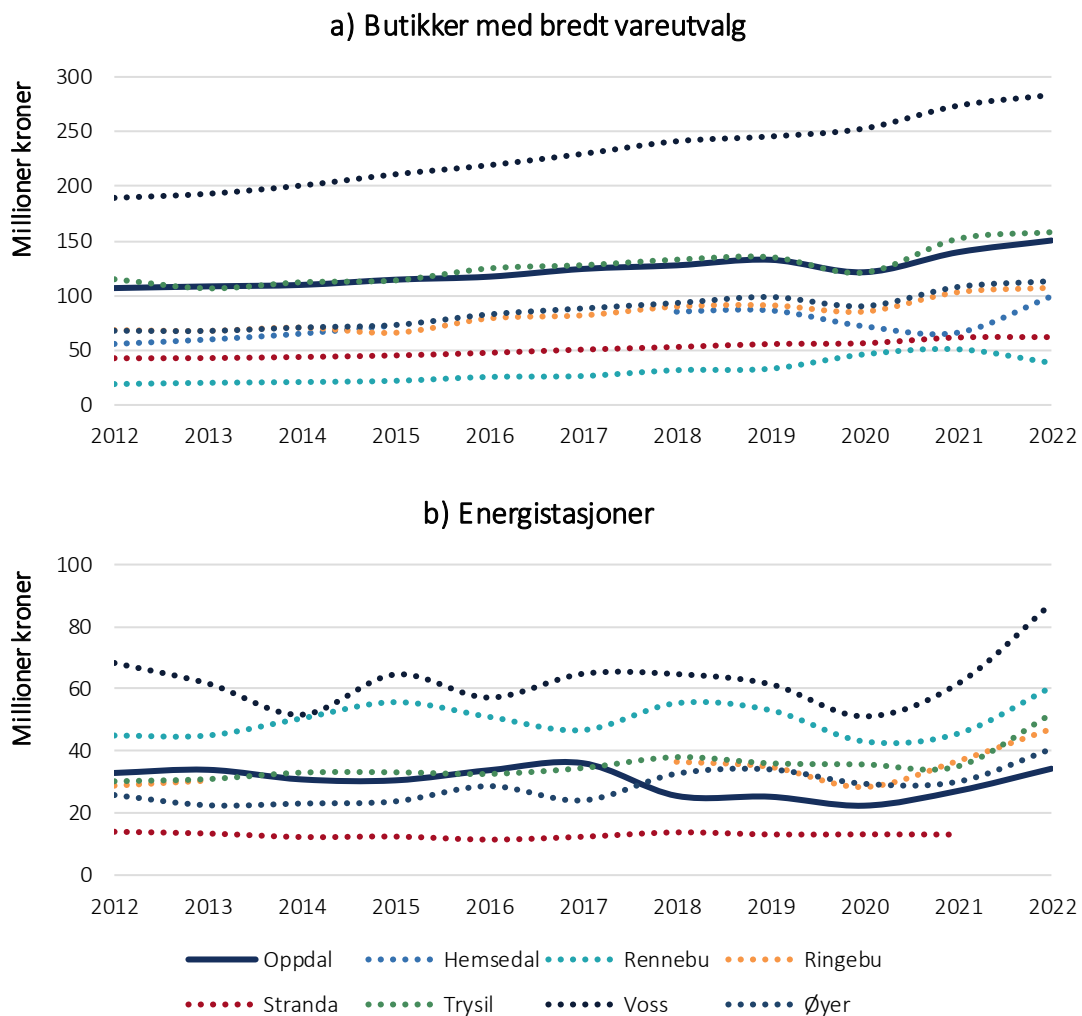
Coop Oppdal opplyser at kjernen av sommersesongen er viktigst av turistperiodene for handelsstanden på grunn av mye trafikk, samt helgene like før og etter sommeren. Når det gjelder vintersesongen er påsken og vinterferien særlig viktig, men også jule- og nyttårsdagene og helgene.

Ettersom mye av turismen skjer i løpet av sommersesongen, og de fastboende er relativt viktige for omsetningen i skuldersesongene, ønsker vi å isolere kjernen av vintersesongen i perioden januar til april. I tillegg kan det argumenteres for at omsetning vil være et noe mer presist mål på aktivitetsfallet, siden eventuell nedgang i omsetning ikke nødvendigvis leder til redusert sysselsetting.

Følgelig har vi i Figur 6.15 belyst omsetningen i kjernen av vintersesongen i Oppdal og sammenlikningskommunene over tid for handelsegmentene butikker med bredt vareutvalg og energistasjoner. Den førstnevnte kategorien omhandler dagligvarer og kiosker, men også butikkhandel med bredt vareutvalg utenom næringsmidler. Den sistnevnte kategorien omfatter bensinstasjoner og ladestasjoner. Merk at på grunn av ulik dataoppløsning avviker bransjekategoriene her en del fra hva vi har brukt ellers i vår kvantitative analyse (se delappendiks B.2 for operative statistiske definisjoner).

Figur 6.15 a) gir ikke grunnlag for å si at butikker med bredt vareutvalg i Oppdal har hatt et fall i omsetning samlet sett fra kjernevintersesongen 2015 til kjernevintersesongen 2016, sammenliknet med bransjen til andre vinterdestinasjoner. For energistasjoner har det vært en nedgang i omsetningen fra 2017 til 2018, men dette kan være relatert til andre forhold enn organiseringen av skiløypa i Gjevillvassdalen.

Figur 6.15 Utvikling i omsetning innen a) butikker med bredt vareutvalg (øverst) og b) energistasjoner (nederst) i Oppdal og utvalgte sammenlikningskommuner i perioden januar til april fra 2008 til 2022

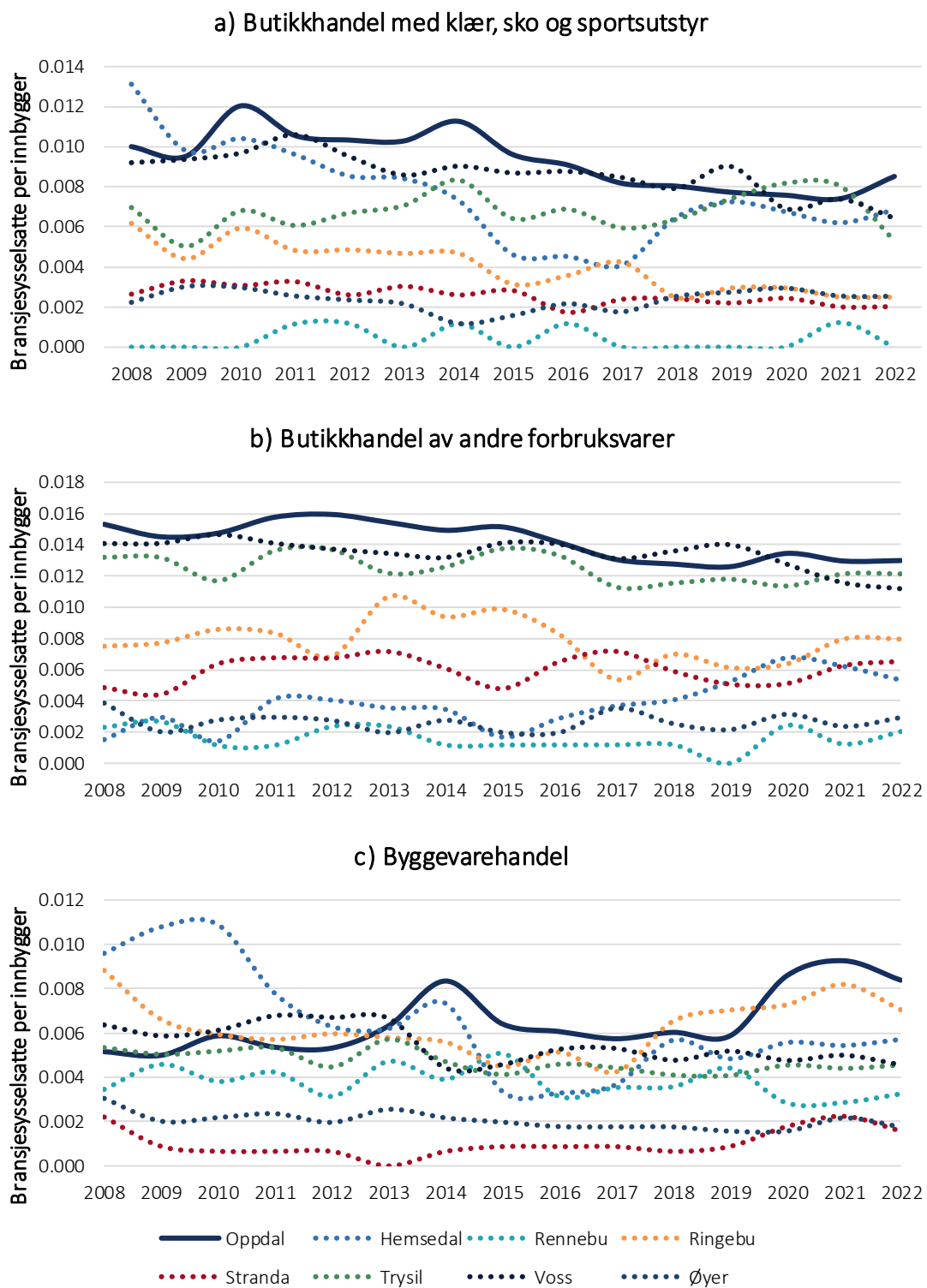
Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

I Figur 6.16 viser vi relativ utvikling for sysselsettingen i andre deler av den stedsbudne detaljhandel i Oppdal og sammenlikningskommunene, der vi for byggevarehandelen også har inkludert engros- og agenturhandel. Både for butikkhandel med klær, sko og sportsutstyr har Oppdal hatt en relativt svak utvikling i årene etter at skiløypa i Gjevollvassdalen i kommunal regi forsvant, men i begge tilfeller startet nedgangen allerede i 2015. Her utgjør for eksempel er [Intersport Oppdal](#), lokalisert på Domus Oppdal, en vesentlig aktør innenfor handel av sportsdyr. For butikkhandelen av andre forbruksvarer begynte nedgangen imidlertid i 2016, men fallet er relativt moderat. Det er ikke gitt at bortfallet av skiløypa har bidratt vesentlig til denne utviklingen, selv om det kan ha spilt en rolle.

Samlet sett har butikkhandelen i Oppdal hatt en relativt svak utvikling i senere år, uten at det har vært en drastisk nedgang. Vi kan imidlertid ikke påvise at opphøret av den kommunale skiløypa i Gjevollvassdalen har spilt en stor rolle i den næringens aggregerte utvikling.

Figur 6.17

Utvikling i sysselsatte per innbygger innen a) butikkhandel med klær, sko og sportsutstyr (øverst) b) handel av andre forbruksvarer (i midten) og c) byggevarehandel (nederst) i Oppdal og utvalgte sammenlikningskommuner fra 2008 til 2022

Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

6.5 Eiendomstjenester, bygg og anlegg

I dette delkapittelet tar vi for oss eiendomstjenester, bygg og anlegg i tilknytning til Gjevillvassdalen og i Oppdal ellers, samt hvordan næringsaktiviteten har blitt påvirket av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen.

6.5.1 Virkninger på eiendomstjenester, bygg og anlegg i tilknytning til Gjevillvassdalen

Bygg-, anlegg- og eiendomstjenester er annen næringsgren med en del faktiske og mulige aktiviteter i Gjevillvassdalen. For det første dreier det seg om eiendomstjenester rettet mot fritidsboligene og de lokales eiendommer innover dalen. For det andre handler det om bygg- og anleggstjenester rettet mot den eksisterende bygningsmassen. Lokale grunneiere foretar både mindre oppdrag forbundet med eiendomsdrift og håndverkstjenester på vegne av hytteeierne. For det tredje dreier det seg om bygging av nye fritidsboliger og eiendomsutvikling. For det fjerde handler det om omsetning av fritidsboliger og andre eiendommer innover dalen. Betydningen av og ambisjonene ved de to siste punktene er omstridt, men fører uansett med seg en del aktivitet. De er også tett knyttet til konflikten om brøyting av eller skiløype på Gjevillvassvegen.

I tillegg kommer drifts- og vedlikeholdstjenester knyttet til Gjevillvassvegen og dalen for øvrig. Grunneierne langs veien er organisert i nonprofitt-organisasjonen [Gjevillvassveien Samvirkeforetak](#), som både selv og gjennom underleverandører utfører vedlikeholdstjenester knyttet til veien. Samvirkeforetaket består både av tilhengere og motstandere av brøytet vei, der de sistnevnte er i flertall, ifølge våre informanter. I tillegg kommer [Gjevillvassdalen Brøytelag](#), som står for brøytingen av veien på oppdrag for medlemmer av brøytelaget og andre kunder i dalen. Mens Gjevillvassdalen Samvirkeforetak som sagt både organiserer tilhengere av brøyting av vei og skiløype på vei, består Gjevillvassdalen Brøytelags medlemsmasse av tilhengere av brøytet vei. Flere av de lokale grunneierne som ønsker skiløype på vei er derimot medlem av [Gjevillvassdalen Grunneierforening](#) – samlet rundt 70 stykker. Denne foreningen tar sikte på å ivareta verdien av Gjevillvassdalens natur- og kulturlandskap og landbruksressurser for fremtiden.

Gjevillvassdalen er for det meste en dal med grunneiere som har fått båndlagt arealene sine av kommunens arealplan (Plankontoret 2019), samt landskapsvern i indre deler av dalen (forskrift FOR-1987-12-11-1066 ved Miljøverndepartementet 1987, FOR-2018-01-36 ved Miljødirektoratet 2018). Dette begrenser mulighetene for regulering av hyttetomter. Lokale grunneiere kan oppleve ytterligere båndlegging når de heller ikke får bruke veien om vinteren. Samtidig har privat eiendom, herunder utmark og innmark som ikke lenger er i bruk for landbruket, en begrenset verdi utover verdien knyttet til kulturarv, bruk for fritidsformål og bidraget til kommunens økonomiske felleskap ved å støtte opp under reiselivsaktiviteten.

Blant tilhengerne av skiløype på vei er det en utbredt oppfatning at potensialet for å bygge, utbedre og selge hytter og hyttetomter er en viktig motivasjon for mange av de som ønsker brøytet vei. Flere av dem vedgår imidlertid at dette er spekulasjoner fra deres side og vanskelig å belegge empirisk. Noen av tilhengerne av skiløype på vei tror også at hytte- og eiendomssalg har spilt en viktig rolle for den historiske tilslutningen til brøytet vei, men at andre argumenter som prinsippet om tilgang til egne eiendommer spiller en viktigere rolle i dag. Det påpekes videre at flere av nåværende og tidligere grunneierne i Gjevillvassdalen eier eller har solgt eiendommer andre steder i Oppdal.

Flere av våre informanter fremhever at det som oppfattes som urettferdige tomtereguleringer 30 til 60 år tilbake i tid angivelig har vært en viktig bidragsyter til konflikten. Historisk fikk noen grunneiere lov til å bygge ut og tjene seg rik, ifølge disse informantene, mens flere av naboene ikke fikk lov. Eiendommene var ofte delt opp i tynne traséer, hvilket angivelig forsterket opplevelsen av urettferdighet når utbyggingstillatelsene varierte. Det påpekes at tilhengerskaren av brøytet vei økte vesentlig etter at reguleringsplanene for prosjektet knyttet til Solgrenda Hyttefelt ble vedtatt i 2017 (se Oppdal kommune 2016b og 2017, og Plankontoret 2017 for reguleringen). I arealdelen av Oppdals kommuneplan for 2019 til 2030 ble to innspill om utbygging i Gjevillvassdalen avvist (Plankontoret 2019).

Av våre informanter blant tilhengere av brøytet vei avviser flertallet kategorisk at utvikling og salg av fritidseiendommer ligger bak deres motivasjon for brøyting av veien. De fremhever tilgangen til og råderett over eiendommene sine som hovedargumenter for at de ønsker brøytet vei. En respondent blant tilhengerne av brøytet vei har en jobb som krever mye tilstedeværelse på sommerhalvåret. Vedkommende betrakter derfor det som vesentlig å ha tilgang til eiendommene sine i dalen om vinteren, for å kunne følge dem opp. I tillegg trekker denne informantgruppen fram næringsinteresser som en viktig motivasjon for å ønske brøytet vei, særlig i tilknytning til reiseliv og landbruk.

Eiendomsmeglerne blant våre informanter opplyser om at både tilgang til vei og skiløype bidrar til hyttenes verdier. Hvorvidt veien brøytes eller ikke, påvirker åpenbart tilgangen til vei for hyttene og de øvrige eiendommene innover i dalen. Meglerne fremhever imidlertid at Gjevillvassdalen med unntak av Solgrenda hyttegrend er et område dominert av tradisjonelle hytter, som typisk tiltrekker seg kjøpere som vil ha en naturtro stil og er glade i langrenn. Dersom veien blir brøytet permanent, kunne eventuelt kjøpere som er mer opptatt av moderne standarder og vei-tilgang tiltrekkes. Uansett er det et godt stykke til alpinbakken sammenlignet med andre hytteområder i Oppdal.

Detaljreguleringsplanen for Solgrenda Hyttegrend, et stykke fra Resskryset i retning Grøtsetra, ble godkjent januar 2017. I planen ble forbud mot brøyting ikke regulert inn, hvilket innebærer at veien i utgangspunktet kan brøytes (Oppdal kommune 2016b og 2017, og Plankontoret 2017). I forbindelse med utbyggingen ble det bygd en helårsvei og brannhydranter, som i sin tid ble begrunnet i behovet for beredskapsvei til brannvesenet. Ifølge informanten for utbyggingsprosjektet fikk vedkommende ikke solgt en tomt, da hen bare hadde scooter-transport å tilby. Da veien ble bygd, ble derimot alle tomtene revet bort.

Foretakene knyttet til utviklingsprosjektet ved Solgrenda inkluderer O. Kvam AS, Grønhøa AS, Solgrenda AS og Svorkundavien. O. Kvam AS driver med oppføring av bygninger inkludert muring og snekring, mens Grønhøa AS sitt virkeområde er utvikling og salg av eiendom. Videre driver Solgrenda AS med utvikling og drift av fritidsboliger for utleie, samt utvikling og drift av vei og vann- og avløpsanlegg med rensing av kloakk. Svorkundaveien er et ikke-rapporteringspliktig eiendomsutviklingsselskap tilknyttet veien med samme navn. Infrastrukturutviklingen forventes også å kunne gi inntekter etter at hytteutbyggingen i området er ferdigstilt, ifølge informanten fra disse foretakene. Innehaveren har investert 4 til 6 millioner kroner i kloakk til vei. Påkoblingskostnaden ligger på rundt kroner 11 000 per hytte i året. Grundfos kommer innom og tar service på anlegget fire til fem ganger i året. Eiendomsinnehavere ved Ræset samarbeider også om uttak, rensing og distribusjon av vann gjennom **Ræset Vasslag Samvirkeforetak**, men foretaket er ikke rapporteringspliktig. Foretakene knyttet til Solgrenda og Ræset Vasslag Samvirkeforetak har til felles at

de i motsetning til de overnevnte virksomhetene primært betjener lokale grunneiere og fritidsinnbyggere med tilhørighet i dalen.

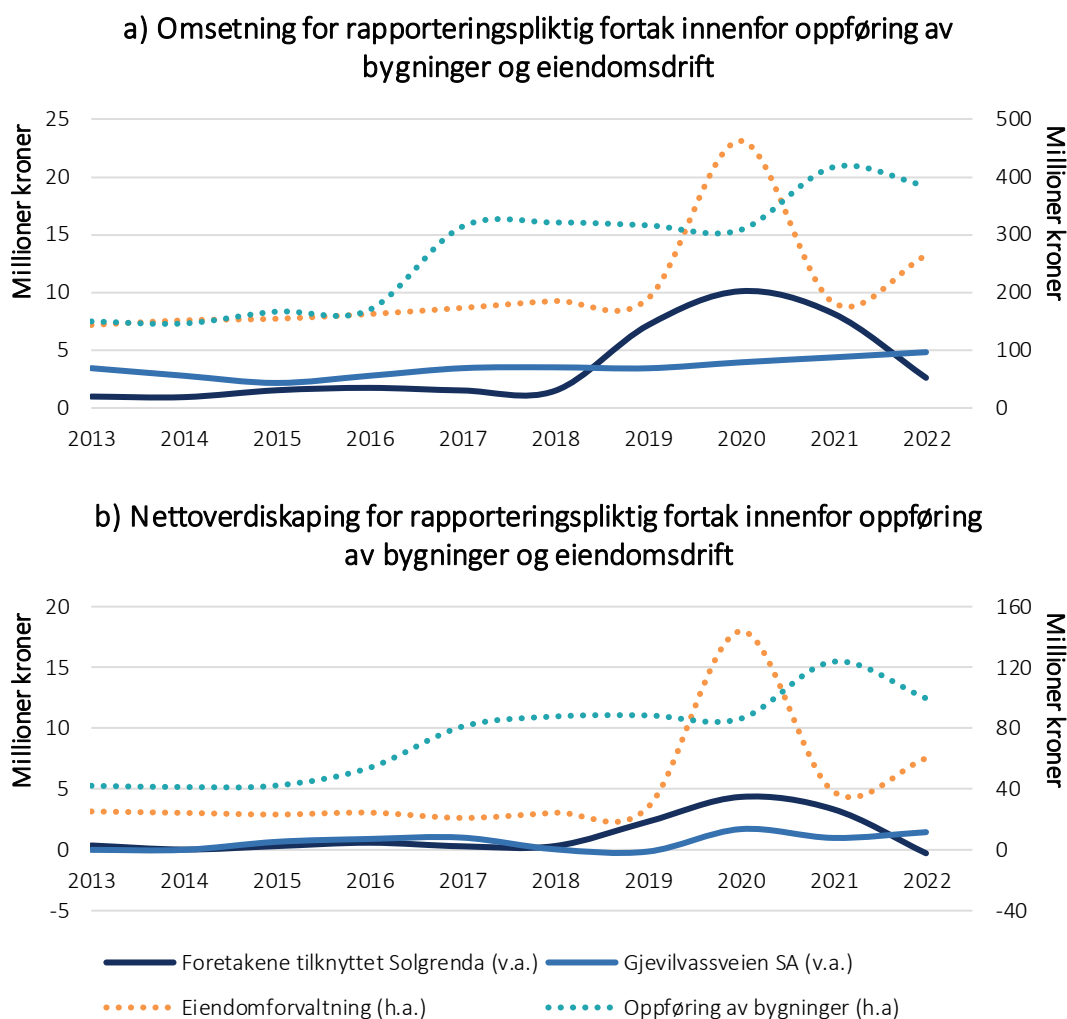
Våre informanter fra eiendomsmeglerbransjen opplyser ellers om at det er solgt en god del tomter i områdene Hornlia, Festa, Osen og Løkkjætra i de senere år, men ikke så mye lengre innover dalen. Det er riktignok en del regulerte hyttetomter ytterst i dalen mellom Resskrysset og Osen, og i Solgrenda. Blant annet er Nystøsætra foran Resskrysset solgt ut og et kloakkanlegg er utbedret for denne eiendommen. Dessuten er det regulert for enkelte nye hytter like ved Bakksætra.

Noen av tilhengerne av brøytet vei vurderer at naturen i dalen fortsatt forblir mer eller mindre uberørt uavhengig av om veien brøytes eller ikke. Andre av dem vurderer at dalen uansett ikke lenger er uberørt, ettersom Gjelvassvatnet ble oppdemmet på begynnelsen av 1970-tallet, og hytter og veinettet er utbygd. En del av våre informanter tilhengerne av skiløype på vei hevder tilsvarende at en del av deres meningsmotstandere har vært misfornøyde med Statsforvalterens vedtak om vern. Enkelte av grunneiere som ønsker brøyting av vei frustrerer seg også over forsøpling fra dagsturister. Tilhengerne av skiløype på vei argumenterer derimot for at eventuell forsøpling blir enklere å håndtere om skiløypa går på veien.

Hvorvidt området har en attraktiv skiløype eller ikke, påvirker ikke bare hytteprisene i Gjevillvassdalen, men også utenfor dalen, særlig rundt Festa og Hornlia utenfor Osen. Til sammen ligger 1 500 til 1 800 hytter i dette influensområdet, ifølge meglerne. De anslår at mangelen på en organisert skiløype i kommunal regi har en negativ innvirkning på verdiene på hyttene som mister direkte tilgang på skiløyper i intervallet 200 000 til kroner 400 000. Dette tilsvarer rundt 5 til 10 prosent av hyttenes verdi. Uten at vår informasjonsinnsamling gir grunnlag for en nøyaktig verdsetting av verdiforringelsen kan vi like fullt fastslå at det dreier seg om relativt store beløp. Hvis for eksempel 1 650 hytter blir gjenstand for en verdinedgang på kroner 50 000, tilsvarer det 75 000 000 kroner.

Av Gjevillvassdalens foretak innenfor bygg-, anlegg- og eiendomstjenester er Gjevillvassveien Samvirkeforetak og tre av foretakene knyttet til Solgrenda rapporteringspliktige til Foretaksregisteret i Brønnøysund. Deres utvikling omsetning og nettoverdiskaping er gjengitt i Figur 6.18 under med sammenlikninger opp mot øvrig næringsliv innenfor eiendomsforvaltning og oppføring av bygninger i Oppdal.

Figur 6.18 Utvikling i a) omsetning (øverst) og b) nettoverdiskaping (nederst) i rapporteringspliktige foretak innenfor næringsmiddelhandel i Gjevillvassdalen og Oppdal ellers fra 2013 til 2022

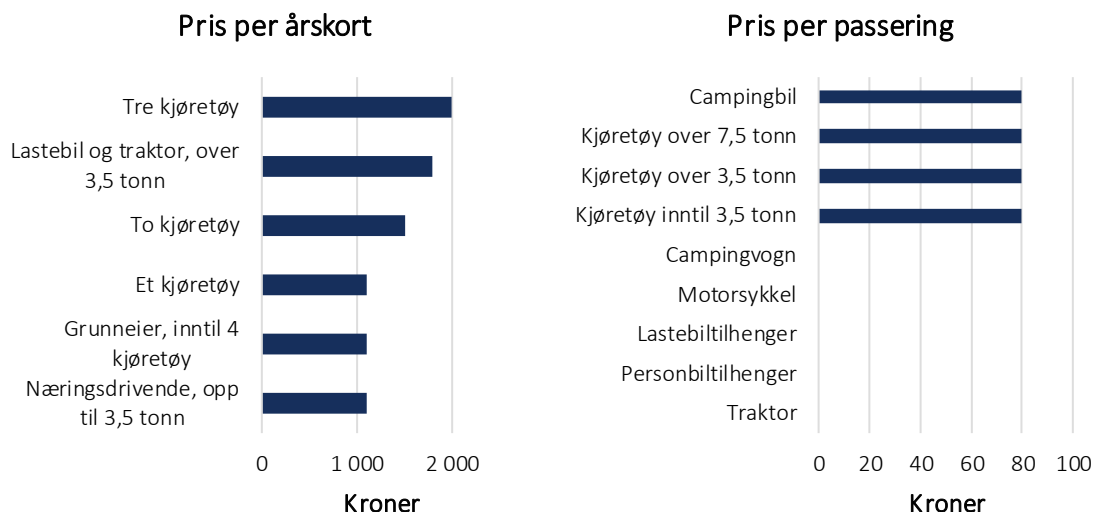

Kilde: Vista Analyse basert på Foretaksregisteret i Brønnøysund og Proff Forvalt

Figuren viser at Gjevillvassveien hadde en jevn vekst i omsetning (målt i løpende priser) siden 2015 med unntak av 2018. Nettoverdiskapingen (som ekskluderer forbruk av varer og tjenester) har svingt noe mer år fra år, men ligger også på et høyere nivå (målt i løpende priser) enn i 2015. Den økonomiske omsetningen knyttet til Solgrenda fant særlig sted i perioden 2018 til 2021. Det er godt synlig at foretakene tilknyttet Solgrenda har hatt høy omsetning og nettoverdiskaping i senere år. Som for eiendomsforvaltningen i Oppdal for øvrig var 2020 et godt år for både veilaget og foretakene knyttet til Solgrenda samlet. Alt i alt utmerker foretakene seg i Solgrenda i vår utredning ved at de både befinner seg i Gjevillvassdalen og har hatt en god økonomisk utvikling etter at brøytingen av Gjevillvassdalen startet. Dette henger åpenbart sammen med utviklingen av Solgrenda Hyttefelt.

Gjevillvassveien Samvirkeforetak tar bompenger, både gjennom årskort avhengig av kjøretøy og per passering for de som ikke har årskort. Satsene veilaget operer med er oppgitt i Figur 6.19. Da veien første gang ble brøytet vinterseongen 2015/2016, falt Sameiets bompenginntekter med 60 000 kroner (Norges Høyesterett 2018).

Figur 6.19 Bomprising i Gjevillvassdalen i form av a) pris per årskort (til venstre) og b) priser per passering (til høyre)

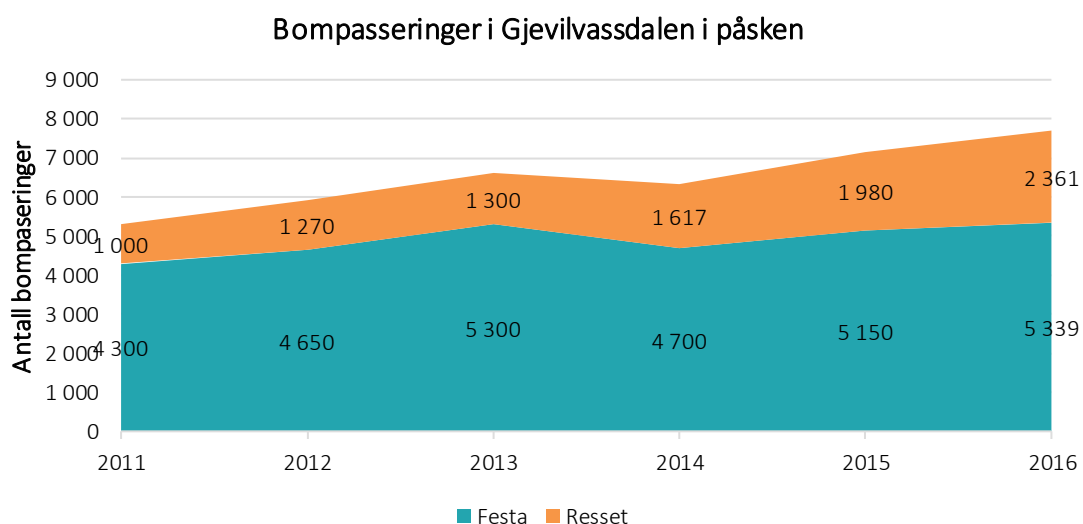
Kilde: YouPark (2024)

Sivertsvik (2021) peker på det han vurderer til å være svakheter og mulige konfliktkimer i veilagets vedtekter. Disse inkluderer spørsmål om hvorfor reglene ikke omfatter hytteeierne, lengden på brøytesesongen, og hva som ligger i kostnadsfordelingen til de som ønsker brøytet vei.

Enkelte informanter påpeker at veilaget strengt tatt ikke har lov til å kreve bompenger med referanse til Vegloven. Disse informantene argumenterer samtidig for at færre dagsturister og hytte-urister påvirker økonomien i veilaget negativt, gitt at man har veiprising.

Bompasseringer utgjør en indikator på trafikken inn til Gjevillvassdalen. Passeringene vil inkludere hytteturister, lokale grunneiere, overnattingsgjester og dagsturister. I Figur 6.20 har vi illustrert antall passeringer ved Festa og Risset i påskedagene fra palmelørdag til 2. påskedag fra 2011 til 2016, hentet fra analyser fra Plankontoret (2016) til Oppdal og omkringliggende kommuner.

Figur 6.20 Bompasseringer i tilknytning til Gjevillvassdalen fra palmelørdag til 2. påskedag

Kilde: Plankontoret (2016)

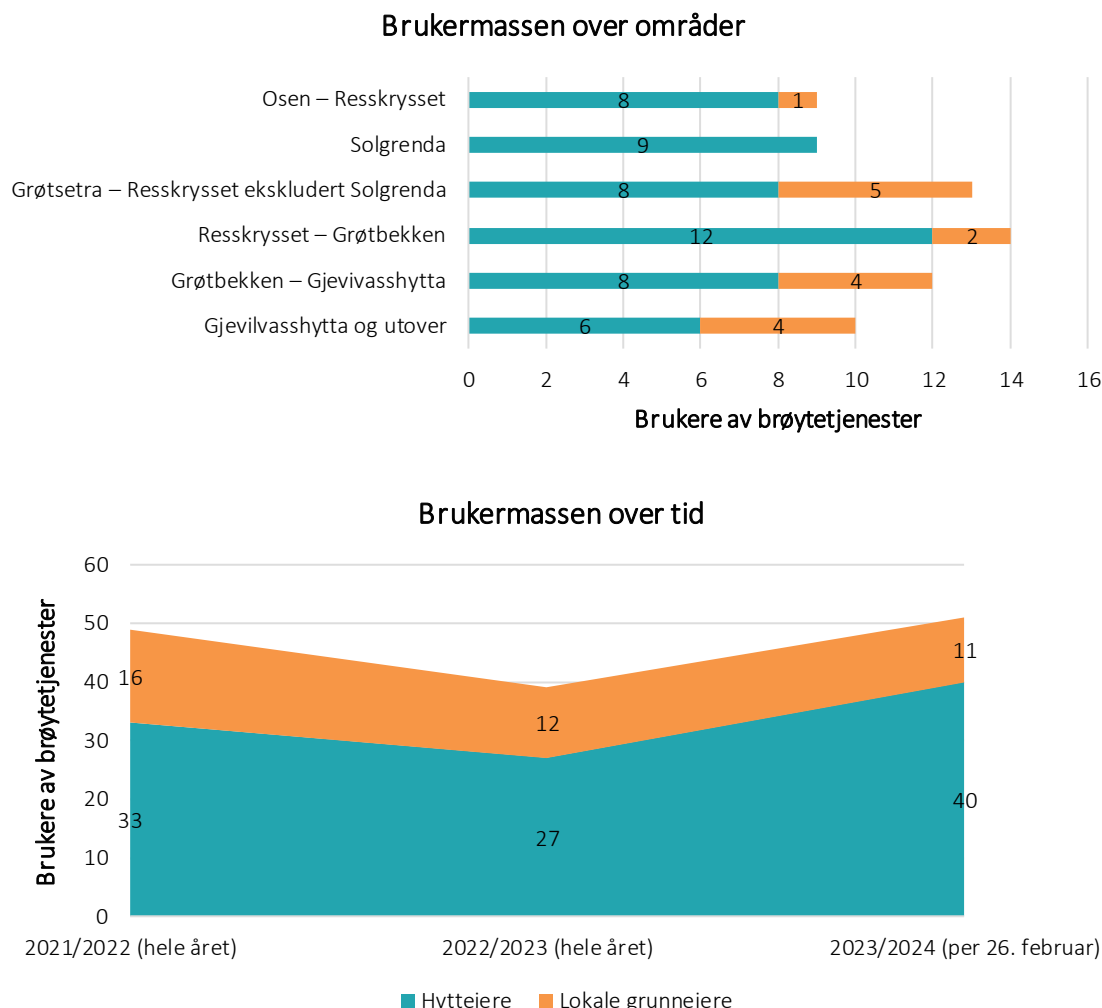
Figuren viser en jevn økning i passeringer i begge passeringspunktene, men vesentlig større vekst ved Risset enn Festa. Plankontoret (2016) begrunner trafikkøkningen ved Festa med en jevn økning i hytter i Gjevillvassdalen før Osen gjennom perioden. Det er ikke tegn til et fall i antall passeringer fra påsken 2015 til påsken 2016, da brøytingen begynte. Det kan være at mange lokale ønsket å sjekke forholdene i dalen ved den første påsken med brøyting. Videre kan brøytet vei ha bidratt til at tilhengerne av brøytet vei og en del andre lokale passerer bommene oftere. Like fullt støtter ikke økningen opp under historien om mindre trafikk generert av hytteturister og dagsturister, uten at det nødvendigvis er noen motsetning der. Dessverre har vi ikke tilgang til data etter 2016 for å kunne undersøke dette nærmere ved å ta for oss den videre utviklingen.

Gjevillvassdalen Brøytelag organiserer grunneiere som ønsker brøyting av Gjevillvassvegen. Dette er primært for å forenkle hverdagen deres gjennom vinteren, ifølge brøytelaget (Gjevillvassdalen Brøytelag 2024). Informantene fra brøytelaget opplyser om at foreningen i første rekke baserer seg på egne maskiner, skjønt at de leier inn større traktorer og ekstra maskinell ved behov. De opplyser videre at de tar vel 400 kroner timer uten ordinær lønn eller administrasjon.

Brøytingen foregår etter selvkostprinsippet, der grunneiere og hytteeiere er invitert til å delta i kostnadsfordelingen etter selvkostprinsippet. (Merk at dette prinsippet innebærer at hver enkeltes innbetaling dekker direkte og indirekte kostnader forbundet med tjenesten de mottar). Brøytingen varer fra første store snøfall etter 1. desember til 2. påskedag. Satsene brøytelaget tar for brøyting og strøing av hovedveien og avstikkere for vinteren 2023/2024 er fastsatt til kroner 4 000 fra grunneiere med utleie, kroner 2 000 for grunneiere uten leie og kroner 3 800 for hytteeiere (Gjevillvassdalen Brøytelag 2024). Brøytelaget tar i tillegg ekstra betalt for brøyting knyttet til de enkelte hyttenes adgang.

Gjevillvassdalen Brøytelag har de siste tre årene hatt mellom 40 og 50 brukere. Dette kommer fram av dokumentasjon oversendt av brøytelaget (Gjevillvassdalen Brøytelag 2023), som gjengitt i Figur 6.21 a) og b). Hytteeiernes andel av brukermassen har ligget i sjiktet 65 til 75 prosent, der lokale grunneiere har stått for resten. Merk at tallene for 2023/2024 kun er per 26. februar og dermed vil ligge noe høyere ved sesongslutt, men allerede ligger høyere enn tidligere sesonger. Selve brøytelaget består kun av lokale grunneiere. Brøytelaget opplyser at de hadde 19 medlemmer ved etablering. Siden har medlemsmassen variert litt fra år til år i takt med hvilke veibehov de potensielle medlemmene har hatt hver vinter, ifølge laget.

Figur 6.21 Medlemsmassen i Gjevillvassdalen Brøytelag a) samlet i perioden 2021/2022 til 2023/2024 inntil 9. januar 2024 over områder (øverst) og b) over år (nederst)

Kilde: Gjevillvassdalen Brøytelag (2024)

I et skriv rettet mot denne utredningen argumenterer Gjevillvassdalen Brøytelag (2024) for at brøytingen av vei sørger for at snøen tørker bedre opp mot våren, at veien blir mindre utsatt for skader, og man får mulighet til tidlig utbedring av frosne stikkrenner og andre skader om vinteren. Ifølge brøytelaget har befaringer sammen med veilaget og andre som har varslet brøyting ikke avdekket skader etter brøytingen. I skrevet gir brøytelaget også uttrykk for at de vet om en del hytteeiere som på grunn av konflikten avventer å bestille brøyting til kommunen har konkludert eller veilaget har tatt over vinterdriften. Tilsvarende opplyser flere av våre informanter, som ønsker skiløype på vei, at de selv eller folk de kjenner kvier seg for å støtte brøytingen gjennom bestilling av brøytetjenester eller ikke ønsker å bidra til praksisen på prinsipielt grunnlag.

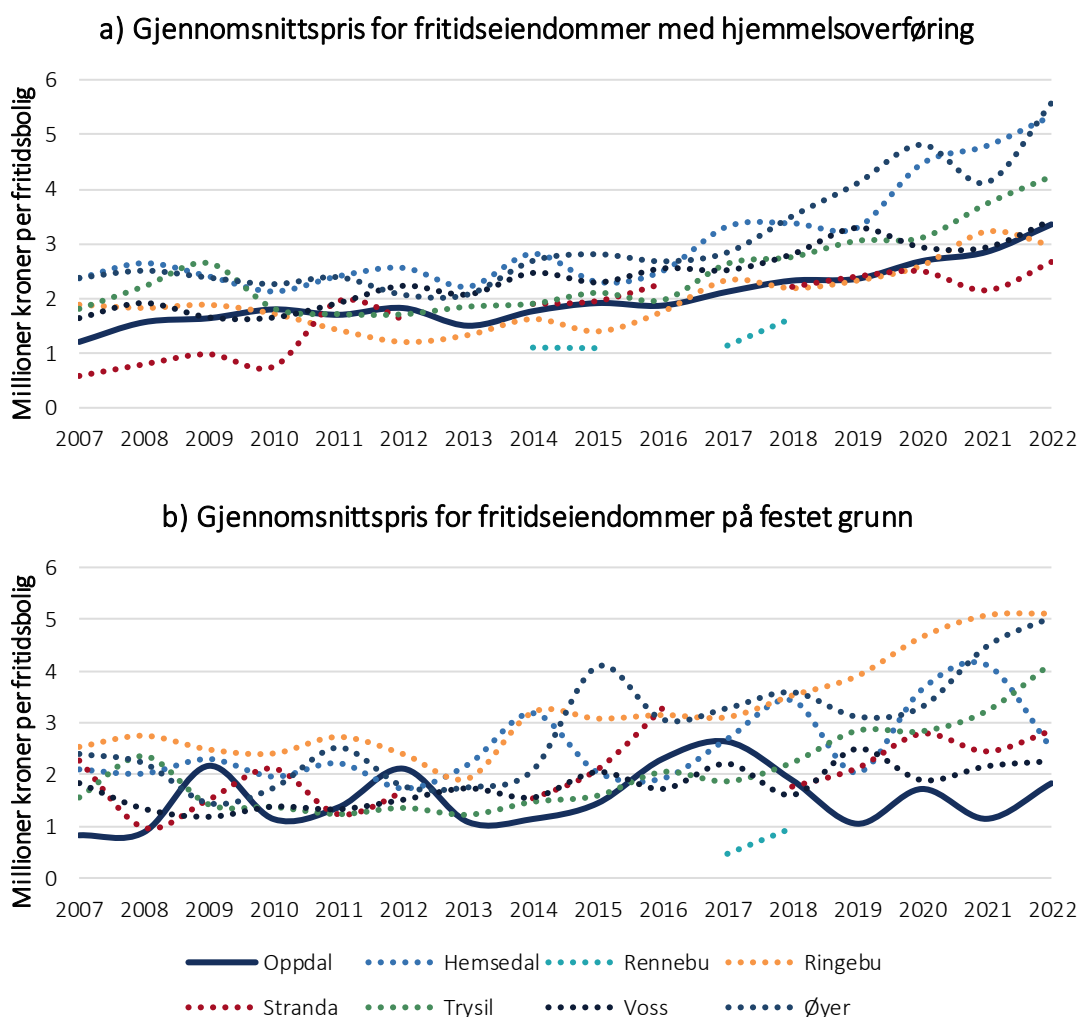
Enkelte av tilhengerne av skiløype på vei i Gjevillvassdalen hevder at brøytelaget ikke brøyter i dårlig vær, hvilket informanter blant tilhengerne av brøytet vei tilbakeviser. Flere av tilhengerne av skiløype på vei uttrykker også misnøye med at høye brøytekanter gjør deres eiendommer mindre tilgjengelige. Motstanderne av brøytet vei hevder også at Gjevillvassdalen Brøytelag teller tilhengerskaren sin raust og dobbelt. Informantene fra brøytelaget hevder tvert imot at deres meningsmotstandere overdriver oppslutningen om skiløype på vei, både når det kommer til den lokale grunneierforeningen og dalens hytteforening.

6.5.2 Virkninger på eiendomstjenester, bygg og anlegg i Oppdal ellers

Våre informanter fra eiendomsmeglerbransjen ved **Aktiv Eiendomsmegling** og **Eiendomsmegler 1** opplyser at de inntil brøytingen av Gjevillvassvegen benyttet skiløypa i Gjevillvassdalen flittig i sine hytteprosjekter. De mener at mangel på organisert skiløype og konflikten har virket svakt negativt på hyttenes verdi i Oppdal for øvrig. Like fullt ønsker de ikke å overdrive effekten og understreker at den kan være vanskelig å fastslå.

I Figur 6.22 ser vi utviklingen i gjennomsnittsprisen på fritidsboliger med hjemmelsoverføringer og på festet grunn, der den første kategorien står for mer enn 95 prosent av omsetningene i Oppdal over tid. For fritidseiendommer med hjemmelsoverføring falt gjennomsnittsprisen i Oppdal et lite hakk fra 2015 til 2016, uten at denne nedgangen skiller seg ut spesielt. Samlet sett var prisveksten for disse fritidseiendommene i Oppdal litt svakere i perioden 2015 til 2022 enn i de fleste sammenlikningskommunene, men utviklingen fremstår ikke som oppsiktsvekkende svak. For fritidseiendommene på festet grunn svinger prisene langt mer uten noen klare mønstre, hvilket må ses i sammenheng med at denne kategorien er relativt liten.

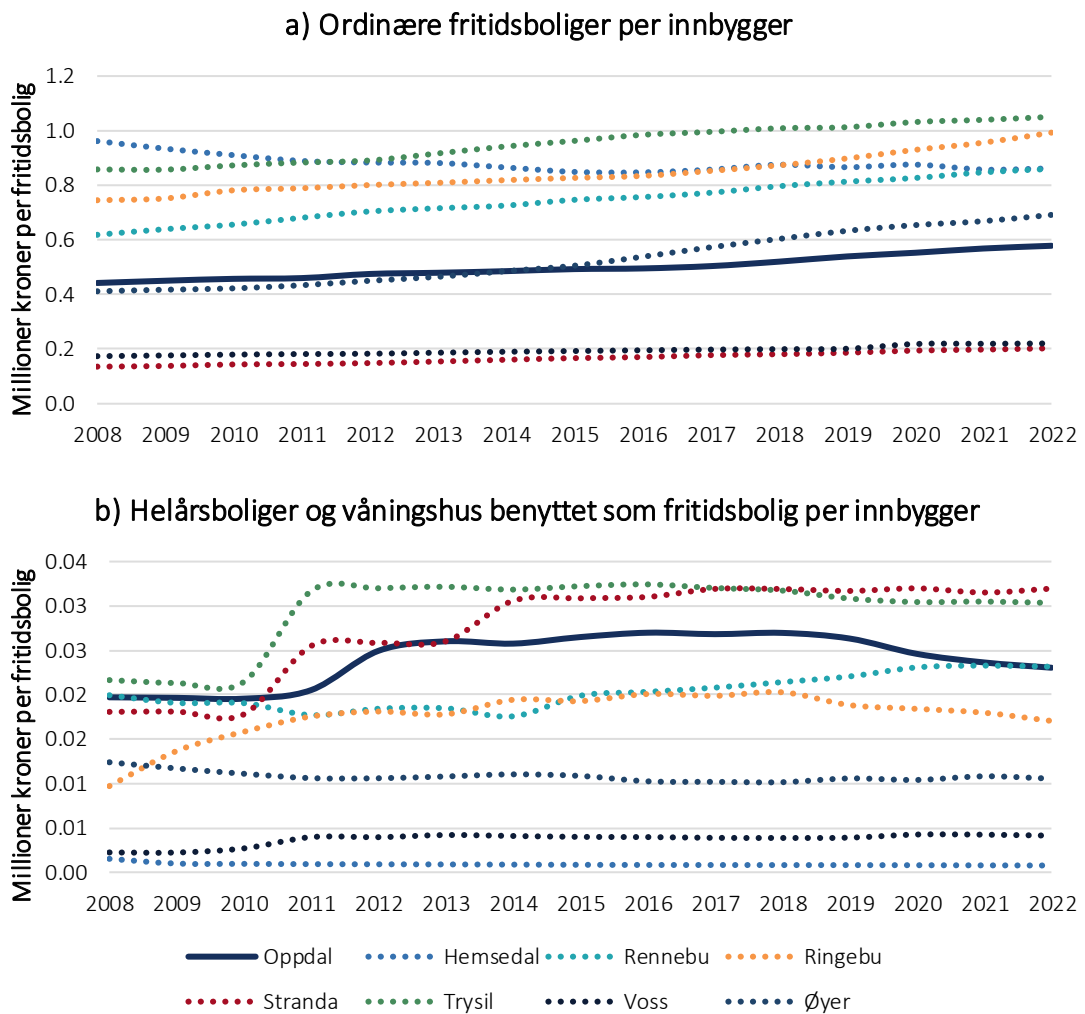
Figur 6.22 **Utvikling i gjennomsnittlig pris for a) hytter med hjemmelsoverføring og b) hytter på festet grunn**

Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

I Figur 6.23 viser vi utviklingen i antall ordinære fritidsboliger per innbygger i form av ordinære fritidsboliger i form av hytter og hytteteiligheter, samt helårsboliger og våningshus benyttet som fritidsboliger. Merk at den første gruppen er rundt femten ganger større enn den sistnevnte. Det er ingen tegn til at opphøret av en organisert skiløype i kommunal regi har virket inn på antall fritidsboliger i Oppdal.

Figur 6.23 **Utvikling i antall fritidsboliger per innbygger i form av a) ordinære fritidsboliger og b) helårsboliger og våningshus benyttet som fritidsboliger**

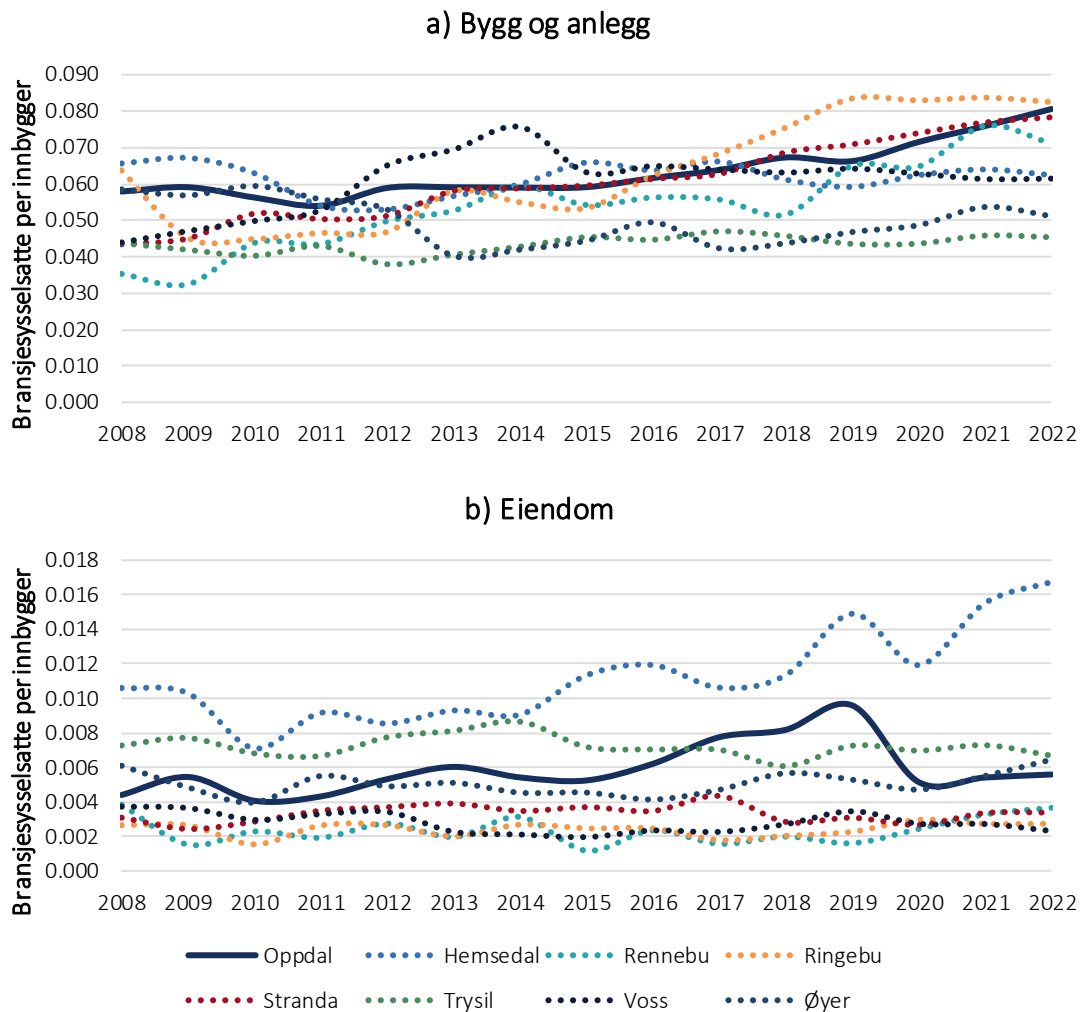
Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

Mindre bruk av fritidsboligene i Gjevillvassdalen på grunn av bortfallet av skiløypa i kommunal regi kan redusere etterspørselen av bygg- og anleggstjenester fra dalen. Samtidig innebærer skiløype på vei at mye av bygge- og anleggsaktiviteten må foregå på sommerhalvåret. Aktiviteten innenfor bygg og anlegg avhenger dessuten av utviklingen av hyttetomter og hyttebyggingen i dalen. Selv om valget av skiløype i Gjevillvassdalen i prinsippet ikke skulle ha betydning for tillatelsene, kan det i praksis indirekte ha påvirket omsetningspotensialet og utbyggingspresset lokalt.

Både bygg- og anleggsnæringen og eiendomsnæringen i Oppdal har hatt en relativt jevn utvikling i sine sysselsettingsgrader lokalt i årene rundt 2016, tilsynelatende uten noe vesentlig påvirkning av at skiløypa i Gjevillvassdalen forsvant. Dette framgår av Figur 6.24. Sysselsettingsandelen til bygg- og anleggsnæringen har vokst jevnt og trutt mellom 2015 og 2022, utenom et lite fall fra

2018 til 2019. Sysselsettingsandelen til eiendomsnæringen hadde en stabil vekst fram til corona-pandemien inntraff i 2020 og har siden ligget på et lavere nivå enn tidligere.

Figur 6.24 Utvikling i sysselsatte per innbygger innen a) bygg og anlegg (øverst) og b) omsetning og utleie av eiendom (nederst) i Oppdal og utvalgte sammenlikningskommuner fra 2008 til 2022

Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

6.6 Andre næringer

I dette delkapittelet tar vi for oss annet næringsliv i tilknytning til Gjevillvassdalen og i Oppdal ellers, samt hvordan næringsaktiviteten har blitt påvirket av bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen. Andre bransjer og næringer med noe relevans inkluderer persontransport, opplevelsesbransjen, kommunale tjenester, frisør- og velværetjenester, og elektrisitetsproduksjon med mer.

6.6.1 Virkninger på andre næringer i tilknytning til Gjevillvassdalen

Annen næringsaktivitet i Gjevillvassdalen enn landbruk og den vi hittil har gjennomgått inkluderer tilbringertjenester, opplevelsesnæringen og utleie av festlokaler. I tillegg eksisterer det tidligfase planer om småskalakraftproduksjon, et godt stykke inn i dalen.

Tilbringertjenester, og da spesielt leiekjøring med scootere, utgjør en viss biinntekt for personer med tilknytning til Gjevillvassdalen. Per 2023 har Oppdal kommune registrert ti leiekjørere med tilknytning til dalen. De viktigste periodene for oppdrag er påsken, vinterferien, jul- og nyttårsferien og vinterhelger. Leiekjøringen er ikke lov etter 20. april, selv om det som oftest er skisport et stykke ut i mai. Det er også forbud mot å kjøre på enkelte helligdager.

Etter at brøytingen av Gjevillvassvegen begynte har imidlertid aktiviteten falt vesentlig. Våre respondenter forteller om en nedgang i antall leiekjørere på femti prosent, fra 6 til 7 aktive scooterkjørere tidligere til tre nå. Leiekjøringen utgjør mindre enn fem prosent av en årslønn. Leiekjørerne som er tilhengere av skiløype på vei, forteller om et ytterligere fall i oppdragsmengden for de som driver med leiekjøring på 40 til 50 prosent. De argumenterer for at den nye praksisen med scooterkjøringen nede ved Gjevilvatnet kan være problematisk på grunn av at isen er dekket av overflatevann, utrygg eller fraværende. Videre mener de at kjøring i terrenget tærer på scooterne deres med tilhørende slitasjekostnader, i motsetning til kjøring i midtdelen av skisporet på veien, ment for skøyting.

Leiekjørerne som er tilhenger av brøytet vei argumenterer for at det ikke er noe problem med egne scooter-løyper og at ankomsten fra Grøtsetra er god. De opplyser om at deres oppdragsmengde ikke har blitt redusert betydelig etter at brøytingen påbegynte og ser ikke noen problemer med scooterstilasje, men har samtidig få oppdrag i dalen. Denne grupperingen punkterer også at mange har fått bedre tilgang til eiendommene sine. Begge leirene av leiekjørere nevner utfordringer med tillatelser til å kjøre over eiendommene til enkelte grunneiere, som motsetter seg kjøring over sin tomt. Videre oppfatter de at konflikten om skiløypa i dalen har bidratt til denne motviljen.

Fra et samfunnsøkonomisk ståsted er det ikke nødvendigvis et problem i seg selv at leiekjørernes tjenester blir overflødig på grunn av brøytet vei. Dersom brukerne av transporttjenestene får ivaretatt sine transportbehov på en god måte, scooterne slites mindre, og leiekjørerne har andre fornuftige formål å bruke tiden sin i næringsøyemed eller privat, kan de involverte i prinsippet komme bedre ut når det gjelder den lokale transporttjenesteytingen. Endringen i leiekjøringen som følge av brøytingen av Gjevillvassvegen kan imidlertid medføre samfunnsøkonomiske kostnader i tilfeller, der tjenestekvaliteten forringes, scooterne blir utsatt for slitasje, og leiekjørerne mister en viktig biinntekt uten fullgode alternative inntektskilder.

Utover tilbringertjenester, næringsaktivitetene gjennomgått tidligere i kapittelet og landbruk er det ikke noen vesentlige næringsaktiviteter i dalen. Mobil bredbåndsdekning gjør det mulig for lokale grunneiere og hytteeiere å ha hjemmekontor i dalen i den grad hver enkeltes jobb tillater det. Brøytingen av vei har imidlertid ikke noen vesentlig betydning for slikt arbeid.

Opplevelsesbransjen og friluftsjansene i Gjevillvassdalen er representert i [Bakksætra, Gjevillvassdalen Skiløypeforening](#) og [Gjevilvassosen Naust- og Båtforening](#), i tillegg DNT-hyttene [Gjevillvasshytta](#) og [Vassendsetra](#), som tidligere er beskrevet. [Gjevilvassosen Naust- og Båtforening](#) er riktignok ikke aktiv om vinteren. Gjevillvasshytta har tidligere avholdt arrangementer som kan knyttes til opplevelsesbransjen. Plankontoret (2016) finner at Gjevillvasshytta ikke lenger

gjennomfører flere av arrangementene som tidligere ble avholdt ved turisthytta, deriblant måneskinnsturer og tredagers årlig vinterturer med ungdomsskoleelever.

Bakksætra er en slags kulturattraksjon i seg selv. Bakksætras historie går tilbake til vikingtida, da gården «Øya» lå på området. Øya Gård ble imidlertid liggende brakk fra svartedauden til rundt år 1600. Dagens overnattingssteder og øvrig bygg består av gamle tømmerhus, som er samlet fra nærområdet og til dels satt opp på gamle hustufter. Driften med melkekyr ble avviklet sommeren 2002, men området har fortsatt beitedyr. I tillegg til overnattingssteder leier Bakksætra i dag ut fem tradisjonsrike selskapslokaler med sitteplass til rundt 140, 60, 50, 40 og 20 personer. Området omfatter et badehus, en gapahuk, en salong og en sjømannskirke, så vel som diverse andre bygninger med historiske konsepter. Bakksætra innbefatter også flere museumsbygninger med historisk næringsvirksomhet, en skiferutstilling, et historisk kraftverk og en utstilling med gamle veterankjøretøy og utstyr til skogbruk. I tillegg er det satt opp et naust ved en lokal badedam med gamle båter og fiskeutstyr (Bakk og Bakk 2024). Informanten fra Bakksætra opplyser at brøytingen av veien har virket negativt inn på utleie av selskapslokaler på vinterhalvåret ved at forutsetningene for å leie ut hytter har blitt svekket.

Gjevilvassdalen Skiløypeforening ble stiftet januar 2020 av lokale grunneiere som er tilhengere av brøyting og hytteiere som ønsker å samarbeide om skiløyper i terrenget i Gjevilvassdalen og dalens omegn. Foreningen har som formål å tillegge for og organisere oppkjøring av skispor i området. Foreningen kjører jevnlig opp totalt 28 kilometer med løyper, både som har eksistert før og som er opparbeidet. Informanter fra foreningen hevder å ha fått gode tilbakemeldinger fra lokalbefolkningen, tilreisende og hytteiere på traséene (Gjevilvassdalen Skiløypeforening 2024a og 2004b). Gjevilvassdalen Skiløypeforening tar på seg betydelige kostnader ved oppkjøring av løypenettet, både gjennom tiden de bruker på selve oppkjøringen og administrasjon, og tilhørende drifts- og kapitalkostnader. Informanter fra foreningen sier de føler et ansvar for å bidra til et lokalt løypenett, ettersom de ser brøytet vei som en nødvendighet for næringsformål og for å sikre eiendomstilgang.

Flere av våre informanter blant tilhengerne av skiløype på vei setter like fullt spørsmålstegn ved løypenes kvalitet, og enkelte er frustrerte over hva de beskriver som hærverk og ødelegging av gjerdet og i et tilfelle en transformator ved deres eiendommer. Flere av dem vegrer seg også for å bruke skiløypene på grunn av konfliktnivået, eller fordi de står i motsatt side av saken. Enkelte av informantene som ønsker skiløype på vei har imidlertid benyttet løypenettet til Gjevilvassdalen Skiløypeforening og vurderer løypene til å være grei standard og vesentlig bedre enn fravær av et tilbud. Kommunen anmeldte i høsten 2023 foreningen for ulovlig terrenginngrep i forbindelse med tilrettelegging av skiløyper, men saken ble henlagt.

I 2022 utførte Gjevilvassdalen Skiløypeforening 320 dugnadstimer, hvorav 108 timer var forbundet med løypekjøring. Dette var det første året foreningen bidro offisielt til løypenettet i Oppdal. Foreningen mottok 50 000 kroner fra tildelingskomiteen til Fellesgoder Oppdal for innsatsen. Gjevilvassdalen Skiløypeforenings samlede inntekter beløp seg til 166 947 kroner i 2022, hvorav de øvrige inntektene kom fra Vipps-bidrag og annen støtte. Samme år beløp foreningens kostnader seg til 234 006 kroner, herunder reparasjoner for 123 102 kroner, drivstoff for 38 276 kroner, forsikringer for 6 605 kroner, avskrivninger på 50 000 kroner og øvrige kostnader på 16 022 kroner. Med dette gikk forening med 67 059 kroner i underskudd (Oppdal Næringsforening 2022).

Det finnes også planer om fremtidig næringsutvikling. En tilhenger av brøytet vei har planer i tidlig fase om å etablere et småskalaproduksjonsanlegg for vannkraft i Gravbekken, et godt stykke inn

i dalen. Vedkommende har ikke meldt planene inn til kommunen eller Norges vassdrags- og energidirektorat ennå, men har vært i kontakt med Småkraftforeninga. Dersom utbyggingen iverksettes, er målet for vedkommende å bli selvforsynt med elektrisitet og kunne selge overskuddet inn til det lokale strømmettet. En slik produksjonsaktivitet ville hatt nytte av veitilgang, ifølge informanten. Per i dag er det imidlertid en lang vei fram for å realisere planene, da vedkommende ennå ikke har fått konsesjon eller konkrete utbyggingsplaner. Informanten argumenterer for sikring av elektrisitetsproduksjon gjennom alternativ installasjon av et større solpanel ville vært mer landsinngripende enn etableringen av kraftverket, sett fra Gjevilvasshytta.

I et skriv utdyper Thyve (2024) planene av småskalakraftproduksjon innerst i Gjevilvassdalen. Seksten lokale grunneiere har tilstøtende eiendommer til Gravbekken. Elven drenerer et område på rundt 22,7 kvadratkilometer, slik at det kan bli mye vann, spesielt på vårparten. Planene går på å plassere et vannkraftverk like sør for Trollheimen Verneområde. Fallhøyden ved et slikt kraftverk vil være om lag 7fem meter, avhengig av utforming og plassering av inntaksdam og turbinplassering. Basert på beregninger foretatt gjennom Småkraftforeningen anslås middelvannføring til 0,91 kubikkmeter per sekund med utnyttelsesgrad på 70 prosent, uten forbehold om minstevannføring. Slukeevnen anslås til 1,82 kubikkmeter per sekund, mens den installerte effekten anslås til 1,1 megawatt.

Thyve (2024) begrunner kraftprosjektet med at Håmmårsetrene vest per i dag ikke har tilknytningspunkt for elektrisitetstilførsel, hvilke vurderes å være nødvendig for å kunne drive fullverdig seterdrift. Kraftforsyningen vil også kunne forsyne hytter innerst i dalen som i dag er uten strøm. Ifølge skrivet vil kraftverket med dette bidra til å opprette kulturlandskap og forebygge skader av kraftig vårflo, som klimaprognoser tilsier at vil bli hyppigere. Det påpekes at Norges vassdrags- og energidirektorat og Trønderenergi flere ganger tidligere har reparert og forsterket elveleiet til Gravbekken for å forebygge skader og endring i elveløp. Kraftverket vil etter planene i tillegg kunne tilby ladepunkter for el-biler og kunne overføre overskuddsstrøm til det ordinære strømmettet gjennom tilførsel til nærmeste transformator, hvilket også ble oppgitt under intervjuet. I skrivet argumenteres det dessuten for at det vil være nødvendig med helårsvei inn med tanke på drift, tilsyn og vedlikehold av anlegget.

Vi har ikke selv vurdert i hvilken grad det er realistisk å starte småskalakraftproduksjon i Gjevilvassdalen, men merker oss at det er omstridt. Da Sør-Trøndelag Tingrett (2019) vurderte planer om fremtidig kraftproduksjon, mente retten at grunneieren ikke hadde dokumentert tapet godt nok. Retten stilte også spørsmålsteget ved hvorfor tilsyn av kraftverket ikke kunne foretas ved bruk snøscooter, og hvorfor vedlikeholdsoppgaver må gjennomføres på vinteren. Det faktum at utbyggingsplanene ikke er inkludert i arealplanene for områdene (Plankontoret 2019) og befinner seg på grensen til Trollheimen landskapsvernområde kan også by på utfordringer (forskrift FOR-1987-12-11-1066 ved Miljøverndepartementet 1987, FOR-2018-01-36 ved Miljødirektoratet 2018).

6.6.2 Virkninger på andre næringer i Oppdal ellers

Gjennom endringer i antall besøkende i Gjevilvassdalen og Oppdal ellers kan valget av skitrasé ha en viss påvirkning på flere andre næringer enn landbruket, overnattingsbransjen, serveringsbransjen, handelsnæringen, og bygg-, anlegg- og eiendomsnæringen. Det samme kan eventuell innvirkning på antall fritidsboliger i kommunen på sikt. I prinsippet kan virkninger på ulike deler av næringslivet gi impulser på andre næringer gjennom verdikjeden, særlig i rurale strøk der

alternative ressursbruk er mer begrenset. I første rekke dreier seg imidlertid i hovedsak om tre forskjellige impulser på økonomien lokalt:

- **Andre innholds- og fasiliteringstjenester** rettet mot innkommende turister, blant annet knyttet til taxi-, rutebil- og turbiltransport, opplevelsestjenester og frisør- og velværetjenester
- **Andre eiendomsrelaterte kostnader** knyttet til hyttene og reiselivsnæringens bygg- og anleggsmasse, herunder elektrisitetsforsyning og forsikring
- **Kommunaltjenester og infrastruktur**, som til dels avhenger av antall turister og fritidsboliger, herunder beredskap, helse, avfall, vannforsyning, renovasjon, avløp og veiinfrastruktur med mer

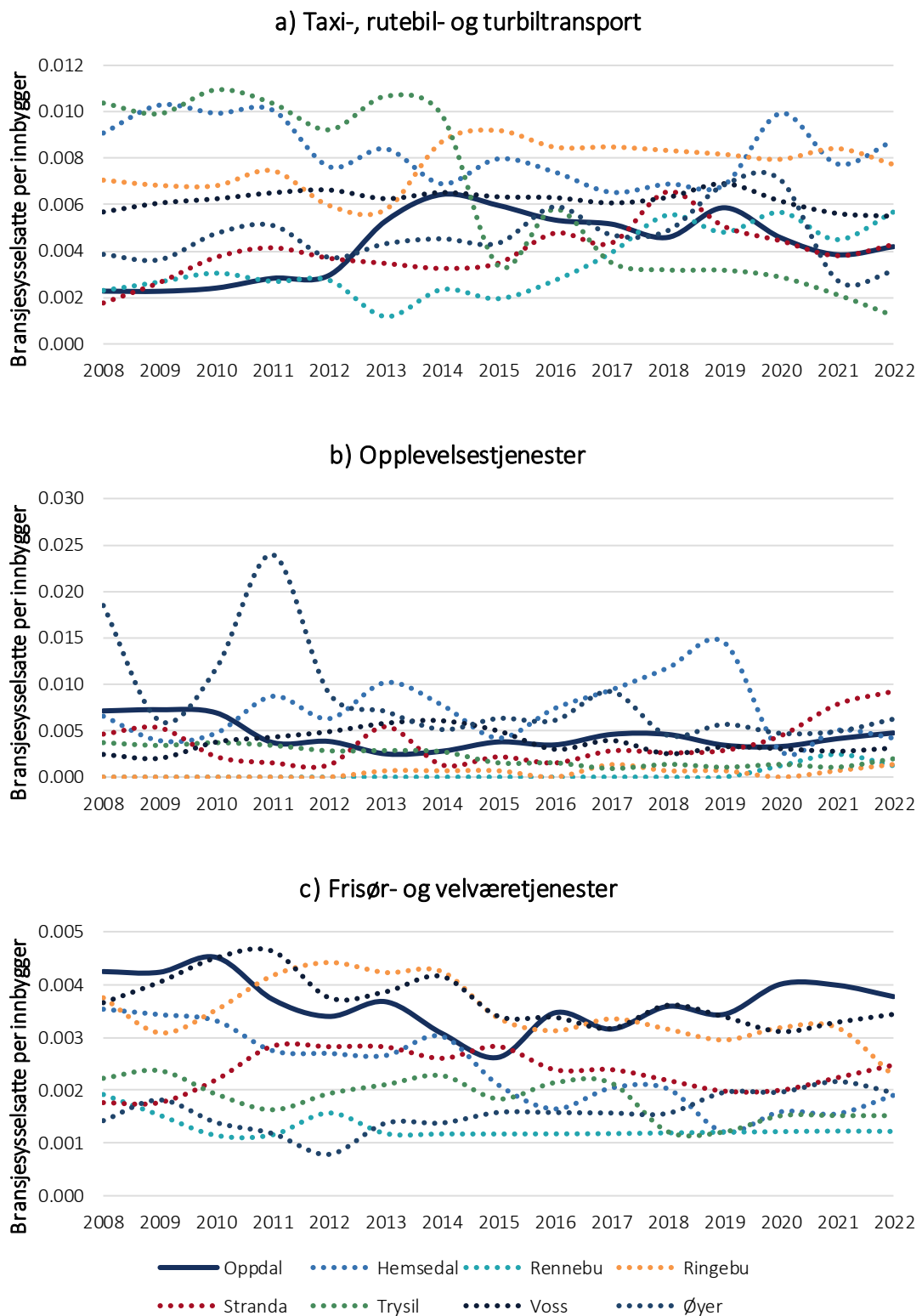
Når det gjelder innholds- og fasiliteringstjenester, vil disse ventelig rammes, dersom det kommer færre turister. Det fortelles om færre taxi-turer til Gjevillvassdalen ved det lokale drosjeselskapet **Kjør Taxi** under **Maxi Taxi**, men en del turister besøker i stedet andre skiløypenett som løypene i Skarvatnet, Storlidalen og sentrum. Vi har imidlertid ikke lyktes å få et intervju med en informant fra dette selskapet.

I Oppdal består bransjen for opplevelsestjenester først og fremst av aktivitetsbasert opplevelsestjenester og i mindre grad kulturelle opplevelsestjenester. **Oppdal Skisenter** er særlig stor, skjønt det fremheves at de som har valgt fritidsboliger i Gjevillvassdalen jevnt over er mer opptatt av langrenn enn alpint. **Idrettslaget Snøhetta** og **Oppdal idrettslag** er to viktige idrettslag for skigåerne i kommunen, der førstnevnte står for prepareringen av store deler av løypenettet.

Når det gjelder frisør- og velværetjenester, utgjør de lokale hovedkundene den viktigste kundegruppen. Like fullt kan færre tilreisende til regionen bidra til å redusere noe av kundegrunnlaget, ettersom en del tilreisende også benytter personlig velværetjenester. På en annen side kommer turister ofte i helgene og ferier, hvilket skulle tilsi at impulsene på denne bransjen er begrenset.

I Figur 6.25 ser vi utviklingen i hvor stor andel av Oppdals befolkningen som jobber i de nevnte reiselivseksponeerte tjenestebansjene, sammenliknet med andre skidestinasjoner. For taxi-, rutebil- og turbiltransport har Oppdal hatt en relativt svak utvikling i mange år utenom i 2019, men den svake utviklingen startet før Gjevillvassvegen ble brøytet fra vinteren 2015/2016. For opplevelsestjenester (som domineres av Skibakken Skisenter) er det ingen synlige utslag i bransjens sysselsettingsandel etter at brøytingen av skiløypa startet. Oppdals frisør- og velværetjenester har faktisk vokst relativt mye – riktignok stegvis – i samme periode. Alt i alt er opphøret av skiløypa på vei i Gjevillvassdalen ikke synlig i statistikken for disse bransjene, selv om en eventuell svakere utvikling i antall turister fortsatt kan ventes å ha virket negativt på dem. Like fullt er andre kundegrupper en vinterturister viktige for disse næringene, som fastboende, sommerturister og vinterturister som er spesielt opptatt av alpint. Vi vil presisere at en negativ innvirkning på antall gjestetøgn og turistforbruket, jamfør delkapittel 6.1 og delkapittel 6.2, også vil ramme disse næringene til en viss grad.

Figur 6.25 Utvikling i sysselsatte per innbygger innen a) opplevelsestjenester (øverst), b) taxi-, rutebil- og turbiltransport (i midten) og c) frisør- og velværetjenester og (nederst) i Oppdal og utvalgte sammenlikningskommuner fra 2008 til 2022

Kilde: Vista Analyse basert på Statistisk sentralbyrås sysselsettingsstatistikk

I den kommunale tjenesteyting har flere tilreisende til Oppdal en kostnadsside. Tilreisende benytter kommunale tjenester og legger således beslag på noe av den lokale tjenestekapasiteten.

Dette tilbudet finansieres gjennom inntektssystemet for kommunene og frie midler, der inntektssystemet baseres på kommunens innbyggertall snarere enn antall tilreisende. Tilreisende bidrar også til slitasje av kommunal infrastruktur. På en annen side bidrar eiere av fritidsboliger til finansiering av infrastruktur, blant annet knyttet til vann, avløp, renovasjon og gjenvinning gjennom kommunale avgifter, slik at antall fritidsboliger får en viss betydning. Oppdal har også eiendomsskatt, som både vil avhenge av antall fritidsboliger og fritidsboligenes verdi. Dessuten vil aktivitet innenfor reiselivseksperte næringer medføre skatteinntekter for kommunen, særlig gjennom skatt på alminnelig inntekt, men også gjennom bedrifts- og formuesbeskatningen.

Enkelte informanter mener at de betaler høy «hytteskatt» på opptil 10 000 til 12 000 kroner per år, uten at de opplever å få mye igjen fra kommunen for det. I hytteundersøkelsen i Oppdal fra 2023 var 29 prosent av kommunens fritidsinnbyggere litt eller svært misfornøyd med tjenestekvaliteten i kommunen i forhold til skatte- og avgiftsnivået, mens 38 prosent var positive. I hytteundersøkelsen fra 2015 uttrykte henholdsvis 54 og 37 prosent av fritidsinnbyggerne misnøye med eiendomsskatten og renovasjonsavgiften, uten at skatten ble satt i sammenheng med tjenestetilbudet som de fikk igjen (Jystad 2015).

Når det kommer til næringen for elektrisitetsproduksjon- og distribusjon og forsikringsbransjen, er disse nært knyttet til bruk av hyttene og hyttens standard og attraktivitet. Kraft- og forsikrings-selskapene befinner seg imidlertid ikke på Oppdal. Virkninger på disse bransjene vil derfor ha begrenset betydning for Oppdal. Generelt vil folks forsikrings- og elektrisitetskostnader til en viss grad forflyttes geografisk til hvor de velger å oppholde seg.

6.7 Oppsummering av funn for fritidsinnbyggere og næringsliv

I dette kapittelet har vi undersøkt hvordan bortfallet av skiløypa i Gjevillvassvegen har påvirket næringslivets og fritidsinnbyggere tilknyttet i Gjevillvassdalen og Oppdal ellers. I Tabell 6.1 og Tabell 6.2 oppsummerer vi funnene fra vår kartlegging. I hver rad i tabellene tar vi for oss enten fritidsinnbyggerne eller en del av næringslivet, herunder overnattingsbransjen, serveringsbransjen, handelsnæringen, eiendomstjenester, bygg og anlegg og resten av næringslivet. I tabellens kolonner har vi skilt mellom virkninger i tilknytning til Gjevillvassdalen og i resten av Oppdal.

Tabell 6.1 Oppsummering av funn i kartleggingen av effekter for fritidsinnbyggere og næringsliv

	Gjeivillvassdalen og omegn	Oppdal ellers
Fritidsinnbyggere	- Fritidsinnbyggere i Gjeivillvassdalen og i dalens randsone ut mot Riksvei 70 har mistet sin primære skiløype. - Flere lokale hytteforeninger ønsker nedre veiløype, mens Solgrenda Hytteforening er mot øvre veiløype. - Våre informanter oppgir store reduksjoner i antall gjestedøgn etter bortfall av veiløypa, i tråd med en hytteundersøkelse som viser at vel 70 prosent har redusert bruk.	- Oppdal Hytteforening jobber aktivt for nedre veiløype. - Årsforbruket per fritidsbolig i Oppdal falt med 3,5 prosent i året mellom 2015 og 2023, ifølge tall fra de lokale forbruksundersøkelsene. - På grunn av bortfallet av skiløypa har 42 og 22 prosent redusert antall gjestedøgn med henholdsvis minst ett og minst elleve døgn, ifølge den lokale hytteundersøkelsen.
Overnattingsbransjen	- De fire store overnattingsvirksomhetene med tilknytning til dalen rapporterer om omsetningsnedgang på opptil 30 prosent etter at skiløypa på veien forsvant. - Overnattingsbransjen med tilknytning til dalen ønsker skiløypa tilbake på veien, men de i utkanten av dalen er særlig opptatt av at man får en skiløype på plass. - Våre informanter gir motstridende vurderinger av virkningen på utleieprisene på hyttene.	- Oppdal har hatt relativt svak utvikling i kommersielle gjestedøgn vinterstid etter at bortfallet av skiløypa på Gjeivillvassvegen, skjønt det kan skyldes flere forhold. - For å tiltrekke turister anser informantene fra overnattingsbransjen det som viktig med en attraktiv tidlig familieskiløype med turmål og lavt konfliktnivå - Trolig drar noen overnattingsgjestene som tidligere gikk til Gjeivillvassdalen til alternative turmål i kommunen.
Servering	- Etter at nedre veiløype bortfalt, har Gjeivillvasshytta fått om lag halvert serveringsomsetningen i påsken og vinterferien og holder ikke lenger helgeåpent. - Trollheimsporten Kro og Camping har hatt en omsetningsnedgang knyttet til servering på over 30 prosent og vesentlig mindre gjennomfart.	- Serveringsbransjen i Oppdal har hatt en relativt svak utvikling, uten å utmerke seg spesielt. Lavere turistforbruk tilsier en negativ effekt av at skiløypa forsvant. - Det er tegn til en viss forflytting av trafikk mot andre turområder som Skaret og Storlidalen. Det kan ha gitt økt serveringsomsetning i disse områdene.

Kilde: Vista Analyse

Tabell 6.2 Oppsummering av funn i kartleggingen av effekter for handelsnæringen, eiendomstjenester, bygg og anlegg, og andre næringer

	Gjevillvassdalen og omegn	Oppdal ellers
Handelsnæringen	- Da skiløypa på Gjevillvassvegen forsvant, hadde nærbutikken Joker Festa en omsetningsnedgang på rundt 22 prosent, tilsvarende en halv til én stilling. - Joker Festa har mistet mange dagsturister, men får noe sympatihandel i nabolaget.	- Effekter på handelsnæringen er ikke klart synlig i statistikken, skjønt lavere turistforbruk innebærer en viss nedgang. - Våre informanter opplyser om tilfeller der fritidsinnbyggere unngår å handle i Oppdal sentrum.
Eiendomstjenester, bygg og anlegg	- Foretakene knyttet til Solgrenda utmerker seg med positiv økonomisk utvikling etter at skiløypa på vei forsvant. - Eiendomsmeglere anslår at tilgang til skiløype øker verdien av fritidsboliger med 5 til 10 prosent. Generelt har veitilgang også en positiv verdieffekt, men bildet er litt mer uklart for de tradisjonelle hyttene innover i dalen. - Ytterst og i randsonen av dalen befinner det seg enkelte regulerte hyttetomter.	- Prisutvikling på fritidsboliger i Oppdal har vært svakere enn flere sammenliknbare destinasjoner, men ikke oppsiktsvekkende svak. - Vi finner ikke tegn til at bortfallet av skiløypa på Gjevillvassvegen har virket inn på antall fritidsboliger i Oppdal. - Det er ingen klar og synlig påvirkning på eiendomstjenester, bygg og anlegg i statistikken, skjønt etterspørsel fra dalen vil ha en viss innvirkning.
Andre næringer	- Våre informanter forteller om en halvering av antall leiekjørere og opp til en halvering av oppdragsmassen, dog med enkelte motstridende vurderinger. - Bakksætra leier ut tradisjonsrike selskapslokaler og har blitt negativ påvirket av at skiløype forsvant gjennom at forutsetningene for å leie ut hytter har svekket seg. - Det eksisterer planer i tidlig fase om en etablering av et småskalakraftproduksjonsanlegg ved Gravbekken, som befinner seg et godt stykke inne i dalen.	- Effekter på øvrig reiselivsekspontert næringsliv er ikke klart synlig i statistikken, skjønt lavere turistforbruk innebærer en viss nedgang. - Bortfallet av skiløypa påvirker fritidsinnbyggernes kostnader knyttet til elektrisitet og forsikring, men dette har begrenset betydning for næringslivet i Oppdal. - Mindre bruk av fritidsboliger innebærer redusert belastning på offentlige infrastruktur og tjenestetilbud, men også lavere skatteinntekter.

Kilde: Vista Analyse

Referanser

Bakk, A. I., & Bakk, M. T. (2024). Bakksætra. Besøkt 24. januar 2024. URL: <http://www.Gjevillvassdalen.no/public.aspx?pageid=82395>

Blumenthal, V. (2021). Fritidsboligbefolkningen og lokalsamfunnet: Kan fritidsboligeierne bli en ressurs for lokal utvikling?. Skriftserien 22 – 2021. Østlandsforskning. Høgskolen i Innlandet.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2023). Veileder i samfunnsøkonomiske analyser. 21.06.2023, 14:03.

Easyfact (2018). Brøyting av Gjevillvassvegen. Standardrapport. Rapport 20.02.2018.

Eikås, R. D. (2020). Fritidsboliger og stedstutvikling på Oppdal. Samlinger Institutt for arkitektur og planlegging. Masteroppgave. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet – NTNU.

Engebretsen, B., & Iversen, E. K. (2020). Reisemålet Oppdal – en økonomisk analyse. Menon-publikasjon nr. 40/2020.

Enger, A., Iversen, E. K., & Holmen, R. B. (2013). Ringvirkningsanalyse av reiselivsnæringen i Oppdal 2011 og scenario 2018. Oktober 2013. Menon-publikasjon Nr. 7/2013.

Finansdepartementet (2021a). Perspektivmeldingen 2021. Meld. St. 14 (2020–2021). Tilråding fra Finansdepartementet 12. februar 2021, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Solberg).

Finansdepartementet (2021b). Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser. Rundskriv R. Nr. R-109. Vår ref. 21/2720-8. Dato 25.06.2021.

Frostating Lagmannsrett (2015). Kjennelse. Avsagt: 24.04.2015 i Frostating Lagmannsrett. Saksnr.: 15-021545ASD-FROS.

Frostating Lagmannsrett (2020a). Kjennelse. Avsagt: 27. februar 2020 i Frostating lagmannsrett. Saksnr.: 19-187397SKJ-FROS.

Frostating Lagmannsrett (2020b). Kjennelse. Avsagt: 29. oktober 2020 i Frostating lagmannsrett. Saksnr.: 19-187397SKJ-FROS.

Gjevillvassdalen Brøytelag (2024). Brukere 2021 – 2024. Mottatt 10. januar 2024.

Gjevillvassdalen Hytteeierforening (2022). Innspill Planprogram mai 2022. Planprogram, område-reguleringsplan skiløyper i Gjevillvassdalen, Oppdal kommune.

Gjevillvassdalen Hytteforening (2023). Innspill til Vista Analyse. Final. Mottatt 24. oktober 2023.

Gjevillvassdalen Skiløypeforening (2023). Innspill fra Gjevillvassdalen Skiløypeforening til område-reguleringsplanen av skiløyper i Gjevillvassdalen. Mottatt 20. november 2023.

Gjevillvassdalen Skiløypeforening (2024a). Skiløypene som Gjevillvassdalen Skiløypeforening preparerer. Mottatt 9. januar 2024.

Gjevillvassdalen Skiløypeforening (2024b). Tilleggsinformasjon vedrørende konsekvensutredninger for skiløyper i Gjevillvassdalen. Datert dato 09.01.24. Mottatt 9. januar 2024.

Hoel, A., Dørum M., Husa, J. K., Kongsvik, J., Herje, F., Forseth, T., Belsaas, O., Nilsen, P., Møller, T., Oksdøl, A. H., Bjørk, S., Aastum, M., Størseth, E. M., Storrønning, I. C., Bredesen, O., Kavli, S. H., & Wikstrøm, K. T. (2022). Områdereguleringsplan skiløyper i Gjevillvassdalen, Oppdal kommune. Referat. Regionalt planforum 15.06.2022. Trøndelag fylkeskommune.

Jystad, B. (2015). Hytteundersøkelsen i Oppdal 2015. Nasjonalparken Næringshage. Easyfact.

Kamfjord, G. (2011). Det helhetlige reiselivsproduktet: Innføring. Bind 1. Fagspesialisten.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021). Konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven. Oslo, juni 2021.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet (2017). Garden som ressurs. Bygge- og anleggstiltak i og i tilknytning til landbruk – forholdet til plan etter plan- og bygningsloven. Veileder

Kommunal- og distriktsdepartementet (2022). Reguleringsplan. Veileder. September 2022. Oslo

Lervåg, L. E., Meland, S., Foss, T., & Lillestøl, P. J. (2021). Mobilitet som verktøy for bærekraftig utvikling i distriktskommuner. Studie i Oppdal kommune. 2021:00448. 2021-07-07. Sintef.

Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. Archives of Psychology. 140:1 55.

Midbøe, L. M. (2022). I hvilken grad er kommunen pådriver for organisering og drift av ski- og snøscooterløyper. Masteroppgave. Fakultet for landskap og samfunn. Eiendom. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

Miljødirektoratet (2018). Forskrift om endring i forskrift om vern av Trollheimen landskapsvernområde, Rindal, Surnadal og Sunndal kommunar, Møre og Romsdal, Oppdal, Rennebu og Meldal kommunar, Trøndelag. Ikrafttredelse: 11.01.2018. Endrer: FOR-1987-12-11-1066. Gjelder for: Rindal, Surnadal, Sunndal, Oppdal, Rennebu og Meldal kommunar, Møre og Romsdal og Trøndelag

Miljødirektoratet (2020). Svar på spørsmål om inngrepsløype etter frilufsloven § 35, der grunneier nekter maskinpreparering av skiløyper over egen eiendom. Vår ref.: 2020/264 Dato: 02.02.2020.

Miljødirektoratet (2023). Høringsnotat om forbud mot nedbygging av myr. Notat. Fra: Miljødirektoratet. Til: Klima- og miljødepartementet. Dato: 01.12.2023.

Miljøverndepartementet (1987). Forskrift om vern av Trollheimen landskapsvernområde, Rindal, Surnadal og Sunndal kommunar, Møre og Romsdal, Oppdal, Rennebu og Meldal kommunar, Trøndelag. Dato: FOR-1987-12-11-1066. Publisert: II 1987 s 495. Ikrafttredelse: 11.12.1987. Gjelder for: Surnadal, Sunndal, Oppdal, Rennebu, Orkland og Rindal kommunar, Møre og Romsdal og Trøndelag.

Nasjonalparken Næringshage (2023). Fritidsboligundersøkelsen 2023. Oppdal kommune. 3. mai 2023.

Norges Høyesterett (2018). Den 31. mai 2018 avsa Høyesterett dom i HR-2018-1004-A, (sak nr. 2017/2032), sivil sak, anke over dom.

Norges vassdrags- og energidirektorat (2022). NVEs innspill til varsel om oppstart og offentlig ettersyn av planprogram - Reguleringsplan for skiløyper Gjevillvassdalen - Gnr. 242 bnr. 1 mfl. - Oppdal kommune Vår dato: 21.04.2022. Vår ref.: 202206835-2. Deres ref.: MADO/2022/460-2.

Oppdal Bygdealmenning (2024). Oppdal Bygdealmenning. Besøkt 1. februar 2024. URL: <https://oppdalbygdealmenning.no/index.php/ob-almenning/2016-02-25-12-32-12/almenningen-og-bruksrett>

Oppdal Hytteforening (2023). Konsekvenser for ulike løypealternativer. Vurdering av skiløyper i Gjevillvassdalen. Mottatt 19. oktober 2023.

Oppdal Hytteforening (2024). Vi som elsker skiløypa på Gjevillvassvegen! Facebook. Besøkt 26. februar 2024. URL: <https://www.facebook.com/groups/gjevilvass>

Oppdal kommune (2016a). «Langrennproduktet» Oppdal i framtida. Rapport fra arbeidsgruppe nedsatt av skiløypekomiteen 27.05.16. Utkast sist oppdatert 28.09.16.

Oppdal kommune (2016b). Detaljreguleringsplan for Solgrenda hytteområde - 1. gangs behandling. Særutskrift: Dok. 15. Referanse: ARHO/2015/652-13/194/3. Behandles av: Bygningsråd. Utvalgssaksnr.: 16/2. Møtedato: 01.02.2016.

Oppdal kommune (2016c). Områdereguleringsplan for Gjevillvassvegene – sluttbehandling. Saksfremlegg. Referanse: JAHU/2015/1367-86/504.116.

Oppdal kommune (2017). Detaljreguleringsplan for Solgrenda hytteområde - ny sluttbehandling. Særutskrift: Dok. 48. Referanse: ARHO/2015/652-45/194/3. Behandles av: Bygningsråd. Utvalgssaksnr.: 17/3. Møtedato: 30.01.2017.

Oppdal kommune (2020). Saksprotokoll i Kommunestyret - 19.11.2020.

Oppdal kommune (2023). Behandling av planprogram for detaljreguleringsplan Skiløyper i Gjevillvassdalen. Saksframlegg. Vår referanse: 2022/2098 – 4.

Oppdal Næringsforening (2013). Oppdal masterplan – Verdier fjellopplevelser.

Oppdal Næringsforening (2023). Årsrapport 2022. Fellesgoder Oppdal AS Prosjekt Skiløyper. Årsrapport preparering skiløyper. Tildelingskomiteen. Oppdal 30.05.2023.

Oppdal Næringsforening (2024). Finansiering av fellesgoder – Fellesgoder Oppdal AS. Besøkt 1. februar 2024. URL: <https://onfoppdal.no/fellesgodefinansiering>

Oppdal Skisenter (2024). Oppdal skisenter strekker seg over fire fjell og består av 35 nedfarter og 13 skiheiser. Besøkt 26. januar 2024. URL: <https://www.oppdalskisenter.no/l%C3%B8ypekart>.

Plankontoret (2016). Områdereguleringsplan for Gjevillvassveiene. Planbeskrivelse, planbestemmelser og konsekvensutredning. Oppdal kommune. PlanID: NO16 1634 2015 016. Vedtatt av Kommunestyret, sak 16/47 den 22.6.2016.

Plankontoret (2017). Bestemmelser – Vedtatt detaljreguleringsplan for Solgrenda hytteområde. Oppdal kommune. PlanID: NO16 1634 2015 011. Godkjent av det faste utvalget for plansaker i møte den 30.01.17 sak nr. 17/3.

Plankontoret (2019). Kommuneplanens arealdel 2019-2030. Innspill og konsekvensutredning. Oppdal – det gode liv i ei attraktiv fjellbygd. PlanID: 2018008. Førstegangs behandling i kommunestyret 13.12.2018. Høring og offentlig ettersyn i perioden 1.1.2019 til 15.2.2019. Revidert etter høring og offentlig ettersyn 24.5.19 (kap 3.12 og tabell s 8). Sluttbehandlet i kommunestyret sak 19/167 den 12.11.2019.

Plankontoret (2023). Planprogram. Områdereguleringsplan skiløyper i Gjevillvassdalen, Oppdal kommune. Vedtatt 16.03.2023 av Kommunestyret i sak 23/2023.

Sandnes, R., Jakobsen, E. W., Enger, E., & Iversen, E. I. (2013). Modell for fellesgodefinansiering i Oppdal. Menon-publikasjon Nr. 33/2013.

Sivertsvik, T. (2021). Gjevillvassvegen - et folkejuridisk overblikk «Bruksordningsregler for brøyting av Gjevillvassvegene. Møterett for Høyesterett. Advokat Sivertsvik. 27.01.21.

Statens vegvesen (2021). Konsekvensanalyser. Håndbok V712. Veiledning. Vegdirektoratet 2018. Oppdatert 2021

Statsforvalteren i Trøndelag (2022). Varsel om planprogram og oppstart av reguleringsplan for skiløyper i Gjevillvassdalen - Oppdal 242/1 m.fl. Vår dato: 16.05.2022. Vår ref.: 2022/3606. Deres ref.: MAD0/2022/460-2.

Sund, C. (2023). Hvordan konflikter endrer sted: En studie av hytteeieres oppfatning av konflikten på Sjusjøen. Masteroppgave. Universitetet i Bergen.

Sør-Trøndelag Jordskifterett (2014). Gjevillvassvegene. Saksnummer: 1600-20-13-014. Vår referanse: 1942/14 era. Vår dato: 11.11.2014.

Sør-Trøndelag Tingrett (2019). Ekspropriasjonsskjønn til gjennomføring av reguleringsplan. Skjønn. Avsagt: 04.10.2019 i Sør-Trøndelag tingrett. Saksnr.: 18-189529SKJ-STOR.

Thyve, H. E. (2024). Vannkraft i Gravbekken. Mottatt 11. januar 2024.

Toftdahl, H., Krogstad, E., & Bergsgard, F. (2019). Utviklingsplan for Bjorli. En snøsikker destinasjon. Vista-Analyse Rapport 2019/22.

Treekrem, A. (2018). Drift og finansiering av skiløyper. Eiendomsfag. Fakultet for landskap og samfunn. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

Ut (2024). Gjevilvasshytta. Trondhjems Turistforening. Besøkt 26. januar 2024. URL: <https://ut.no/hytte/10966/gjevilvasshytta>

Ytre Kvamman Hytteforening (2023). Konsekvensutredning løypealternativer. Mottatt 13. oktober 2024.

YouPark (2024). Gjevillvassvegen. Bomveier. Besøkt 21. januar 2024. URL: <https://www.youpark.no/lots/tollroad/608279412275d643ca47cd99>

A. Appendiks: Utbrodering av sakskomplekset

I dette appendikset tar vi for oss sentrale forhold som belyser ulike sider av skitrasévalget i Gjevillvassdalen. Vi starter med å gi en oversikt over historikken og fremtidsutsiktene knyttet til skiløypa i dalen. Deretter redegjør vi for regulatoriske begrensinger i dalens utviklingsmuligheter, herunder arealplaner og vernebestemmelser. Videre behandler vi fellesgodeproblematikk forbundet med Oppdal som reiselivsdestinasjon. Mot slutten av appendikset retter vi søkelyset mot sikring av skiløypenett ved andre vinterdestinasjoner, før vi til slutt kort redegjør for utviklingen av langrennsproduktet i kommunen.

A.1 Historikken og fremtidsutsikter knyttet til skiløypa i Gjevillvassdalen

Det har vært seterdrift i Gjevillvassdalen fra 1600-tallet. Veibyggingen i dalen startet opp i 1864. Veilaget i Gjevillvassdalen – som i dag heter Gjevillvassveien Samvirkeforetak – ble stiftet september 1958, ifølge Foretaksregistret i Brønnøysund. Før dette hadde dalen rommet flere veilag. Da Gjevillvatnet ble oppdemmet som en del av Drivavassdraget på 1970-tallet, kunne ikke lenger skogeierne frakte tømmeret over isen. Skogeierne fikk ikke erstatning for den tapte transportruten over vannet, men eksproprianten ble isteden pålagt å gi tilskudd til opprustning av de eksisterende veiene. På 1970-tallet begynte også oppkjøring av skiløypa på Gjevillvassvegen (Plankontoret 2016). I takt med bilens fremvekst på 1980- og 1990-tallet vokste kravet om brøyting fram hos et mindretall av veilaget og ble avvist av flertallet av veilaget (Norges Høyesterett 2018).

Mai 2009 vedtok Oppdal kommune å utrede mulighetene for en skiløypetrasé mellom Grøtsetra og Gjevillvasshytta – den såkalte øvre trasé. Kommunen vedtok en reguleringsplan for skiløype i dalen juni 2011, men kommunestyret la september 2012 arbeidet bort. Etableringen av en ny skiløype i tråd med reguleringsplanen ble ikke vurdert til å være gjennomførbar, samtidig som den eksisterende skiløypa på Gjevillvassvegen ble vurdert til å utgjøre den mest egnede traséen. Basert på kommunens egne undersøkelser vurderte kommunestyret anleggelse av en nedre trasé fra Resskrysset til Gjevillvassdalen juni 2013, men kom til at det ikke var mulig på grunn av kryssing av innmark (Sør-Trøndelag Tingrett 2019).

Juli 2013 ble veilaget omorganisert til Gjevillvassveien Samvirkeforetak. Veilaget vedtok at veien ikke skulle brøytes om vinteren, men en mindretallsfraksjon på fem grunneiere med motsatt syn valgte å ta saken til jordskifteretten. November 2014 ga jordskifteretten de fem grunneierne medhold om at veien kunne brøytes (Sør-Trøndelag Jordskifterett 2014). I rettens slutning heter det blant annet: «Parter som for egen regning ønsker å brøyte noen av vegparsellene innenfor Gjevillvassveien SA sitt ansvarsområde som Gjevillvassveien SA selv ikke brøyter, står fritt til å gjøre dette. De parter som ønsker vegen brøyten, skal fordele brøytekostnadene mellom seg» (Sør-Trøndelag Jordskifterett 2014, side 48). I Jordskifterettens utdypelse av sitt syn på saken heter det blant annet: «Retten kan ikke se at det er behov for å presisere at brøyting kun tillates i næringsøyemed. Når og hvor det skal brøytes, må bli opp til de parter som har behov for det og ønsker vegen brøytet» (Sør-Trøndelag Jordskifterett 2014, side 46).

Retten fant det ikke relevant at verdien av skogressursene som sokner til veien er lav, så lenge skogseieren finner det regningssvarende å brøyte veien for egen regning og vil hente ut trevirke på vinteren. Samtidig ble leiekjørernes og Gjevillvassvegen Samvirkeforetaks eventuelle tap knyttet til nedgang i henholdsvis kjøreoppdrag og bompengainntekter på grunn av bortfall av skiturister ikke regnet som tap i samsvar med jordskifteloven (Sør-Trøndelag Jordskifterett 2014).

April 2015 fikk Oppdal kommune medhold av Frostating Lagmannsrett (2015) om at en ankesak kunne fremmes på bakgrunn av manglende kompetanse på veisystemet i Jordskifteretten. Kjennelsen ble påanket til Høyesterett, som august 2015 avviste lagmannsrettens anke. Bakgrunnen var at Høyesterett vurderte Jordskifteoverretten som rett ankeinstans og med det deres avgjørelse som rettskraftig (Norges Høyesterett 2018). Oktober 2015 utarbeidet Oppdal kommune planarbeidet for en ny reguleringsplan for Gjevillvassdalen. Reguleringsplanen omfattet tre løyper fra Grøtsetra til Gjevilvasshytta via Resskrysset, Osen til Gjevilvasshytta via Resskrysset og Osen til Langodden på den andre siden av Gjevilvatnet. I konsekvensutredningen ble ikke strekningen fra Osen til Langodden utredet spesielt, siden strekningen ikke inngikk i kommuneplanen. Arbeidet ble ferdigstilt og vedtatt juni 2016 (Oppdal kommune 2016c og Plankontoret 2016).

Februar 2016 vedtok kommunestyret i Oppdal å ekspropriere retten til anleggelse av skiløype på Gjevillvassvegen med basis i plan og bygningslovens § 16-2. Både Oppdals kommune omreguleringsplanen for Gjevillvassdalen og ekspropriasjonsvedtaket for skiløype på vei ble påklaget av flere grunneiere, men planen ble stadfestet av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag henholdsvis februar og oktober 2017 (Sør-Trøndelag Tingrett 2019). På denne tiden ble også detaljreguleringsplanen for et nytt hyttefelt i Gjevillvassdalen – Solgrenda Hyttegrend – godkjent av Oppdal kommunen. Feltet befinner seg et stykke opp fra Resskrysset i regning Grøtsetra. Det nye hyttefeltet på Solgrenda ble førstegangsbehandlet februar 2016. Ny sluttbehandling og godkjenning av det faste utvalget for plansaker fant sted januar 2017. I reguleringsplanene ble det ikke lagt inn forbud mot at veien forbi hyttegrenden kunne brøytes, hvilket i utgangspunktet åpner for at den kan brøytes (Oppdal kommune 2016b og 2017, og Plankontoret 2017).

I et ekstraordinært årsmøte oktober 2016 fattet Gjevilvassveien Samvirkeforetak vedtak om at veien ikke skulle brøytes likevel. To måneder senere vedtok Oppdal kommunestyre å ekspropriere rett til å anlegge skiløype i Gjevillvassdalen med senere stadfesting fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Saken ble imidlertid satt på vent i påvente av behandlingen av Høyesteretts behandling av saken om vedtaket i veilaget. Januar 2017 tok fem grunneiere som ønsket brøyting av veien, årsmøtevedtaket inn til Sør-Trøndelag Tingrett. Retten avviste saken, da de vurderte Jordskiftedommen som nullet og sameiets vedtak som gjeldende. Saken ble anket til Frostating lagmannsrett september 2017, som avviste saken og opprettholdt både årsmøtevedtaket og dommen fra jordskifteretten (ibid.).

I behandlingen av ankesaken i Høyesterett mai 2018 argumenterte en av dommerne for at «*den næringsvirksomheten som i dag drives av setereierne og skogeierne, taler [etter vedkommende sitt syn] for at veiretten omfatter rett til ferdsel med bil og traktor også om vinteren*» (Norges Høyesterett 2018, side 5). En annen av dommerne vurderte det til at «*... hvorvidt brøyting i dag er nødvendig av hensyn til tømmerdrift i dalen, er lite belyst*» (Norges Høyesterett 2018, side 12). Av fem dommere la to dommere vekt på at «*... samvirkeforetakets vedtekter ikke gir foretaket kompetanse til å forby vinterbrøyting til fordel for anlegg av skiløype på veitraséen*» (Norges Høyesterett 2018, side 8). Dermed ble veilagets vedtak mot brøyting av veien kjent ugyldig som følge av at det ikke angikk ansvarsområdet om drift og vedlikehold av veiene. Videre vurderte to dommer det som sentralt at «*... Gjevilvassveien SA er et driftsselskap. Foretaket er ikke innehaver av*

veirettighetene, og årsmøtet hadde derfor ikke rettslig adgang til å legge begrensninger på de ankede parters veiretter utover de tiltak som førstvoterende har redegjort for (Norges Høyesterett 2018, side 11), herunder forhold knyttet til drift og vedlikehold. En siste dommer fant at de bruksberettigete var bundet av jordskifterettens dom (Norges Høyesterett 2018, side 12 og 13).

Desember 2018 fattet Oppdal kommunestyre på nytt et vedtak om ekspropriasjon av rettigheten for å kjøre opp skiløype på vei basert på plan og bygningslovens § 16-2. Senere samme dag fattet fylkesmannen i Trøndelag vedtak til forhåndstiltredelse og besluttet at eventuell klage over ekspropriasjonsvedtaket ikke vil bli gitt oppsettende virkning. Flere grunneiere klaget på vedtaket, men trakk det tilbake før Fylkesmannen realitetsbehandlet det. Vedtaket om forhåndstiltredelse av fylkesmannen ble stadfestet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet april 2019, etter flere klager fra grunneiere (Sør-Trøndelag Tingrett 2019).

I Sør-Trøndelag Tingretts behandling av saken fikk kommunen medhold i ekspropriasjon for strekningene Osen til Gjevilvasshytta og Osen til Langodden, og at saken var godt nok utredet. Den fikk imidlertid ikke medhold i ekspropriasjon av strekningen Grøtsetra til Resskrysset, som ble vurdert til å være i strid med reguleringsplanen for området. Retten kunne ikke se at det er sannsynliggjort at mangel på brøytet vei sannsynliggjør tapt skogbruk, tomtesalg, utleievirksomhet eller fremtidig kraftutbygging. I tråd med kommunens innstilling ble 10 000 000 kroner satt av til avståelse av bruksretten av veien, avrundet til 87 000 kroner til hver av veilagets 115 grunneierne (Sør-Trøndelag Tingrett 2019).

I ankesaken avla Oppdal kommune påstand om overskjønnsbegjæring til Frostating Lagmannsrett (2020a), noe retten avviste. Frostating Lagmannsrett (2020b) fastslo imidlertid at det er manglende konsekvensutredning av saken, ettersom det er snakk om et utbyggingsformål i et område på over 15 dekar. For strekningen Osen til Langodden ble det også vurdert at man ikke hadde utredet alternative traséer godt nok. Dermed fikk de lokale grunneierne som ønsket vintertilgang på vei, igjen medhold i at de hadde adgang til å brøyte.

Høringsrunden til planprogrammet for skiløyper i Gjevillvassdalen inkluderte et knippe svar fra andre offentlige instanser, men svarene handlet i mindre grad om næringslivet og fritidsinnbyggere. Statsforvalteren i Trøndelag (2022) hadde ingen innspill til næringslivet utover ivaretagelsen av samiske interesser knyttet til reindriften og skissering av en bredere utredning for landbruket. I forbindelse med landbruket nevnte statsforvalteren også et utredningsbehov for infrastruktur knyttet til løypene, slik som parkering. Norges vassdrags- og energidirektorat (2022) var opptatt av at løypa utformes på en måte som ivaretar brukernes sikkerhet, herunder hensyn til skredfare, kryssing av vassdrag og avstand til kraftlinjen.

I Oppdal kommuneplans arealdel for 2019 til 2030 ble behovet for å verne Gjevillvassdalens landskaps-, natur- og friluftsverdier understreket og to innspill om utbygging avvist (Plankontoret 2019). I et svar til spørsmål fra Oppdal mottatt februar 2020 redegjør Miljødirektoratet for mulighetsrommet kommunen har for å anvende friluftslovens § 35 om når grunneier motsetter seg at kommunen vil preparere skiløyper. Kommunestyret i Oppdal kommune (2020) vedtok november 2020 ikke å anke lagmannsrettens vedtak. Videre vedtok kommunestyret at kommunens rolle i eventuelle skispor i Gjevillvassdalen skulle baseres på frivillighet og at sporene skulle likebehandles med andre løyper i det kommunale nettet, enten det var snakk om økonomisk støtte eller tilrettelegging.

Advokat Sivertsvik (2021) vurderte saken på vegne av Oppdal Hytteforum (senere kjent som Oppdal Hytteforening). Advokaten fant det underlig at kommunen fattet vedtak om å ekspropriere rettigheter for å legge skiløype på veien mot mindretallseiernes vilje, Høyesteretts dom fra 2018 tatt i betraktning. Sivertsvik argumenterte for at det ikke er avgjørende at det er begrenset virksomhet i dalen i dag. Videre hevdet han at en vinterbrøytet vei vil være et verdimeessig aktivum for hyttene i dalen og sikre bedre tilgang til dalen for befolkningen som ikke går på ski. Sivertsvik trodde heller ikke en utredning ville endret utfallet i saken, selv om kommunen ville stått sterkere. Han anbefalte å søke løsninger tuftet på frivillighet, som en tidsavgrenset skiløype på veien.

I 2022 ble Oppdal kommunes områderegeringsplan og utredningsbehov forbundet med skiløyper i Gjevillvassdalen diskutert og forankret i Regionalt planforum i Trøndelag fylkeskommune (Hoel med flere 2022). Mars 2023 vedtok kommunestyret i Oppdal et nytt planprogram for skiløyper i Gjevillvassdalen. Planen la opp til konsekvensutredninger av de seks traséene redegjort for i delkapittel 1.1 og delkapittel 2.1, herunder fire terrengløyper og to veiløyper. I tillegg ble det overlappende partiet mellom tre av traséene fra Resskrysset til Gjevillvasshytta skilt ut som en egen deltrasé (Oppdal kommune 2023 og Plankontoret 2023).

Utredningsprosjektet for ny skiløype i Gjevillvassdalen inkluderer ti utredningstemaer – naturmangfold, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv og folkehelse, landskap, landbruksressurser, sikkerhet ved naturpåkjenninger, samisk natur- og kulturgrunnlag og berørt reinbeitedistrikt, forurensning, anleggsbehov, konsekvenser for næringsliv og fritidsinnbyggere i Gjevillvassdalen. Det sistnevnte temaet er spesifisert som «*skiløype i Gjevillvassdalen og dens betydning for fritidsinnbyggere, handel og øvrig næringsliv*» (Plankontoret 2023). Det er dette punktet som behandles i vår konsekvensutredning. Det var i Kommunestyrets behandling av saken at konsekvenser for fritidsinnbyggere ble tatt inn under utredningstemaet som er gjenstand for vår utredning. Samtidig ble utredning av konsekvenser for Gjevillvasshytta lagt til som et underpunkt under temaet «*friluftsliv og folkehelse*» (ibid.).

Saken om brøyting av vei kan i prinsippet tas inn for jordskifteretten på nytt etter sperrefristen på ti år etter den første rettsaken. Etter Sivertsviks (2021) vurdering vil gjennomslag for ønske om skiløype på vei i så fall kreve andre vurderinger av mindretallsvernet og forbudet mot «*å gjøre tingene til noe annet*». Ifølge Midtbøe (2022) kan skiløype på vei i prinsippet eksproprieres i henhold til plan- og bygningsloven § 16-2 når det foreligger en reguleringsplan, men ikke når det kommer i konflikt med den enkeltes rett til å utøve næringsvirksomhet. Friluftsløven § 35 kan potensielt benyttes når det ikke foreligger en reguleringsplan med Markaloven § 8 som et mulig supplement (ibid.). Videre legger Kommunal- og distriktsdepartementet (2022) sin veileder for reguleringsplaner enkelte føringer for hvordan eventuelt eksproprieres bør gjøres. Merk videre at reguleringsbestemmelser og planer generelt ikke har tilbakevirkende kraft.

A.2 Dagens regulatoriske begrensninger i Gjevillvassdalens utviklingsmuligheter

En rekke lover og regler legger begrensninger på hvilke utviklingsmuligheter Gjevillvassdalen har, både med tanke på etableringen av nye fritidsboliger og ny næringsvirksomhet. Vesentlige deler av dagens regulatoriske rammer for utviklingen av dalen kan forventes å vedvare langt inn i framtiden, selv om det også med tiden kan forekomme en del endringer. I dette delappendikset vil vi gjengi noen hovedpunkter i de regulatoriske begrensningene for utviklingen som eksisterer i dag.

Ifølge Statistisk sentralbyrås arealstatistikk er over halvparten av Oppdal kommunes areal på 2 274 kvadratkilometer vernet, herunder deler av Gjevillvassdalen. Dessuten er det ikke lov å leie ut driftsbygninger regulert for landbruk på helårsbasis på åremål (Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet 2017), hvilket begrenset potensialet for kommersielt utleie. I tillegg har Miljødirektoratet (2023) foreslått å innføre et generelt forbud mot nedbygging av myr.

Oppdals kommuneplanens arealdel for 2019 til 2030 legger fortsatt viktige rammer for utviklingsmulighetene i Gjevillvassdalen, blant annet gjennom planens understreking av behovet for vern av Gjevillvassdalens landskaps-, natur- og friluftsverdier (Plankontoret 2019). Forskrift om Trollheimen landskapsvernområde er å ta vare på et særegent og vakkert fjellområde med skog og seterdaler, samt et rikt plante- og dyreliv (Miljøverndepartementet 1987).

Trollheimen landskapsvernområde omfatter områder i kommunene Surnadal og Sunndal i Møre og Romsdal fylke, og Oppdal, Rennebu, Orkland og Rindal i Trøndelag fylke. Området ble opprettet i 1987 (forskrift FOR-1987-12-11-1066 ved Miljøverndepartementet 1987) og ble utvidet i 2018 (FOR-2018-01-36 ved Miljødirektoratet 2018). I Figur A.1 har vi illustrert den delen av Trollheimen landskapsvernområde som ligger i Gjevillvassdalen. Som det framgår av kartet, er områdene lengre inn i dalen enn Gjevillvasshytta, på nordsiden av Gjevillvatnet vernet.

Figur A.1 Trollheimen landskapsvernområde med fokus på Gjevillvassdalen. Merk at verneområdet er området nord og vest for de grønne linjene

Kilde: Vista Analyse basert på Miljødirektoratet

Vernebestemmelsene forbyr generelt inngrep i landskapet innenfor verneområdet. Plantelivet i området er fredet, mens dyrelivet reguleres av viltloven og lov om laksefiske og innlandsfiske med tilhørende forskrifter og andre lover og regler med relevans. Dette inkluderer blant forbud mot oppføring av bygninger og anlegg, oppdyrking eller endring i skogen utenom planting av furu og snauhogst, hvis hver hogstflate er større enn fem dekar, samt felling av særpregede og dekorative trær. Reglene er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger, bygninger som går tapt på grunn av brann eller naturkatastrofe, eller utbygging av Småvoll kraftverk uten regulering av Kråkvatnet (forskrift FOR-1987-12-11-1066 ved Miljøverndepartementet 1987).

Dersom virksomheten ikke motvirker formålet med vernet, kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse for enkelte unntak. Når det gjelder bygninger, inkluderer mulige unntak seteranlegg og bygninger knyttet til reindrift, og turisthytter. Når det gjelder anlegg, inkluderer mulige unntak gjerder og andre anlegg knyttet til reindrift, veier for jordbruk og skogsbruksdrift, tiltak som anses nødvendige for skogbruk, infrastruktur for telekommunikasjon, og nye turstier, løyper og andre anlegg for friluftsliv. Unntak kan også gis for vitenskapelige undersøkelser med vesentlig verdi for samfunnet og i spesielle tilfeller som ikke strider mot formålet med vernet (ibid.).

Beredskapsoperasjoner og forvaltningsaktiviteter er tillatt, så vel som motorisert ferdsel i sammenheng med beredskap og forvaltning. I tillegg er det gitt unntak for snøscooterkjøring i forbindelse med reinsdyr (og på Heldals- og Jøldalsvegene inntil parkeringsplassen på Jølhaugen i Rennebu kommune). Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport i forbindelse med jakt av storvilt, jordbruk, beitemark, reinsdyrdrift og tømmerhogst, oppføring og vedlikehold av bygninger, tilsyn med kraftverk, frakt av materialer og tyngre utstyr og under andre spesielle omstendigheter (ibid.).

A.3 Fellesgodeproblematikk i reiselivsdestinasjonen Oppdal

Det kan være nyttig med en kort innføring i Oppdal som reiselivsdestinasjon og fellesgoder for å forstå betydningen av langrennsløyper for kommunen. Oppdal ligger helt sør i Trøndelag og huset 7 389 innbyggere ved inngangen av 2024, hvor av knapt to tredjedeler holdt til i Oppdal tettsted. Kommunen ligger en knapt to timers kjøretur fra Trondheim med Dovrebanen eller på Europavei 6. Den har også forbindelse til Nordmøre og Romsdal gjennom Riksvei 70. Selv om Oppdal har godt utbygde transportårer inn til kommunen, står privatbilen sterkt innad i kommunen i fraværet av lokalt kollektivtilbud (Lervåg med flere 2021). Utover å være en reiselivskommune har Oppdal kommune en betydelig landbruksnæring og en skiferindustri (se for eksempel Foretaks- og virksomhetsregistrene i Brønnøysund).

Oppdal er en helårsdestinasjon for naturbaserte opplevelser. Kommunen er en av landets største hyttekommuner med flere hytter enn boliger, ifølge Statistisk sentralbyrås bygningsstatistikk. Med 4 254 fritidsboliger ved inngangen av 2024 utgjør Oppdal den nest største hyttekommunen nord for Dovre, kun overgått av Orkland. I tillegg har Oppdal mange overnattingsbedrifter og er en av landets største alpindestinasjoner. Antall tilreisende på kommersiell overnatting er nesten like mange om vinteren som om sommeren, der nordmenn dominerer vintersesongen (typisk som skiturister) og utlendinger kommer mest om sommeren (blant annet på gjennomreise).

Over flere tiår har destinasjonen hatt en dreining fra kommersiell overnatting til hytteturisme (Iversen og Engebretsen 2020). Fritidsutbyggingen i Oppdal har skjedd nærmest kontinuerlig siden 1960-tallet frem til i dag med gradvis overgang fra spredt utbygging til utbygging av mer konsentrert hyttefelt. I nyere tid har utviklingen gått videre til fortetning i eksisterende hyttefelt og utvikling av nye områder (Eikås 2020).

I de senere år har reiselivsaktørene og kommune hatt et omfattende samarbeidsprosjekt for å satse på yrkesturismen, hvilket har gitt en del økonomiske resultater (Engebretsen og Iversen 2020). Iversen og Engebretsen (2020) finner at de tilreisende la grunnlag for 19 prosent av næringslivets verdiskaping og 26 prosent av sysselsettingen i 2018. Reiselivet bidrar også til høyere bo- og arbeidsmarkedsattraktivitet og bredere tjenestetilbud innenfor særlig handel og reiselivstjenester i kommunen. På 2010-tallet var kommunen blant de med høyest befolkningsvekst i

Trøndelag, hvilket på ingen måte er gitt for en distriktskommune som Oppdal. På lang sikt vil trolig Oppdals levedyktighet være tett knyttet opp mot kommunens destinasjonsutvikling.

Oppdals hytteturister legger igjen betydelige i midler i kommunen innen varehandel, håndverker-tjenester, servering og aktivitetstilbud. I tillegg til ha en godt utbygd reiselivsnæring stimulerer reiselivsaktiviteten til mye annen aktivitet innenfor handel og bygg og anlegg, særlig i tilknytning til utbygging av nye hyttefelt (ibid.). Reiselivsaktivitetens betydning for Oppdal er også understreket og kvantifisert i andre studier (se for eksempel Enger, Iversen og Holmen 2013 og Nasjonalparken Næringshage 2023).

For at Oppdal skal forbli en attraktiv reiselivsdestinasjon står fellesgoder helt sentralt. Dette er goder som folk har lik tilgang til (ikke-ekskluderende på fagspråket) og kan benytte samtidig (ikke-rivaliserende på fagspråket). Utfordringene med fellesgoder er at selv om alle ønsker dem, og ofte er de selve årsaken til at folk oppsøker området, vil folk kunne være gratispassasjerer uten å betale for godene.

På generell basis kan reiselivsdestinasjoner være utfordrende å utvikle, styre og administrere, i og med at reiselivsproduktet omfatter både kommersielle produktelementer og fellesgoder. For eksempel knytter disse godene seg til bruk av natur og allment tilgjengelig kultur. Mens noen har direkte økonomiske fordeler av reiselivet, opplever andre at de kun er leverandører av gratisprodukter, i enkelte tilfeller på bekostning av næringsutvikling eller privat bruk. Slikt kan være en kime til konflikt. Følgelig har enkelte destinasjoner innført modeller, der leverandører av gratisprodukter henter ut en gevinst gjennom ulike former for kompensasjonsordninger, som arealleie og samordnet eierskap.

Kommunens vertskapsrolle innebærer at den har et medansvar for finansiering og koordinering av tiltak ved destinasjonen. Blant annet knytter ansvaret seg til tjenester som informasjon, tilrettelegging for naturopplevelser (herunder stier, løyper og skilting med mer) og nødvendig infrastruktur (herunder transportinfrastruktur, avfallshåndtering og toaletter med videre). Tilbud av slike tjenester involverer både plan og teknisk støtte. I tillegg kommer kommunal tjenesteyting rettet mot enkeltpersoner som trenger bistand, for eksempel i form av beredskapstjenester og legevakt. Kommunene har mulighet til å ta inn noe fra fritidsinnbyggerne direkte gjennom eien-domsskatt, renovasjonsavgift på fritidsboliger og indirekte gjennom skatteinntekter, men ikke alt. Samtidig vil en del reiselivseksperte næringsaktører kunne tjene indirekte på et godt utbygd kommunalt tjenestetilbud.

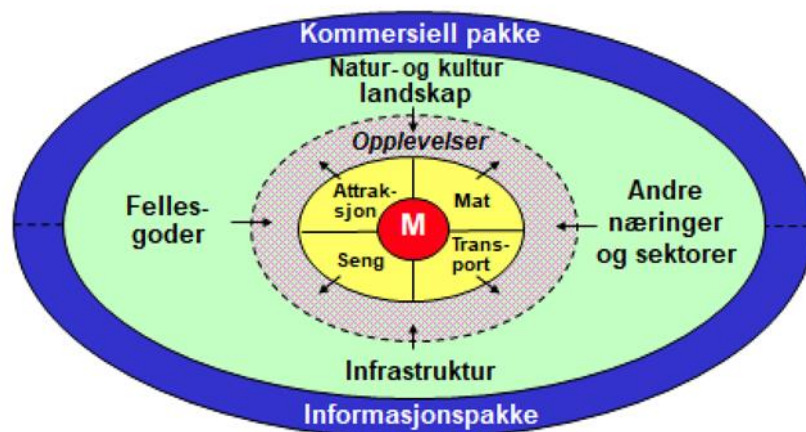
Reiselivskommuner må styre mot en god balansegang mellom ulike interesser knyttet til reiselivsnæringene, lokalbefolkning, fritidsinnbyggere på den ene siden og hensyn til ressursforvaltning og miljø på den andre siden. Det er ikke alltid like lett å finne gode løsninger på mange konflikter, fordi det er så mange involverte. I Figur A.2 har vi gjengitt Kamfjord (2011) sin illustrasjon av kompleksiteten, aktørmangfoldet og bredden i et reiselivsprodukt.

De kommersielle delene av helhetsproduktet inkluderer ifølge Kamfjord virksomheter som tilbyr overnatting, transport og servering, i tillegg til kommersielle attraksjoner, som for eksempel alpinanlegg. Natur, kultur, infrastruktur og andre fellesgoder er sammen med ikke-kommersielle opplevelser gratis for gjestene, men levert av enten grunneiere eller av kommunale investeringer. Skiløypenett er eksempler på fellesgoder som tiltrekker gjester, men ikke er direkte innteksbringende. Innbyggere lokalt får nytte av flere butikker og reiselivsrelaterte tjenester, bedre kommunøkonomi og et bredere arbeidsmarked.

Blumenthal (2021) undersøker hvordan fritidsinnbyggere kan fungere som en ressurs for hyttekommuner. Hun gir en litteraturoversikt over denne litteraturen med fokus på hvordan fritidsinnbyggere kan påvirke sosiokulturelle og samfunnsmessige faktorer gjennom tilstedeværelse i vertskommunen. I tillegg kartlegger forfatteren hvordan fritidsinnbyggere kan engasjeres og aktiviseres som ressurser i lokal næringsutvikling og innovasjon.

I Oppdal har man håndtert fellesgodeproblematikken gjennom Masterplanen for Oppdal og fellesprosjektet [Finansiering av fellesgoder](#). Prosjektet ble opprettet under Oppdal Næringsforening i 2015 (se Oppdal Næringsforening 2013 for den opprinnelige planen) og er i dag organisert under aksjeselskapet [Fellesgoder Oppdal](#). Finansiering av fellesgoder er et spleiselag, der de som har nytte av fellesgodene bidrar inn. Det omfatter en rekke fellesgoder, herunder preparering av skiløyper, tilrettelegging av løyper for sykkel og vandring, et attraktivt sentrum, vertskapsfunksjon og markedsføring (se for eksempel Iversen og Engebretsen 2020 og Oppdal Næringsforening 2024).

Figur A.2 Illustrasjon på kompleksiteten i det helhetlige reiselivsproduktet

Kilde: Kamfjord (2011)

A.4 Sikring av langrennstilbudet ved andre skidestinasjoner

For å kunne vurdere sakskomplekset knyttet til bruken av veier på vinterdestinasjoner er det vesentlig å forstå at noen leverer fellesgodeprodukter uten motytelse. Leverandørene av fellesgoder kan like fullt ha et potensial for levering av andre tjenester eller andre former for privat bruk.

Utfordringen ved konflikter om brøyting av eller skiløype på vei representerer en form for fellesgodeproblematikk. Skiløype på vei blir et slags fellesgode som grunneierne leverer uten noen direkte betaling og på bekostning av veitilgang. En vinterbrøytet vei kan også ha nytte for andre, men vil ofte primært være i grunneierens interesse. Typisk vil flere grunneiere ved langrennsdestinasjoner ha solgt hyttetomter eller hytter gjennom mange år nettopp på grunn av reiselivskvaliteter ved destinasjonen. Når til dels andre grunneierne ønsker å endre grunnlaget for disse kvalitetene, blir det uoverensstemmelser mellom grunneierne og gjestene.

Skiløypa på Gjevilvassvegen var en svært hyppig besøkt skiløype i kommunen som fungerte både som en tidligskiløype og et lavterskeltilbud med Gjevilvasshytta som et yndet turmål i enden av løypa. Saken om skiløypa Gjevilvassdalen er derfor en utfordring for Oppdals langrennsprodukt.

Konflikter om hvorvidt veier skal brøytes eller brukes til skiløyper på vinteren er ikke unik for Oppdal. Treekrem (2018) studerer drift og finansiering av skiløyper i ti norske kommuner, mens Midbøe (2022) gir en oversikt over den kommunale håndteringen av ski- og scooterløyper i 19 norske kommuner. Begge studiene finner at grunneiere flest er positive til anlegg av skiløyper over egen eiendom med enkelte unntak. Disse håndteres blant annet ved å legge skiløypene om eiendommene det gjelder eller ekspropriasjon (ibid.). Et annet funn i Midbøes studie er at praksisen varierer når det gjelder årlige løypebidrag for hyttetomter. Videre er scooterløyper mer utfordrende å anlegge, ifølge studien, på grunn av restriktive grunneiere og områder som er vernede eller avsatt til friluftsliv. På en annen side er scooterløyper generelt smalere enn langrennsløyper kjørt opp av prepareringsmaskiner.

Et eksempel på en konflikt om vinterbruken av en privat vei finner vi i Sel kommune. Konflikten endte med at hytters privatrettslige rett til helårsvei ble avvist etter å ha blitt vurdert opp mot reguleringsbestemmelsen som hindret vinterbrøyting. Jordskifteretten behandlet først saken og avviste kravet om brøyterett, med den begrunnelse at den ikke har myndighet til å fastsette jordskifteløsninger som strider mot offentlige planer. Høyesterett konkluderte i ankesaken med at reguleringsbestemmelsen hadde forrang over den private rettigheten, spesielt med tanke på at veien ikke hadde vært brøytet tidligere (Midbøe 2022). Også i Geilo i Hol har enkelte grunneiere tidligere motsatt seg skiløype over sine eiendommer og ligget i konflikt med kommunen. I utbyggingssavtaler ved destinasjonen kreves det at utbygger betaler en prosent av eiendommens omsetningsverdi til et infrastrukturfond (Treekrem 2018).

Det fins også eksempler på skiløypekonflikter med en litt annen karakter. I Ringeby har kommunen anmeldt hva den oppfatter som ulovlig oppkjørte og anlagte løyper i Venabygdsfjellet, samtidig som et privat reguleringsforslag for skiløyper har vært omstridt. I Sjusjøen i Ringsaker kommune har det oppstått en konflikt i forbindelse med at enkelte oppfatter serviceavgiften for være for høy (Treekrem 2018). Sund (2023) finner at konflikten på Sjusjøen har endret fritidsinnbyggernes oppfattelse av destinasjonen, men ikke av egne fritidsboliger. I destinasjoner som Sjusjøen i Ringsaker kommune og Marka i Oslo Kommune kjøres de første skisporene på vei, før veiene senere brøytes. Dette skyldes at skiløyper på vei lar seg preparere på snø med anslagvis 30 til 40 centimeters tykkelse.

På flere destinasjoner har det vist seg at når veier som har vært skiløyper brøytes, forsvinner løypenettet og et nytt må etableres utenfor vei. Sjusjøen er ett blant flere eksempler på at når veiene brøytes blir terrenget oppstykket og løypenettet må flyttes lenger ut i terrenget for å unngå kryssing av vei. Andre eksempler på dette er blant andre Nordseter i Lillehammer kommune og Bjorli i Lesjå kommune (se for eksempel Toftdahl, Krogstad og Bergsgard 2019).

Andre destinasjoner har andre modeller, der konflikter forebygges ved at de som leverer gratisprodukter får en del av verdiskapingen knyttet til reiselivsaktiviteten. I Trysil kommune har 26 grunneiere organisert seg i Trysilfjellet Utmarkslag. Trysilfjellet Utmarkslag er organisert som et samvirkelag, som omfordeler deler av gevinstene fra hyttesalg til grunneierne i områder der hyttene ikke ligger. Hensikten er å forebygge utbygningskamper og sørge for en helhetlig utvikling i området (Midbøe 2022).

På Beitostølen i Øystre Slidre kommune er grunneierne organisert i grunneierlag, som den lokale løypeforeningen foretar avtaler med og gir kompensasjon. For å forhindre fremtidige konflikter blir det ved utbygging av destinasjonen også regulert plass til nye skiløyper. Dessuten må utbygere bidra med en sum for hver eiendom de selger, som i 2018 var satt til 10 000 kroner. Også på Norefjell i Krødsherad har utbyggerne en betalingsforpliktelse, som i 2018 lå på 50 000 kroner (Treakrem 2018).

A.5 Langrennsproduktet i Oppdal

Vi er inne i en periode med økte renter, press på offentlige finansier, inflasjon og lavere forventninger om økonomisk vekst enn for noen år siden. Dette legger igjen press på husholdningenes forbruk (Finansdepartementet 2021a). Alpint blir dermed langt dyrere å drive aktivt med for barnefamilier. Det er nærliggende å tro langrenn vil holde seg aktuelt i årene som kommer. I hytteundersøkelsen for Oppdal fra 2015 finner Jystad (2015) at preparerte skiløyper blir stadig viktigere for kommunen, men at mange av skiløypene mangler et turmål. Både hytteundersøkelsen fra 2015 og fra 2023 finner at «*preparerte skiløyper*» er den nest viktigste faktoren for bruk av hyttene, etter «*natur og fjellområder*».

Siden starten av 1990-tallet har Oppdal kommune, Oppdal næringsforening, Skisporets Venner og private aktører samarbeidet for å preparere og tilrettelegge for skiløyper i kommunen (Oppdal kommune 2016a). I utredningen om etablering for fellesgodemodellen for Oppdal ved Sandnes med flere (2013) ble skiløyper trukket frem som et fellesgode for brukerne med betydning for stedsutviklingen i kommunen. I Oppdals masterplan fra 2013 ble langrenn trukket frem som et vekstområde, som kommunen utmerket seg innen (Oppdal Næringsforening 2013). I 2015 inngikk Idrettslaget Snøhetta, Oppdal kommune og Rennebu kommune en avtale om løypepreparering til og med 2025, der Dale Maskin er underleverandør i den praktiske utførelsen (Oppdal kommune 2016a). Samme år startet brøytingen av Gjevillvassvegen og med det konflikten om skiløypa, som inntil da hadde gått på veien.

Oppdal kommune har formalisert flere skriftlige avtaler knyttet til skiløyper som prepareres i kommunal regi (tidligere betegnet som det kommunale stamrutenettet), hvilket bidrar til økt etterprøvnbarhet i tilfeller med mislighold og uoverensstemmelser. Løypenettet utgjør med det et hovedfokusområde i Oppdal, der man per 2022 hadde inngått avtaler med om lag 120 grunneiere. Avtalene sikrer økt forutsigbarhet om at løypenettet opprettholdes, hvilket er viktig for investeringene som foretas i løypene og for aktører med brukerinteresser (Midbøe 2022).

Kommunen og næringslivet representert ved Fellesgoder Oppdal bidrar omtrent like mye midler til løyper hver, der midlene kanaliseres gjennom en modell basert på anslått nytteverdi for hver enkelt bransje og deltakende virksomhet (Midbøe 2022 og Oppdal Næringsforening 2022). I 2022 ble det bevilget til sammen 2 250 000 kroner til løypenettet av et totalt søknadsbeløp på 2 530 000 kroner (Oppdal Næringsforening 2022). Ved utbyggingsprosjekter for hytter blir skiløyper diskutert under innledende planleggingsmøter med sikte på å regulere dem inn (Midbøe 2022). Administrasjonen av løypenettet håndteres av Lønset Idrettslag og Storli Gard med bistand fra Fellesgoder Oppdal og Storlidalen løypelag (Oppdal Næringsforening 2022).

Oppdal kommune betaler arealleie for dyrka mark i form av kompensasjon for avlingstap og arealleie knyttet til arealets størrelse, i tillegg til at den betaler for åpning og lukking av grindene. Det gis imidlertid ingen kompensasjon for innmarksbeite og utmark. Kommunen rydder eller

kompenserer for avfall og har en ordning for spleising på brøyting. Parkeringsplassene i Oppdal drives og eies av kommunen, grunneiere, idrettslag og veilag og er stort sett avgiftsbelagte, uten at inntektene går direkte til skiløyper (Midbøe 2022 og Oppdal Næringsforening 2022).

Per 2022 strekker løypenettet i Oppdal seg over 200 kilometer med traséer som går fra Voraområdet i øst til fylkesgrensa ved Tovatna i vest. Snøhetta har ansvar for preparering av det største nettet på cirka 120 kilometer. I tillegg har Storlidalen et eget løypenett på 70 kilometer. I 2022 fikk Gjevillvassdalen Skiløypeforening støtte fra Fellesgoder Oppdal. Oppdal Idrettslag tar hånd om lysløypene tilknyttet Kåsen skianlegg, som har et eget snøproduksjonsanlegg og benyttes aktivt for treningsformål (Oppdal Næringsforening 2023).

B. Appendiks: Inndelinger

I det følgende redegjør vi kort for inndelingene som ligger til grunn for våre kvantitative undersøkelser i kapittel 6, herunder regioninndeling for reiselivsregioner og næringsinndeling for bransjer som mulig blir påvirket av trasévalget for skiløype i Gjevillvassdalen.

B.1 Regioninndeling

I Tabell B.1 gir vi en oversikt over definisjonen av reiselivsregionene analysert i utredningen med fremheving av kommunene som ellers vies oppmerksomhet i våre kvantitative undersøkelser.

Tabell B.1 Statistisk sentralbyrås inndeling av kommuner inn i reiselivsregioner med fet skrift for kommuner fremhevet i våre kvantitative undersøkelser

Reiselivsregion	Kommuner
Hallingdal	Gol, Hemsedal, Hol, Nesbyen og Ål
Lillehammer	Gausdal, Lillehammer, Nord-Fron, Nordre Land, Ringeby, Sør-Fron og Øyer
Oppdal	Oppdal og Rennebu
Trysil	Trysil
Voss	Vaksdal og Voss
Ålesund/Sunnmøre	Fjord, Giske, Hareid, Herøy (Møre og Romsdal), Sande, Stranda, Sula, Sykkylven, Ulstein, Vanylven, Volda, Ørsta og Ålesund

Kilde: Vista Analyse

B.2 Næringsinndeling

I Tabell B.2 gir vi en oversikt de operative statistiske næringsdefinisjonene benyttet i utredningen, der bransjer og segmenter adressert i våre kvantitative analyser er markert i blå skrift. Merk at vi for handelsbransjen i tillegg ser på sesongomsetningen innenfor butikker med bredt vareutvalg (NACE 47.1) og energistasjoner (NACE 47.3).

Tabell B.2 Oversikt over næringsinndelingen benyttet i utredningen med fremheving av segmenter og bransjer behandlet i vår kvantitative analyser ved blå skrift

Segment	Bransje	Næring	NACE-koder
Oppføring av bygninger	Bygg og anlegg	Bygg, anlegg og eiendomstjenester	NACE 41
Anlegg, utviklings-prosjekter og spesialiserte bygg- og anlegg-tjenester			NACE 42, 43
Eiendomsdrift			NACE 68.31
Omsetning, utleie og mekling av eiendom	NACE 68.1, 68.2, 68.32		
Dagligvarehandel	Butikkhandel med dagligvarer, kiosk og næringsmidler	Handel (utvalgte segmenter)	NACE 47.111
Annen næringsmiddelhandel			NACE 47.112, 47.2; 47.3, 47.81, 47.82
	Butikkhandel med klær, sko og sportsutstyr		NACE 47.641, 47.65, 47.71, 47.721, 47.792
	Handel av andre forbruksvarer		NACE 47.19, 47.4, 47.51, 47.532, 47.533, 47.54, 47.59-47.63, 47.722, 47.73-47.78, 47.791, 47.799, 47.89
	Byggevarehandel		NACE 46.13, 46.472, 46.743, 46.73, 47.52 og 47.531
Hoteller	Overnatting	Reiseliv (utvalgte segmenter)	NACE 55.1
Camping, hyttegrend og vandrerhjem			NACE 55.2, 55.3
	Servering		NACE 47.241, 56.1, 56.3
	Opplevelser		NACE 49.393, 77.21, 79.902, 79.903, 79.909, 90.04, 91.02-91.04, 93.21, 93.29
Taxi-, rutebil- og turbiltransport	Passasjertransport (utvalgte segmenter)		
	Frisør- og velværetjenester	Personlige forbrukstjenester (utvalgte segmenter)	NACE 96.02, 96.04

Kilde: Vista Analyse

C. Appendiks: Skisserte spørreundersøkelsesskjema

I det følgende har vi skissert spørreundersøkelsesskjemaer rettet mot hytteeierne og de lokale grunneierne. Det kan vurderes om disse bør benyttes til å utdype informasjonsgrunnlaget knyttet til næringsaktiviteten og bruken av fritidsboliger i dalen.

C.1 Spørreundersøkelsesskjema rettet mot de lokale fritidsboligene

Vista Analyse skal på oppdrag fra Oppdal kommune utrede *konsekvenser av alternative skitraséer i Gjevollvassdalen for næringsliv og fritidsinnbyggere*, sett opp dagens situasjon.

Vi håper at du som hytteeier har anledning til å svare på undersøkelsen. Dersom dere er flere husholdninger som deler en hytte, ber vi deg svare på vegne av samtlige husholdninger.

Spørreundersøkelsen tar rundet 20 minutter. Formålet med spørreundersøkelsen er at brukerne bidrar med innsikt i ulike perspektiver knyttet til problemstillingen.

1. Om eiendommen:

- Hvor ligger hytta? Huk av en av de følgende alternativene: 1) Fra Resskrysset i retning Osen, 2) fra Resskrysset i retning Gjevilvasshytta eller 3) fra Resskrysset i retning Gjevollvassdalen.
- Hvilken standard har hytta (alder, general standard, tilgang på vann, strøm og avløp, tilgang til sommervei, vintervei og skiløype med videre)

2. Tjenester rettet mot fritidsinnbyggerne og andre tjenesteyting:

- Hvor mange døgn var hytta i bruk om vinterhalvåret i 2022/2023?
- Hvor mange flere eller færre døgn hadde hytta anslagsvis vært i bruk på vinterhalvåret, dersom det gikk skiløype på veien i kommunal regi fra Gjevilvasshytta via Resskrysset til Osen?
- Hvor mange flere eller færre døgn hadde hytta anslagsvis vært i bruk på vinterhalvåret, dersom det gikk skiløype på veien i kommunal regi fra Gjevilvasshytta via Resskrysset til Grøtsetra?
- Hvor mange flere eller færre døgn hadde hytta anslagsvis vært i bruk på vinterhalvåret, dersom det gikk skiløype i terrenget i kommunal regi fra Grøtsetra til Gjevilvasshytta, like under Bårdsfjellet?
- Hvor mange flere eller færre døgn hadde hytta anslagsvis vært i bruk på vinterhalvåret, dersom det gikk skiløype i terrenget i kommunal regi fra Grøtsetra til Gjevilvasshytta, like over Gjevilvatnet?

3. Tjenester rettet mot fritidsinnbyggerne og andre tjenesteyting:

- Hvordan påvirker konflikten om skiløypa i Gjevollvassdalen ditt forbruk hos bedrifter med tilknytning til dalen, mens du er på hytta?
- Hvordan påvirker konflikten om skiløypa i Gjevollvassdalen ditt forbruk i Oppdal for øvrig, mens du er på hytta?

4. Tjenester fra lokale grunneiere:

- a. Kjøper du tjenesteyting fra de lokale grunneierne i Gjevillvassdalen? Hvis ja, spesifiser gjerne hvor stor beløp det dreide seg om i året i 2022 og gi en kort beskrivelse av innholdet.
- b. Kan du indikere hvor mye beløpet hadde endret seg, dersom det gikk skiløype på veien i kommunal regi fra Gjevilvasshytta via Resskryset til Osen?
- c. Kan du indikere hvor mye beløpet hadde endret seg, dersom det gikk skiløype på veien i kommunal regi fra Gjevilvasshytta via Resskryset til Grøtsetra?
- d. Kan du indikere hvor mye beløpet hadde endret seg, dersom det gikk skiløype i terrenget i kommunal regi fra Grøtsetra til Gjevilvasshytta, like under Bårdsfjellet?
- e. Kan du indikere hvor mye beløpet hadde endret seg, dersom det gikk skiløype i terrenget i kommunal regi fra Grøtsetra til Gjevilvasshytta, like over Gjevilvatnet?

5. Trasévalg:

- a. Nedenunder ser du et kart over og korte beskrivelser av alternative skitraséer som kommunen ønsker utredes. Det forutsettes at standarden på løypene utbredes, slik at de tilsvarer dagens standard. Vennligst ranger hver av traséene fra svært lite egnet (score 1) til svært godt egnet (score 6). (Du får anledning til å komme med andre kommentarer til traséene i neste spørsmål.)
- b. Har du andre kommentarer til alternative fremtidige skitraséer i Gjevillvassdalen (maks 200 ord)?

Beskrivelse av traséene:

Øvre terrengløype: Denne løypa starter ved Grøtsetra og er lagt i overkant av seterhusene og på nedsiden av bratt skråning opp mot vidda. Den holder seg på noen lunne samme høydekote før den faller ned mot Gjevilvasshytta. Returen har da en lenger motbakke ut fra hytta før den igjen ligger høyt i terrenget.

Øvre veiløype: Løypa følger veien fra Risset til Gjevilvasshytta. Denne traséen har tidligere vært en skiløype. Løypa faller relativt bratt ned fra Solgrenda til Gjevillvassvegen.

Nest øverste terrengløype: Løypa starter ved Risset og faller i terrenget med noen svinger ned mot Løkkjsetrin der løypa krysser veien. Løypa passerer flere større hyttefelt. Innenfor Resskryset går traséen mellom veien og Gjevilvatnet.

Nedre veiløype: Løypa følger Gjevillvassvegen fra Osen til Gjevilvasshytta. Dette er den opprinnelige skiløypa gjennom dalen.

Nest nederste terrengløype: Løypa starter noen hundre meter fra parkeringsplassen ved Osen, som innebærer at skiløpere må gå et stykke på vei før de kan ta på skiene. Løypa krysser veien nedenfor Bakksætra og følger traséen mellom veien og Gjevilvatnet.

Nedre terrengløype: Løypa starter ved Osen og går nedenfor veien på hele strekningen. Den går først langs vannet. Den forutsetter at nedtapping av vannet er avsluttet, før den kan prepareres.

C.2 Spørreundersøkelsesskjema rettet mot de lokale grunneierne

Vista Analyse skal på oppdrag fra Oppdal kommune å utrede konsekvenser av alternative ski-traséer i Gjevillvassdalen for næringsliv og fritidsinnbyggere. Kommunen har definert seks nye traséer som skal drøftes sett opp mot dagens situasjon. Analysen bygger på samtaleintervjuer og spørreundersøkelser. Det er dere som brukere og eiere som danner grunnlaget for vår tilbakemelding til kommunen.

Det er nødvendig å involvere deg som grunneier og vi håper du vil være behjelpelig med svare på undersøkelsen. Formålet med spørreundersøkelsen er å få god innsikt i ulike perspektiver knyttet til problemstillingen.

Vi anslår at du vil bruke rundt 20 minutter på å svare.

1. Om eiendommen:

- a. Hvor ligger eiendom i Gjevillvassdalen? Huk av en eller flere av de følgende alternativene: 1) Fra Resskryset i retning Osen, 2) fra Resskryset i retning Gjevilvasshytta eller 3) fra Resskryset i retning Grøtsetra.
- b. Hvor stor er eiendommen din? Gi gjerne en kort beskrivelse. (Stikkord: Areal innmark, areal utmark, antall bygninger og beskrivelse ankomst)?

2. Utleie:

- a. Hvor mange hytter eller sætre leier du ut i Gjevillvassdalen? Gi en kort beskrivelse.
- b. Hvor stor bruttoomsetning dreide utleien seg om i året i 2022?
- c. Kan du indikere om du fikk en endring i omsetning knyttet til hytter og sætre etter at preparering av skiløypa på Gjevillvassvegen i kommunal regi opphørte?

3. Skogbruk:

- a. Driver du med skogbruk i næringsøyemed i Gjevillvassdalen? Gi en kort beskrivelse
- b. Hvor stor bruttoomsetning hadde du knyttet til skogbruk i Gjevillvassdalen i året i 2022?
- c. Kan du indikere om du fikk en endring i omsetning knyttet til hogst og øvrig skogbruk etter at preparering av skiløypa på Gjevillvassvegen i kommunal regi opphørte?

4. Jordbruk:

- a. Driver du med jordbruk i Gjevillvassdalen? Gi en kort beskrivelse.
- b. Hvor stor bruttoomsetning hadde du knyttet til jordbruk i året i 2022?
- c. Kan du indikere hvilken endring i omsetning knyttet til jordbruk du har hatt som følge av at prepareringen av skiløypa på Gjevillvassvegen i kommunal regi opphørte?

5. Tjenester rettet mot fritidsinnbyggerne og andre tjenesteyting i dalen:

- a. Driver du med tjenesteyting mot fritidsinnbyggere i Gjevillvassdalen eller andre tjenester utenom utleie og landbruk? Gi en kort beskrivelse.
- b. Hvor stor bruttoomsetning hadde du knyttet til fritidsinnbyggerne og andre tjenesteyting i dalen i året i 2022?
- c. Kan du indikere om du har hatt en endring i omsetning knyttet til tjenesteyting rettet mot fritidsinnbyggere og andre tjenester (utenom landbruk og utleie) som følge at prepareringen av skiløypa på Gjevillvassvegen i kommunal regi opphørte?

6. Eiendomsomsetning og utbygging:

- a. Hvor mange fritidseiendommer er skilt ut og solgt fra din eiendom – totalt over tid?
- b. Har du usolgte tomter regulert som fritidseiendom eller andre utbyggingsformål, og i så fall hvor mange?
- c. Hvilke reguleringsstillatelser har du fått godkjent for fremtidig utbygging av hytter eller annen eiendomsutvikling?

7. Trasévalg:

- a. Nedenunder ser du et kart over og korte beskrivelser av alternative skitraséer som kommunen vurderer som alternative skiløyper i Gjevillvassdalen. Kommunen forutsetter at traséen er tilrettelagt for ulike brukergrupper med en bredde på fem meter. Vennligst ranger hver av traséene fra svært lite egnet for deg/din eiendom etter en skala fra 1 til 6. (Lite egnet = score 1. Svært godt egnet = score 6). Du får anledning til å komme med andre kommentarer til traséene i neste spørsmål.)
- b. Har du andre kommentarer til alternative fremtidige skitraséer i Gjevillvassdalen?

Beskrivelse av traséene:

Øvre terrengløype: Denne løypa starter ved Grøtsetra og er lagt i overkant av seterhusene og på nedsiden av bratt skråning opp mot vidda. Den holder seg på noen lunne samme høydekote før den faller ned mot Gjevillvasshytta. Returen har da en lenger motbakke ut fra hytta før den igjen ligger høyt i terrenget.

Øvre veiløype: Løypa følger veien fra Rasset til Gjevillvasshytta. Denne traséen har tidligere vært en skiløype. Løypa faller relativt bratt ned fra Solgrenda til Gjevillvassvegen.

Nest øverste terrengløype: Løypa starter ved Rasset og faller i terrenget med noen svinger ned mot Løkkjsetrin der løypa krysser veien. Løypa passerer flere større hyttefelt. Innenfor Resskryset går traséen mellom veien og Gjevillvatnet.

Nedre veiløype: Løypa følger Gjevillvassvegen fra Osen til Gjevillvasshytta. Dette er den opprinnelige skiløypa gjennom dalen.

Nest nederste terrengløype: Løypa starter noen hundre meter fra parkeringsplassen ved Osen, som innebærer at skiløpere må gå et stykke på vei før de kan ta på skiene. Løypa krysser veien nedenfor Baksætra og følger traséen mellom veien og Gjevillvatnet.

Nedre terrengløype: Løypa starter ved Osen og går nedenfor veien på hele strekningen. Den går først langs vannet. Den forutsetter at sikkerhet er ivare tatt, før den kan prepareres.

Vista Analyse AS
Meltzers gate 4
0257 Oslo

post@vista-analyse.no
vista-analyse.no